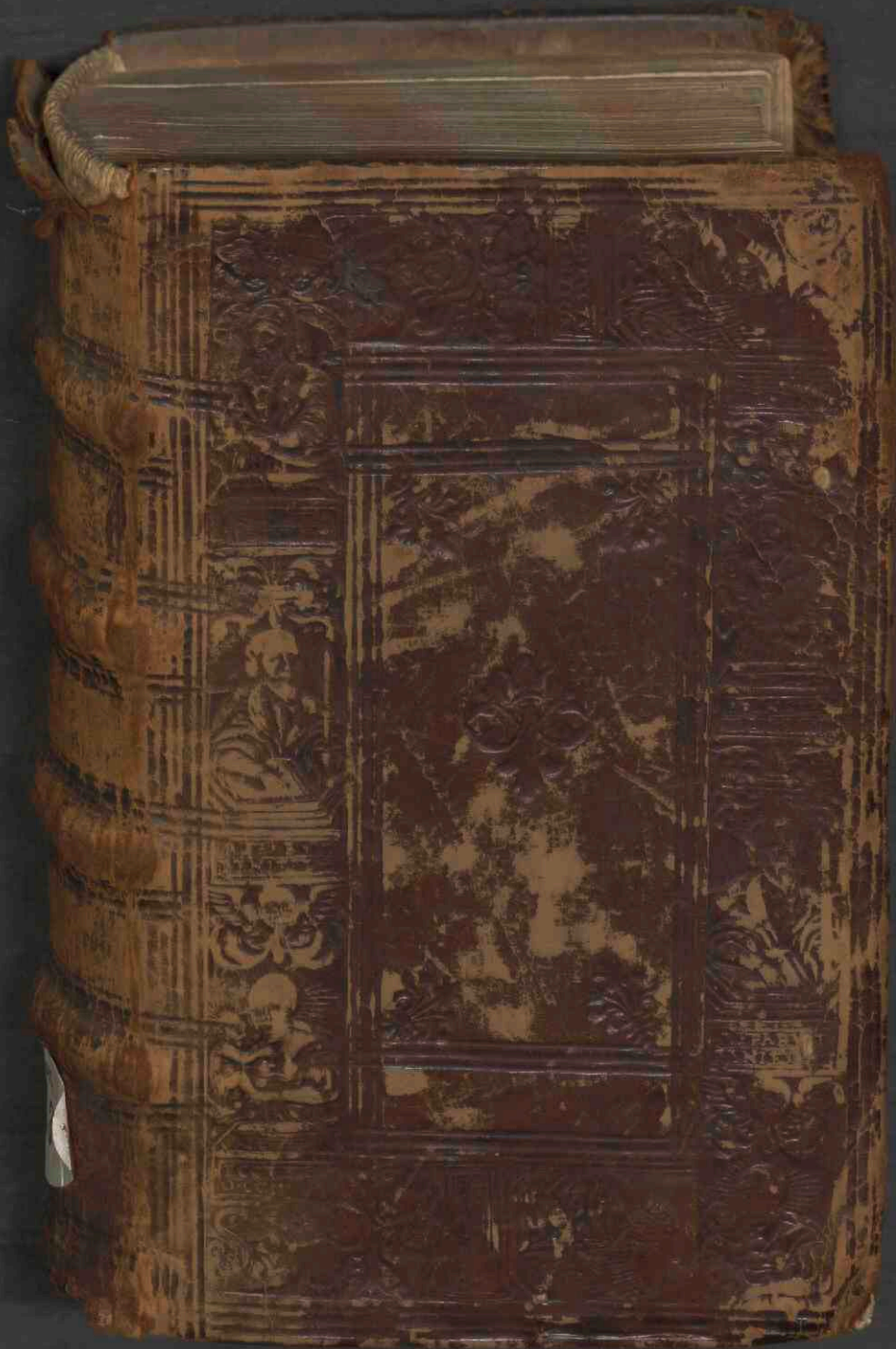

Apologia Ecclesiae Anglicanae.

<https://hdl.handle.net/1874/422363>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

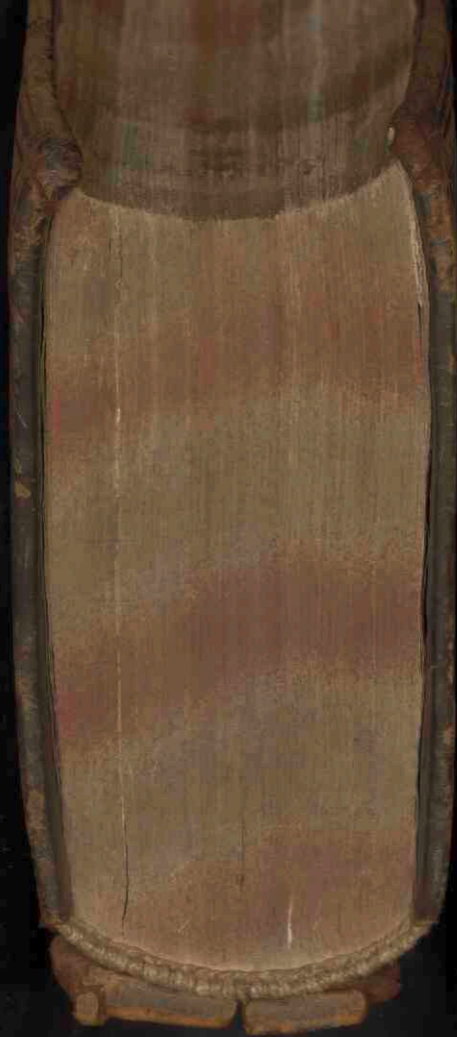
Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

E oct.

153

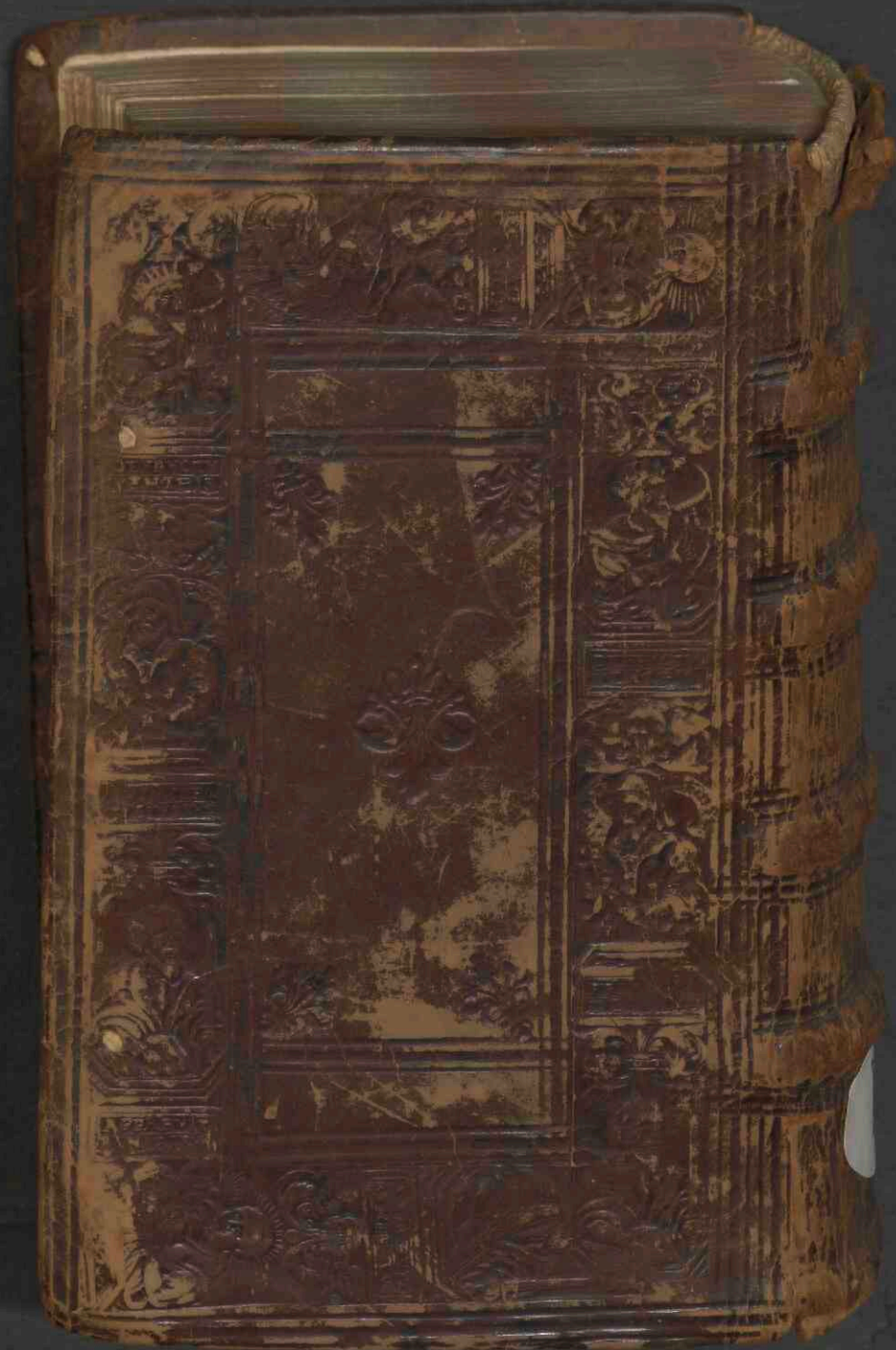
U.B.U.

2

E 001
153
L. 110.

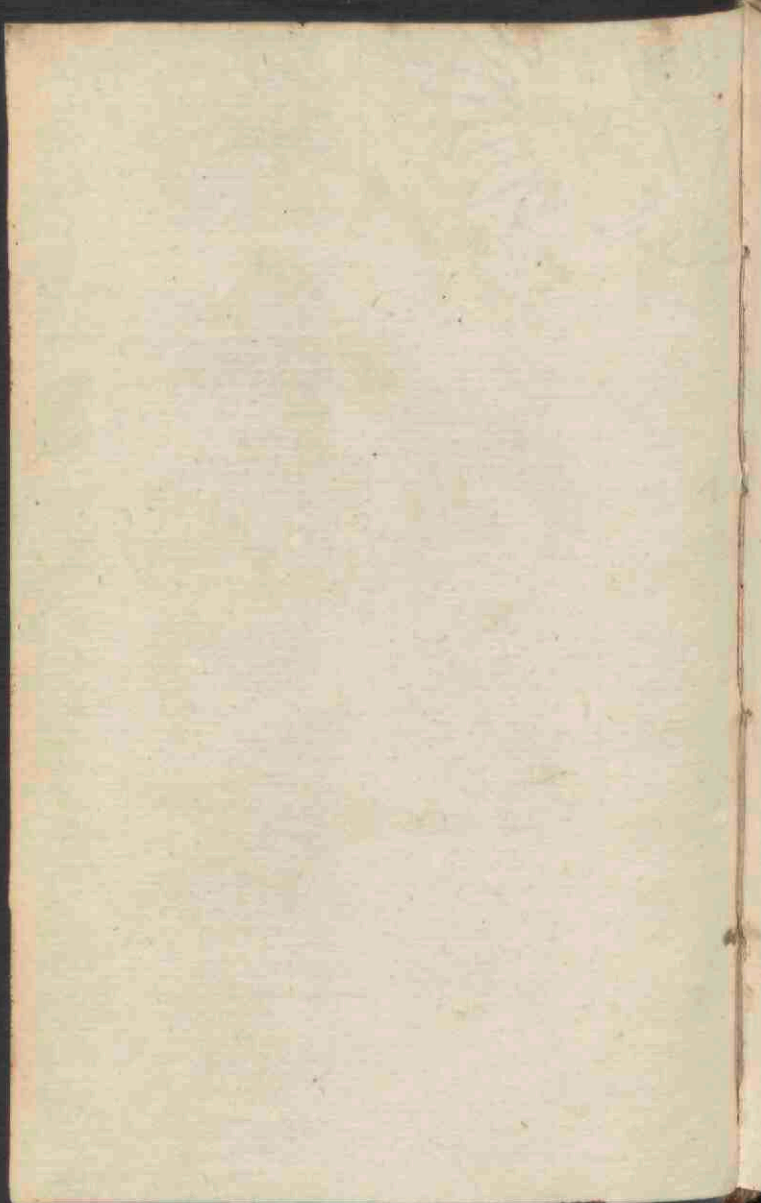
Magister

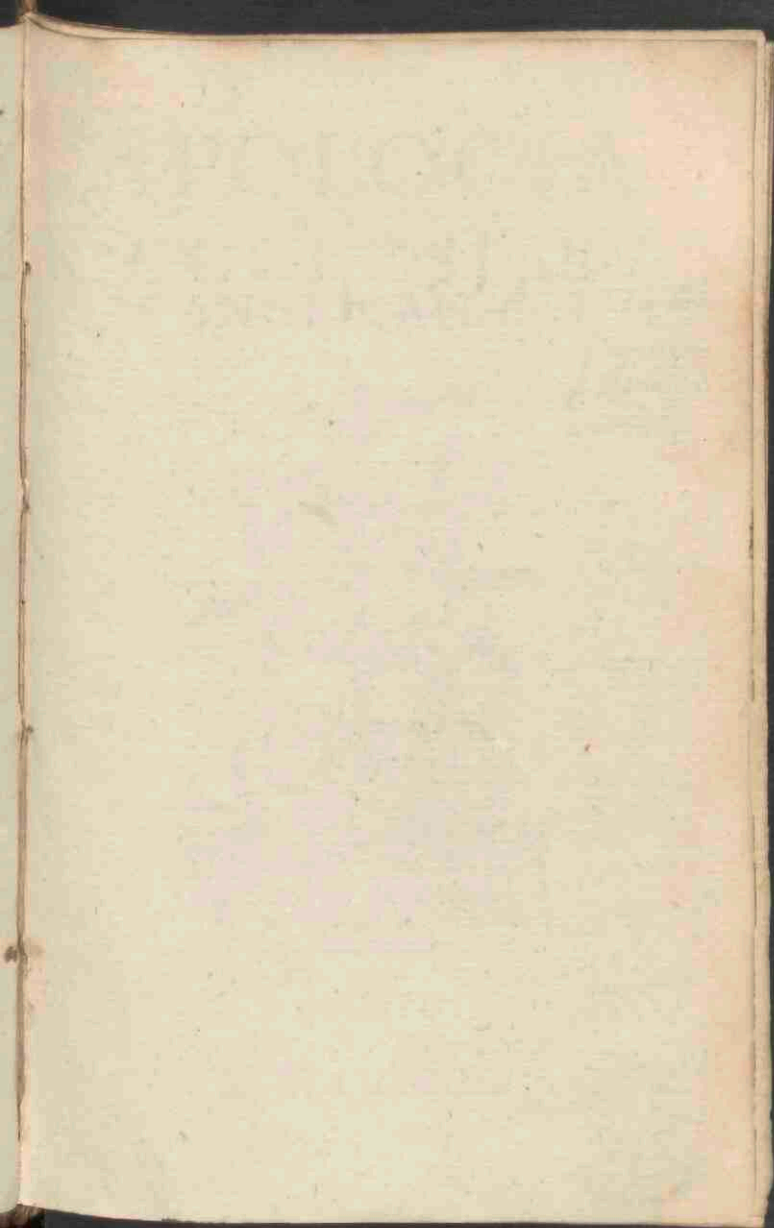
Theologia

Octavo n°. 153.

patruum qui est gignens inferioris. ar. ff. d. sic.
eone. l. si. Excludet q^o daturu si a iudice tutus
sit. ut. ff. d. tu. q. ra. dis. si tutor. s. si duob? et
ar. ista. d. atri. tu. s. si si testis. et. s. ite si iure.
et. s. ab hostib? **L** qua v. q. non excludet pa
truu cu ambo sint legitimi. q. s. ambo delect
ce tutores. ff. d. legi. tu. l. iij. s. si duo. et. l. si.
piles. q. pures sint. Et par i pure no ht i xai.
vt. ff. ad treb. alle. a. q. s. tepe stuu. et. d. elect.
inotant. It. v. q. no remoueat daturu cu se
mel legitae datus sit. ar. ff. d. tutel. q. situz.
E d. resti. tu. si tutores testis. **Q**uodof. **A**nu. ad
lra. sunt tota ista q. v. q. ad. s. vltias. l. mca. i
ad d. e. sup. su. n. d. legi. tutela. **S** dicit locu
esse daturu tutoz. / patrio excludo. ff. d. legit.
tu. l. i. s. si apud. et i. p. s. si liber? q. l. de. et. q.
noibz. It. dicit q. legitima etate frs pubeis
adq. eate. i. e. tutor. et. tutoz. s. tutus i pube. i. q.

...richte us. nro. erit stans ipse. 19. 7

N° 3. A

8

APOLOGIA ECCLESIAE ANGLICANAE.

*a f. dei Agbina
ny confessio
p. Minella
Anno 1562*

LONDINI
Apud Franciscum Bouuier
M. D. LXXIII.

Ex dono Buchely

0

ATOLOGIA
ECCLESIAE
ANGLICANAE

ms. 100. 11. 11.
100. 11. 11.
100. 11. 11.

THE GLOBE
OF THE
EARTH

100. 11. 11.

LONDINI
A. 1711
M. D. LXXI

APOLOGIA ECCLESIAE
ANGLICANAE.

VETVS illa est querela à primis
vsq; Patriarcharū & Prophe-
tarum ducta tēporibus, & om-
nis memoria literis & testimo-
nijs confirmata, Veritatē in ter-
ris peregrinam agere, & inter ignotos facile
inimicos & calumniatores inuenire. Id etsi
alijs incredibile fota sse videri possit, si qui
sunt, qui ista minus attente obseruauerint,
praesertim cum hominum vniuersum genus
ipso natura ductu, sine magistro, sua spōte sit
appetens veritatis: & Christus ipse Seruator
noster, cum inter homines versaretur, quasi
nomine ad exprimendā omnem vim diuinā,
aptissimē voluerit appellari Veritas: nos ta-
men qui in sacris scripturis versati sumus,
quique legimus & vidimus, quid omnibus
pijs omnium ferē temporum, quid Prophetis
quid Apostolis, quid sanctis Martyribus, qd

*Tertul. in
Apologe-
tico.*

Christo ipsi acciderit, quibus illi probris, maledictis, contumeliis, cum viveret, Veritatis unius causa vexati fuerint, videmus, id non tantum non esse novum aut incredibile, sed etiam receptum iam & omnibus temporibus usitatum. Imò illud multo potius mirum atque incredibile videri posset, si pater mendaciorum & hostis omnis veritatis Diabolus, nunc tandem repente mutaret ingenium & speraret veritatem aliter, quam mentiendo posse opprimi, aut alijs nunc artibus, quam quibus ab initio semper usus est, inciperet regnum suum stabilire. Ex omni enim memoria vix ullum tempus invenire possumus, vel crescentis, vel constante vel renascentis religionis, quo non veritas atque innocentia indignis modis ab hominibus, & contumeliosissime acciperetur. Videt, scilicet Diabolus, veritate incolumi, se incolumen esse, & sua tueri non posse.

Nam ut ne quid de veteribus Patriarchis & Prophetis commemoremus, quorum, ut diximus nulla pars etati fuit à contumelijs & probris libera, scimus fuisse olim quosdam qui dicerent, & publice predicarent, veteres Iudaeos, quos non dubitamus fuisse cultores veritatis & veri Dei, numinis loco aut suem, aut asinum coluisse, & omnem illam religionem

Cornel.

Tacitus.

Tertul. in
Apologet.

cap. 7.

C. Plinius,

nihil

nihil aliud fuisse, quàm Sacrilegium, & contemptum omnium numinum. Scimus Filiū Dei & seruatore[m] nostrum Iesum Christum, cum doceret veritatem, habitum fuisse pro Ioan. 7. 9. prestigiatore, pro malefico, pro Samaritano, 10. p Beelzebub, p seductore populi, pro homine Mar. 11. bibulo & vorace. Et quis nescit, quæ dicta olim fuerint in acerrimum præconem atque assertorem veritatis Diuum Paulum: illum modo hominem seditiosum esse, militem conscribere, secessionem facere: modo esse hæreticum, modo insanire, modo contentionis atque animi causa in legem Dei blasphemū esse, & Act. 26. Patrum instituta contemnere? Quis nescit Epiphanius. Diuum Stephanum statim, cum penitus intimis animi sensibus veritatem accepisset, & eam cepisset liberè, sicut debuit, & fortiter prædicare, & præseferre, statim vocatū esse in iudicium capitis, quasi qui cõtumelias nefariè dixisset in Legè, in Mosè, in Templū, in Deum? Aut quis nescit fuisse olim, qui Sacras scripturas arguerent vanitatis, quod in illis dicerent contraria, & planè pugnantia Marcion ex Tertulliano. Aelius à Laertio. contineri: & Apostolos Christi singulos inter se, Paulum verò ab omnibus dissensisse? Et ne longum sit omnia colligere (id enim esset infi-

Eusebius
lib. 5. ca. 1.
Tertull. 3.
Apolog. 1. 2. 3. &
7. 8. 9.

nitū) quis nescit, quæ olim conuitia iacta fue-
 rint in Patres nostros, qui primi ceperunt a-
 gnoscere & profiteri nomen Christi: illos in-
 ter se conspirare, & occulta consilia mire con-
 tra Remp. & ea causa antelucanis horis inter
 se in tenebris cōuenire, occidere pueros infan-
 tes: explere se humanis carnibus, & ferali ri-
 tu bibere humanum sanguinē: postremò ex-
 tinctis luminibus, adulteriū inter se, & ince-
 stū promiscue perpetrare, & fratres cū sorori-
 b^{us} filios cū matrib. sine reuerētia sanguinis,
 sine pudore. sine discrimine cōcumbere homi-
 nes impios. sine Religione ulla, sine Deo: hostes
 humani generis, indignos luce indignos vita

Ista tum omnia dicebantur in populū Dei,
 in Christum Iesum, in Paulum, in Stephanū,
 in eos omnes, quicūq. primis tēporibus am-
 plexi sunt veritatē Euāgelij, & se passi sunt
 odiosum in vulgus nomine, appellari Chri-
 stianos. Et quamui. ea non essent vera, id ta-
 men diabolus satis putabat sibi fore, si effecif-
 set saltem, vt crederētur esse vera, utq. Chri-
 stiani publico omnium odio laborarēt, & ab
 omnibus ad exitium quærerētur. Itaq. reges
 & principes huiusmodi tum persuasionibus
 inducti, occidēre Prophetas Dei ad vnum

Tertull. in
Apolog.
cap. 7.

omnes.

omnes, Esaiam ad ferram: Hieremiam ad lapides: Danielelem ad leones: Amos ad veſtem: Paulum ad gladium: Christum ad crucem: Christianos omnes ad carceres, ad equuleos, ad furcas, ad rupes, ad precipitia, ad bestias, ad ignes commendare: & rogos ingentes ex illorum viuis corporibus, tantum ad vsum nocturni luminis, & ad ludibrium inflammare, eosq; nō alio loco numerare, quam quo sordes vilissimas, & catharmata ac ludibria totius mundi: Sic videlicet sēper accepti sunt authores & professores veritatis.

Sueton.
Tranquil.
in Nerone

Quo nos animo equiore ferre debemus, quicunq; professionem euangelij Iesu Christi suscepimus, si in eadem causa ad eundem tractamur modum, utq; olim patres nostri, ita nos quoq; hodie, nullo nostro merito, tantum quia docemus & profiteamur veritatem, contumelijs, mendacijs exagitamur.

1. Timoth.

4.

Clamant hodie passim nos omnes esse Hæreticos, discesisse à fide, & nouis persuasionibus atq; impijs dogmatis, Ecclesia consensum dissipauisse: nos veteres & iam olim damnatas hæreses ab inferis rediuiuas restituere, & nouas sectas, atq; inauditos furores disseminare: iam etiam in contrarias factiones & senten-

sententias distractos esse, nec ullo pacto potuisse unquam inter nos ipsos convenire: esse homines impios, & Gigantum more Deo ipse bellum facere, & prorsus sine omni numinis cura, cultuq; vivere. Nos omnia rectè facta despiciere, non virtutis disciplina uti vlla, non legibus, non moribus, non fas, non ius, non equum, nō rectum colere: Ad omnia flagitia laxare frena, & populum ad omne genus licentia atq; libidinis provocare: nos id agere & querere, ut Monarchie & regnorū status evertantur, & omnia ad popularē temeritatem & imperitam multitudinis dominationem redigantur: Nos ab Ecclesia Catholica tumultuose defecisse, & nefario schismate orbem terrarum concussisse, & pacem communem atq; otium Ecclesia publicum conturbasse: utq; olim Dathan & Abirō ab Aarone & Mose, ita nos hodie à Rom. Pōtifice sine vlla satis iusta causa secessionem fecisse: Priscorū Patrum & veterum conciliorum auctoritatem pro nihilo putare: Ceremonias antiquas à Patribus & proavis nostris multis iam seculis, bonis moribus, & melioribus temporibus approbatas, temere & insolenter abrogasse: & nostra rātum privata auctoritate, iniussu

Sacri

Num. 16.

sacri & Oecumenici Concilij, nouos in Ecclesia ritus inuexisse: atq; ista nos omnia nō religionis causa, sed contentionis tantum studio fecisse: Se autem nihil prorsus immutasse: omnia verò ut ab Apostolis tradita, & ab antiquissimis Patribus approbata fuerint, ad hūc usq; diem per tot secula retinuisse.

Neue res calumnijs tantum agi, & ad inuidiam nostram in angulis solum iactari videretur, subornati sunt à Romanis Pontificibus homines quidam satis disertis, & non indocti, qui ad causam desperatam accederent, & eam libris & longis orationibus exornarent: ut cum eleganter & copiose ageretur, homines imperiti possēt in ea aliquid esse suspicari. Videbant scilicet, ubiq; terrarum causam suam inclinare, artes suas iam videri, et minoris putari, & praesidia sua in singulos dies labefactari: & omnino causā magnopere egere patrocinio. Eorum autem, quae ab illis in nos dicuntur, partim manifestè falsa sunt & ipsorum, à quibus dicuntur, iudicio condemnata: partim, & etsi falsa sunt illa quoq;, tamen specie veri aliquam & similitudinem praeseferunt, ut in illis incautus lector, maxime verò, si accedat istorum composita &

elegans oratio, facile circumueniri, & errare possit, partim uerò sunt eiusmodi, ut ea nos non tanquam crimina refugere, sed tãquam rectè, atq; optimaratione facta, agnoscere, et profiteri debeamus. Nã, ut vno verbo quod res est dicamus, isti omnia nostra, etiam ea, quæ ne ipsi quidem negare possunt rectè, atq; ordine esse facta, calūniantur, & quasi nihil à nobis aut fieri aut dici rectè possit, ita dicta nostra, factaq; omnia malitiose deprauant. Simplicius quidē & cãdidius agendū erat, si vere agere voluissent. Nūc autē nec vere, nec ingenuè, nec christiano more, modoq; sed obscure & veteratorie, mēdacijs nos oppugnat: & cecitate populi & inscitia, atq; ignorantia Principum, ad odium nostri & ad opprimendam veritatem abutuntur. Est hæc potestas tenebrarum & hominum stupore magis imperita multitudinis, & tenebris, quàm veritate aut luce fidentium, utq; Hieronymus ait clausis oculis veritati perspicue contradicentium.

Nos verò Deo optimo Maximo gratias agimus, eam esse causam nostram, in quam isti cum cuperent, nullã contumeliam possent dicere, quæ non eadem in sanctos Patres in
Prophe-

Prophetas, in Apostolos, in Petrum, in Paulum in Christum ipsum torqueri posset.

Iam verò si istis ad maledicendum disertis & eloquentibus esse licet, nos in optima nostra causa, ad vere respondendum, haud sane conuenit esse mutos. Negligere enim quid de se, suaq; causa, quamuis falsè & calumniose dicatur: praesertim cum id eiusmodi sit, ut in eo Dei Maestas & Religionis negotiū violetur, hominum est dissolutorū, & ad iniurias Diuini nominis securè atq; impiè cōnientium. Et si enim alia iniuria sepe magna ab homine modesto & Christiano ferri ac dissimulari possint: tamen Hereseos notam qui dissimulet, cum Ruffinus negare solebat esse Christianum. Faciemus ergo nūc id, quod omnes leges, quod vox natura ipsa iubet fieri, quodq; Christus ipse in simili causa contumelijs appetitus fecit, ut istorum criminationes propulsemus, ut causam innocentiamq; nostram modeste & vere tueamur. Nā Christus quidem cum à Pharisais accusaretur venescij, quod cōsuetudinem haberet cū Demonibus, & illorum ope multa faceret: Ego (inquit) Da^{Ioan. 8.} monium non habeo, sed glorifico Patrē meū: vos autem affecistis me ignominia. Et Pau-

Act. 26.

lus cum à Feste proconsule contemneretur, ut
 insanus, Ego, inquit, optime Feste, nō insanio
 ut tu putas, sed veritatis & sobrietatis ver-
 baloquor. Et christiani veteres cum pro ho-
 micidis, adulteris, incestis, rerum publicarū
 perturbatoribus, ad populum traducerentur,
 & viderent huiusmodi criminationibus in
 dubium uocari posse Religionem quam profi-
 tebantur: maxime uerò, si tacere viderentur
 & quodammodo crimen agnoscere: ne eares
 Euangelij cursum impediret, habuerunt ora-
 tiones, scripserunt libros supplices, apud Im-
 peratores & Principes verba fecerunt, ut
 sese suosq; publice defenderent.

Quadr. 19
 Iustinus,
 Melito,
 Tertull.
 alique.

Nos uerò cum proximis istis viginti an-
 nis, tot millia nostrorum fratrum inter exqui-
 sitissimos cruciatus testimoniū dixerint ve-
 ritati, & Principes, cum frenare cuperent
 Euangelium, multa moliendo nihil egerint,
 & totus iam prope terrarum orbis ad aspi-
 ciendam lucem oculos incipiat aperire, satis
 iam dictam & defensam putamus esse causā
 nostram: cumq; res ipsa satis pro se loquatur,
 non multum opus esse verbis. Nam si Ponti-
 fices ipsi vellent, aut etiam si possent, re ipsam
 secū, & initia progressusq; Religionis nostrae
 cogita-

cogitare, quemadmodū sua pene omnia nullo impellente, siue vlla humana ope ceciderint: nostra verò inuitis ab initio Imperatoribus, inuitis tot Regibus, inuitis Pontificibus, inuitis propè omnibus, incrementa ceperint & paulatim in omnes terras propagata fuerint, atq; etiam postremo in Regum iam Aulas & Palatia per venerint, vel hæc ipsa satis illis magna indicia esse possent, Deum ipsum pro nobis propugnare, & ipsorum conatus de Cælo videre, & eam esse vim veritatis, quã nec humana vires, nec Inferorum porta possunt conuellere. Non enim insaniūt hodiè tot Ciuitates libera, tot Reges, tot principes, qui à Sede Romana defecerunt, & se potius ad Christi Euangelium adiunxerunt.

Neque tamen si Pontificibus otium hætenus nunquam fuit de istis rebus attentè & serio cogitandi, aut si nunc alia illos cura impediunt, & diuersè distrahūt, aut si ista studia vulgaria & lenia esse putant, & nihil ad dignitatem Pontificiã pertinere, idcirco causa nostra debet videri deterior? aut si illi quod vidēt, videre forte nolunt, & veritatē agni tam potius oppugnant, idcirco nos habendi statim sumus pro Hæreticis, qui illorum vo-

Pius. 4.

luntati non obsequimur? Quod si Pius pontifex is esset, non dicimus, quem se tantopere dici cupit: sed si is omninò esset, q nos vel fratres suos, vel omninò homines esse duceret, rationes prius nostras, & quid à nobis, quid contra nos dici posset, diligenter expendisset: ac non ita temerè cæcis tantùm præiudicijs, bonam partem orbis terrarum, tot doctos & pios viros, tot respub. tot Reges, tot Principes in Bulla illa sua, qua nuper simulabat Concilium, inauditòs, indicta causa, condēnasset.

Verum, ne, quia ad hunc modum publice ab illo notati sumus, tacendo videamur crimen confiteri, & præsertim quia in Publico Cōcilio, in quo illi nemini mortalium ius esse vult ferendi suffragij, sentētiæq; dicēda, nisi iurato addictòq; potestati sua, audiri nullo modo possumus (id enim proximis Comitijjs Tridētinis nimium experti sumus, cū Principum Germaniæ, & liberarum Ciuitatum legati, & Theologi prorsus ab omni conuentu excluderētur, neq; adhuc obliuisci possumus Iulium Tertium ante decem annos diligēter cauisse rescripto suo, ne quis nostrorum hominū in Concilio audiretur, nisi si quis forte esset, q; vellet palinodiā canere, & mutare sententiam)

rentiã) vel ea maximè causã visum est nobis rationem Fidei nostrã scripto reddere, & ad ea q̄ nobis publicè objecta sũt, uerè, ac publicè respõdere, ut Orbis terrarũ uidere possit, partes & fundamẽta eius doctrinã, cui tot boni uiri postposuerunt vitã suã, ut q̄ omnes intel ligãt cuiusmodi tãdem homines illi sint, qd̄q̄ de Deo & religione sentiant, quos Romanus Episcopus, antequã vocarentur ad dicendã causã, non satis cõsideratè, nullo exemplo, nullo iure, tantũ quod illos audiret à se suisq̄ in aliqua parte Religionis discrepare, cõdem nauit pro Hæreticis.

Et, quamuis D. Hieronymus in suspitione Hæreseos neminem velit esse patientem: nos tamen nec acerbè, aut dicaciter agemus, nec effe remur iracundia. Quanguã nec acerbus, nec dicax uideri debet, qui uera dicit. Istam eloquentiam libentius relinquimus aduersariis nostris, qui qcquid in nos dicunt, quantum uis id acerbè aut cõtumeliosè dictum sit tamen satis modestè & appositè dictum putant: uerène an falso, nihil curant. Nobis his artibus opus nõ est, queritatem defendimus.

Quod si docemus Sacrosanctum Dei Euãgelium, & ueteres Episcopos, atq̄ Ecclesiam

Primitiua nobiscum facere: nosq; non sine iusta causa & ab istis discessisse, & ad Apostolos, veteresq; Catholicos patres rediisse, idq; non obscure, aut vafre, sed bona fide coram Deo, vere, ingenue, dilucide, & perspicue facimus si illi ipsi qui nostram doctrinam fugiunt, & sese Catholicos dici volunt, aperte videbant omnes illos titulos antiquitatis, de quibus tantoperè gloriantur sibi exorti de manibus, & in nostra causa plus neruorum fuisse quàm putarint: speramus, neminem illorū ita negligentem fore salutis suae, quin ut velint aliquando cogitationem suscipere, ad vros potius se adiungat. Certè quidem, nisi quis planè animo obduruerit, & audire nolit eum non poenitebit, animum ad defensionem nostram aduertere, & quid à nobis, quamq; ad Religionem Christianam conuenienter, apteq; dicatur, attendere.

Nā quod nos appellāt Hæreticos, est illud crimen ita graue, ut nisi videatur, nisi palpetur, nisi manibus digitisq; teneatur, credi facile de homine Christiano nō debeat. Est enim Hæresis destitutio salutis, abiectio gratiae Dei, recessio à Corpore et spiritu Christi. Sed fuit hoc semper istis, & illorum patribus familiare ac solem-

Hæresis
quid.

solemne, ut si qui essent, qui de illorum erroribus quererentur. & religionem cuperent restitutam, eos statim quasi nouatores rerū & homines factiosos, cōdemnarent pro Hæreticis. Christus enim non alia causa dictus est Samaritanus, quàm quod ad nouam quãdã Religionem, & ad Hæresim defecisse putaretur. Et Paulus Apostolus Christi uocatus est in iudicium, ut causam diceret de Hæresi. Ego qui Act. 24. dem (inquit) iuxta hanc viam quam isti vocant Hæresim, colo patrium Deum, credens omnib⁹ quæ scripta sūt in Lege, et in pphetis.

Breuiter, vniuersa ista Religio, quã hodiè profitentur homines Christiani, primis temporibus ab Ethnicis hominibus Secta dicta est, & Hæresis. His isti vocibus semper imple- Tertul. in Apologet. uerunt aures Principum, ut cum illi opinione præiudicata nos odissent, & quicquid à nobis diceretur, haberēt pro factione & Hæresi à re ipsa, & à cognitione causæ abducerentur. Sed quanto crimen illud grauius est & atrocius, tanto argumentis maioribus, & clarioribus probari debuit, hoc præsertim tempore postquàm homines cæperunt minus istorum oraculis habere fidei, & in illorum doctrinã diligentius inquirere, quàm solebant. Aliter

enim nunc institutus est populus Dei, atq̄ olim fuit, cum omnia Pontificum Romanorū dictata haberentur pro Euangelio & omnis religio ab illorum tantum autoritate penderet. Extant hodie Sacrae Literae, extāt scripta Apostolorum & Prophetarū, ex quibus & omnis Veritas, & doctrina Catholica probari possit, & omnis Haeresis refutari.

2. Tim. 3.

Cum nihil horum ab istis proferatur, tamen nos Haereticos appellari, qui nec à Christo, nec ab Apostolis, nec à Prophetis defecerimus, iniuriosum est & peracerbum. Hoc gladio Christus reiecit diabolus, cum ab illo taretur: his armis evertenda & profliganda est omnis altitudo, quae sese attollit aduersus Deum. Omnis scriptura, inquit Paulus, diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad refutandum, ad instituendum, ad arguendum ut vir Dei perfectus sit, & ad omne opus bonum instructus. Sic semper p̄ patres contra Haereticos non aliunde, quam è Sacris Scripturis pugnauerunt. Augustinus cū disputaret, & aduersus Petilianum Haereticum Donatianam, Ne, inquit, audiantur inter nos haec verba, Ego dico, aut Tu dicis: Sic potius dicamus, Haec dicit Dominus: ibi quaramus Ecclesiam

2. Cor. 10.

2. Timot. 3.

De Unitate
Eccle.
cap. 3.

Ecclesiam

clesiam: ibi discutiamus causam nostram. Et Hieronymus. Omnia, inquit, ea, quæ absq; te Eadē sententia habetur contra Maximum Arrianorum Episcopū lib. 3. ca. 14. In primū ca. Aggei.
stimonio scripturarum quasi tradita ab Apostolis asseruntur. percutiūtur gladio Dei. Ambrosius etiam ad Gratianum Imperatorem, Interrogentur, inquit, Scripturæ: interrogentur Apostoli, Interrogentur Prophetæ, Interrogentur Christus. Non dubitabant, videlicet, tum temporis Catholici Patres & Episcopi, Religionem nostram satis è diuinis Scripturis probari posse: nec unquam illi quæquã habere ausi sunt pro Hæretico, cuius errorem non possent ex iisdē illis scripturis perspicuè, & liquido coarguere. Nos quidem, ut cū D. Act. 24.
Paulo respōdeamus, iuxta hanc viam quam isti appellant Hæresim, colimus Deum, & Patrē Domini nostri Iesu Christi, & recipimus omnia, quæ aut in lege, aut in Prophetis, aut in Apostolorum libris scripta sunt.

Quare si nos sumus hæretici, si isti sunt q̄ appellari volunt Catholici, cur non faciunt id quod vidēt Patres Catholicos viros, semper fecisse? Cur nos è Sacris Scripturis non cōuincunt? Cur nos ad illarum examen non reuocant? Cur nos non ostendunt à Christo, à Prophetis, ab Apostolis, à Sanctis Patribus

discessisse? Quid harent? Quid fugiunt? Est Dei causa, Cur eam dubitant permittere verbo Dei? Quod si nos sumus Heretici, qui omnes nostras cōtrouersias referimus ad Sacras literas. quibz ad illas ipsas voces, quas scimus à Deo ipso consignatas esse. prouocamus, & illis alia omnia, quacumqz, possunt ab hominib. excogitari, postponimus: quid istos, quos tandem homines aut quales conuenit appellari, qz Sacrarum scripturarum, hoc est Dei ipsius iudicium reformidant, & sua illis somnia & frigidissima commenta anteponunt, & traditionum suarum causa, Christi, atqz Apostolorum instituta aliquot iā secula uolunt? Aiunt: Sophoclem Pœtam tragicum, cum iā senex esset, & accusaretur apud iudices a filijs suis pro deliro, & fatuo. quasi qui rem suā familiarē temere profunderet, & opus iam habere videretur curatore ut se purgaret eo crimine, venisse in iudicium, & cum pronuntiasset, Oedipum Coloneum, Tragediam à se illis ipsis diebus, cum accusaretur, valdè elaboratè & perelegantè scriptam, vltro interrogasse iudices. num illud carmen videretur esse hominis delirantis.

Sophocles
Poeta.

Ita nos quoqz, quoniam istis furere videmur,

mur, & ab illis traducimur pro Hæreticis, quasi quibus nihil iam rei sit nec cum Christo nec cum Ecclesia Dei, non alienum aut inutile forè existimauius, si apertè, & libere proponamus fidè nostram in qua stamus, & omnem illam spem, quam habemus in Christo Iesu: ut omnes videre possint, quid nos de quâq; parte Religionis Christianæ sentiamus, & statuere secum ipsi possint, an ea Fides, quam videbunt & verbis Christi & Apostolorum Scriptis, & Catholicorum patrum testimonijs, & multorum seculorum exemplis confirmatam, tantum sit rabies quædam hominum furentium, & cõspiratio Hæreticorum.

CREDIMVS Sero, vnã quandã naturam esse & vim diuinã, quam appellamus Deum, eamq; in tres personas æquales distinctam esse, in Patrem, in Filium, in Spiritum sanctum eiusdem omnes potestatis, eiusdem maiestatis, eiusdem Aeternitatis, eiusdè Diuinitatis, eiusdem substantiæ. Et quamuis tres illæ personæ ita distinctæ sint, ut nec Pater sit filius, nec Filius sit Spiritus Sanctus aut Pater: Deum tamen esse vnum, & illum vnum creasse cælum, & terram, & omnia quæ cæli complexu continentur.

Incipit Cõfessio fidei

Gal. 4. CREDIMVS Iesum Christū filium v-
nicum aeterni Patris, quemadmodum iam o-
lum ante omnia initia decretum fuerat, cum
venisset plenitudo temporis, suscepisse carnē
& omnem naturam humanam, Ex Beata il-
la & pura Virgine, ut indicaret hominibus
arcana, & reconditam voluntatem Patris
sui, quae abditā fuerat à seculis & generatio-
nibus, utq; in humano corpore perageret My-
sterium redemptionis nostrae, & peccata no-
stra, & Syngrapham illam quae erat scripta
contra nos affigeret ad crucem.

Eum credimus nostra causa esse mortuum,
sepultum, descendisse ad inferos, tertia die
vi diuina redisse ad vitam & resurrexisse,
post quadraginta dies spectantibus discipulis,
ascendisse in Caelum, ut impleret omnia, &
corpus illud ipsum, in quo natus, in quo ver-
satus, in quo ludibrio habitus, in quo grauif-
simos cruciatus, & durum genus mortis pas-
sus fuerat, in quo resurrexerat, in quo ascen-
derat ad Patris dexterā, supra omnem prin-
cipatum & Potestatem, & Virtutem, & Do-
minationem, & omne nomen quod nomina-
tur, non solū in hoc saeculo, sed etiā in futuro,
in Maiestate & gloria collocasse: Ibi eū nunc

Aug. tra. 11. c. 10. in Ioā.

sedere, & seſſurum eſſe, donec omnia perſiciã- *Act. 3.*
 tur. Et quamuis Maieſtas & Diuinitas Chri- *Aug tract*
 ſti ubiq³ diffusa ſit, tamen Corpus eius, ut Au- *30. in ioã.*
 guſtinus ait, in vno loco eſſe oportere. Chriſtũ *Ad Darda*
 corpori ſuo Maieſtatem dediſſe, naturam ta- *num.*
 men Corporis non ademiſſe: Neq³ ita aſſeren-
 dum eſſe Chriſtum Deum, ut eum negemus eſ-
 ſe Hominem. Vtque ait martyr Vigilius: *Contra*
 Chriſtum humana ſua natura nos reliquiſſe: *Euticheni*
 diuinitate autem non reliquiſſe: Eumq³ cum *Lib. 1.*
 abſit à nobis per formam ſerui, tamen ſem- *Fulgẽtius*
 per eſſe nobiſcum per formam Dei. *ad Regem*
Tetraſimũ

Ab illo loco credimus Chriſtum reditu- *dum.*
 rum eſſe ad exercendum publicum illud Iudi-
 cium, tam de illis quos inueniet adhuc in cor-
 pore ſuperſtites, quàm de mortuis.

CREDIMVS Spiritum Sanctum, qui eſt
 tertia perſona in ſacra Triade, illum verum
 eſſe Deum: Non factum, non creatum, non ge-
 nitum, ſed ab utroq³ Patre ſcilicet & Filio ra-
 tione quadam mortalibus incognita, ac inef-
 fabili procedentem. Illius eſſe duritiem hu-
 mani cordis emollire, quum aut per ſalutiſe-
 ram prædicationem Euangelij, aut alia qua-
 ſq³ ratione in pectora hominũ recipitur: Illum
 eos illuminare, & in agnitionem Dei, atque

in omnem viam veritatis & in totius vite nouitatē, & perpetuam salutis spem pducere.

CREDIMVS vnā esse Ecclesiam Dei, eāq; non ut olim apud Iudæos, in vnū aliquē angulum aut Regnum, conclusam: sed Catholicā atq; vniuersalem esse, & diffusam in totum terrarum orbem, ut nulla nunc natio sit qua possit verè conqueri, se exclusam esse, & non posse ad Ecclesiam, & Populum Dei pertinere. Eam Ecclesiam esse Regnum, esse corpus, esse Sponsam Christi: Eius Regni Christum solum esse Principem: Eius corporis Christum solum esse caput: Eius Sponsa, Christum solum esse Sponsum. Varios in Ecclesia esse ordines Ministrorum: Alios esse Diaconos, alios Presbiteros, alios Episcopos, quibus institutio populi & Religionis cura & procuratio commissa sit: Neminem tamen vnum nec esse posse, qui summa rerum vniuersa præsint: Nam & Christum semper adesse Ecclesiae suae, & Vicario homine, qui ex asse in integrum succedat, non egere: & neminē mortalem posse existere, qui vniuersam Ecclesiam, hoc est, omnes partes orbis terrarum vel animo complecti, nedum ordine collocare, & recte ac commode administrare possit:

Apostolos, ut Cyprianus ait. pari omnes inter
 se fuisse potestate: atque hoc idem fuisse alios De simplici-
tate pro-
latorum.
 quod Petrus fuit: Omnibus ex aquo dictum
 fuisse, Pascite: Omnibus, Ite in mundum uni-
 uersum: Omnibus, Docete Euangelium: Et ut
 ait Hieronymus, Omnes Episcopos ubique, Ad Eua-
grium.
 tadem sint. siue Roma, siue Eugubij. siue Con-
 stantinopoli. siue Rhegi, eiusdem esse meriti, e-
 iusdem sacerdotij. De simplici-
tate pre-
latorum. Utque Cyprianus ait: Episco-
 patum unū esse. Et eius partem insolidum te-
 neri à singulis: Et de sententia Niceni concilij,
 Romanum Episcopum nihilo plus iuris in Ec-
 clesiam Dei obtinere, quàm reliquos Patri-
 archas Alexandrinum, & Antiochenū: Ro-
 manū verò Episcopū, quod nunc ad se unū omnia
 reuocat, nisi officij faciat, nisi administret
 Sacramenta, nisi instituat populum, nisi mo-
 neat, nisi doceat, ne Episcopum quidē aut om-
 nino Presbiterum iure dicendum esse. Epif-
 copum enim, ut Augustinus ait, nomen esse 1. ad Tim.
 operis, non honoris: ut ille se intelligat non es- 3.
 se Episcopum quod velit præesse, & nō prodesse.
 Caput verò Ecclesie totius, aut Vniuersalem
 Episcopum: nō magis aut illū, aut aliū quem-
 uis mortalem esse posse, quàm Spōsum, quàm
 Lucem, quàm Salutem, quàm vitam Eccle-

sic. Hæc enim esse Christi unius privilegia, et nomina, & illi uni propriè atq; unicè conuenire: Neq; unquam quenquam Romanum Episcopum ante Phocam Imperatorem, què scimus (interfecto Imperatore Mauritio domino suo) per nefarium scelus ad Imperium aspirasse, hoc est, ante sexcētesimum decimū tertium annum à Christo nato, unquam passum fuisse sese tam superbo nomine salutari:

Cap. 47.

Cōcilium etiam Carthaginense disertè cauisse, ne quis Episcopus aut summus Pōtifex, aut Primus sacerdos diceretur: Episcopum verò Romanum, quoniam ita hodie dici vult, & alienam potestatem sibi vèdicat, præterquā quòd apertè facit contra vetera Concilia, cōtraq; Patres. si Gregorio suo velit credere, nomen arrogans, prophanum, sacrilegum, Antichristianum sibi imponere: esse Regem superbia: esse Luciferū. q. se fratrib. suis anteponat abiectissimè: esse præcursorem Antichristi. Ministrū legitimè vocari oportere, et rectè atq; ordine præfici Ecclesie Dei: neminè autē ad Sacrū ministeriū p suo arbitrio, & libidine posse se intrudere. Quo maior nobis ab istis fit iniuria, qbus nihil sæpius in ore est, q̄ apud vos nihil ordine, nihil decēter, omnia cōfuse

Gregorij.
lib. 4.

Epist. 76

78. 80. Et

lib. 7

Epist. 69.

acpiuntur fieri: omnes apud nos esse Sacerdotes, omnes esse Doctores. omnes esse Interpretes.

Ministris à Christo datum esse dicimus *de clauibus* ligandi, soluendi, aperiendi, claudendi, potestatem. Ac soluendi quidem munus in eo situm esse, ut Minister, vel deiectis animis & verè resipiscientib. p̄ Euangelij prædicationē merita Christi, absolutionemq. offerat. & certam peccatorum condonationem ac spem salutis aeternæ denunciet: aut ut eos qui graui scandalo: & notabili publicoq. aliquo delicto fratrum animos offenderint, & sese à communi societate Ecclesiae, & à Christi corpore quodammodo ab alienarint, resipiscentes, reconciliet, & infidelium cœtum atq. unitatem recolligat ac restituat. Ligandi verò illum claudendiq. potestatem exercere dicimus, quoties vel incredulis & contumacib. regni cœlorum ianuam occludit, illisq. vindictam Dei, et sempiternū supplicium edicit, vel publice excommunicatos ab Ecclesia gremio excludit. Sententiã autem, quancunq. ministri Dei ad hunc modum tulerint, Deus ipse ita comprobatur, ut quicquid illorum opera soluitur & ligatur in terris, idem ipse soluere & ligare uelit, & ratum habere in Cælis. Cla-

Clauis
1. 1.
 uis autem quibus aut claudere regnum celo-
 rum, aut aperire possint, ut Chrysostomus ait
 dicimus esse scientiã Scripturarum: ut Ter-
 tullianus, esse Interpretationem Legis: ut Eu-
 sebius, esse verbum Dei. Accepisse autẽ Disci-
 pulos Christi hanc potestatem, non ut audi-
 rent arcanas populi confessiones, aut capta-
 rent murmura, quod Sacrificuli nunc omnes
 passim faciunt: atq; ita faciunt, quasi in eo so-
 lo sita sit omnis uis atq; usus Clauium: sed ut
 irent, ut docerent, ut publicarent Euangelium
 ut essent credentibus odor uitæ ad uitam: ut
 essent incredulis atq; infidelibus odor mortis
 ad mortem: ut piorum animi conscientia su-
 perioris uitæ & errorũ cõsternati, postquam
 aspicere cœpissent lucẽ Euangelij, & in Chri-
 stũ credere, ut fores clauæ, ita illi verbo Dei
 aperirẽtur: Impij autem et cõtumaces, quiq;
 nollent credere & redire in uiam, quasi obse-
 rati & clausi relinquerentur, & proficerent,
 ut Paulus ait, indeterius: Hanc esse rationem
 clauium: Hoc pacto aut aperiri aut claudi
 hominum conscientias: Sacerdotem quidem
 esse Iudicem, nullius tamẽ eum potestatis, ut
 ait Ambrosius, ius obtinere: Id circo Christũ
 his uerbis increpasse Scribas & Pharisaos,
 ut co-

2. Tim. 3.

De peni-
 ten. diff. 1.
 cap. Serbũ
 261.

ut coargueret illorum in docendo negligenti-
 am: *Væ*, inquit vobis Scribæ & Pharisei, q̄
 abstulistis claves scientiæ, & clausistis regnū
 cælorum coram hominib. Cūq̄, clavis, qua ad Luc. 11.
 rūs nobis aperitur ad Regnū Dei sit verbum Matth. 23.
 Euangelij, & interpretatio Legis & Scriptu-
 rarum, ubi non sit Verbum, ibi dicimus non
 esse Clavem: Et cum unum omnibus datum
 sit Verbum, unaq̄, sit Omnium Clavis, unam
 esse Ministrorum omnium, quod quidem
 ad aperiendum, aut claudendum attinet, po-
 testatem: Imò etiam Pontificem ipsum, quam-
 vis illi suaviter cantillentur illa uerba à para-
 sitis suis, Tibi dabo claves Regni cælorum. ac Matth. 16.
 si Ea illi uni, & præterea mortalium nemini
 conuenirent: nisi id agat, ut hominum flectā-
 tur conscientia, & succumbant verbo Dei,
 negamus aut aperire: aut claudere, aut omni
 nō habere claves. Et quamuis doceat, & insti-
 tuat populum, q̄ utinam aliquando & uerè
 faciat, & inducat aliquādo animum, esse eā
 aliquam saltem partem officij sui: amen eius
 Clavem nihilo aut meliorem aut maiorem es-
 se, quàm aliorū. Quis enim illum discreuit?
 Quis illum docuit doctiùs aperire, aut meli-
 us absolvere, quam fratres suos?

*Matrimonium in omni genere & statu ho-
minum, in Patriarchis, in Prophetis, in Apo-
stolis, in sanctis Martyribus, in Ministris Ec-*

*clesiarum, in Episcopis, sanctum & honorifi-
cum esse dicimus: Et ut Chrysostomus ait, fas
Theophil. & ius esse cum eo ad cathedram Episcopalem
ad Titum ascendere: utq; Sozomenus ait de Spiridione,
10. cap. 5. et Nazianzenus de patre suo, Episcopum Pi-*

*um, & industrium nihilo deterius ea causa,
In mono. imò melius etiam & utilius uersari in Mi-
dia sua su- nisterio. Legem autem illam quæ hominibus
per Basi- eam libertatem per uim adimat, & inuitos
lum. adigit ad Cœlibatum, esse, ut Diuus Paulus
ait, doctrinam demoniorum: Et ex eo (quod*

*Episcopus Augustanus Faber, Abbas, Panor-
mitanus, Latomus, opus illud Tripartitum
quod adiuuatum est secundo Tomo Concili-
orum, aliq; Põtificiarum partium satellites
resq; adeo ipsa, & omnes historiae consistuntur
incredibilem uitæ ac morum impuritatem
in Ministris Dei, et horrenda flagitia esse cõ-
sequuta. Et rectè dixisse Piũ secundũ Romanũ
Epif. uidere se multas causas, cur eripiende
fuerint uxores Sacerdotib; multò autem &
plures uidere, et grauiores, cur sint reddẽde.*

*Recipimus et amplectimur omnes Canoni-
cas*

*cas Scripturas, & veteris & Noui testamē-
 ti: Deoq; nostro gratias agimus. qui eam lucē
 nobis excitavit, quam semper haberemus in
 oculis, ne vel humana fraude, uel insidijs Dæ-
 monum, & errores et fabulas abduceremur:
 Eas esse Cælestes voces, p quas Deus uoluntate
 suam nobis patefecerit: In illis solis posse
 hominum animos acquiescere: In illis ea om-
 nia, quacung; ad nostrā salutē sint necessaria
 ut Origenes, Augustinus, Chrysostomus, Cy-
 rillus docuerunt, cumulatē & plenē contine-
 ri. Eas esse uim et potentiam Dei ad salutem:
 Eas esse fundamenta Prophetarum et Apo-
 stolorum, in quibus ædificata sit Ecclesia Dei:
 Eas esse certissimam normam, ad quam ea, si
 uacillet aut erret. possit exigi, et ad q̄ omnis
 doctrina Ecclesiastica debeat reuocari: Con-
 tra eas nec Legem, nec Traditionem, nec Cō-
 suetudinem ullam audiendā esse: Ne si Pau-
 lus quidem ipse, aut Angelus de celo ueniat,
 & secus doceat.*

*Recipimus Sacramenta Ecclesie, hoc est,
 Sacra quaedam signa et Cæremonias, quibus
 Christus nos uti uoluit, ut illis, Mysteria sa-
 lutis nostræ, nobis ante oculos constitueret,
 et fidē nostram, quam habemus in eius San-*

guine, uehementius confirmaret, et gratiam suam in cordibus nostris obfirmaret. Eaq; cū Tertulliano, Origene, Ambrosio, Augustino, Hieronymo, Chrysostomo, Basilio, Dionysio, aliisque catholicis Patribus, Figuras, Signa, Symbola, Typos, Antitypa, Formas, Sigilla, Signacula, Similitudines, Exemplaria, Imagines, Recordationes, memorias appellamus. Nec dubitamus etiam cum eisdem dicere, esse illa uisibilia quadam uerba, signacula Iustitiæ, Symbola gratiæ: diserteq; pronunciamus in Cæna credentibus uerè exhiberi Corpus & Sanguinem Domini, carnem filij Dei, uiuificatè animas nostras, cibum supernè uententem immortalitatis alimoniam, gratiam, ueritatem, uitam: Eamq; communionem esse Corporis & Sanguinis Christi, cuius participatione uiuificamur, uergetamur, & pascimur ad immortalitatem, & per quam coniugimur, unimur, & incorporamur Christo, ut nos in illo maneamus, & ille in nobis.

Duo sacramenta Duo autem Sacramenta, quæ eo nomine propriè cõsèda sint, agnoscimus: Baptismum, & Eucharistiã. Tot enim uidemus tradita esse & cõsecrata à Christo: & à ueteribus Patribus, Ambrosio & Augustino, approbata.

remissi-

Et Baptifinum quidē Sacramentum eſſe remiſſionis peccatorum, & eius ablutionis quam habemus in Chriſti Sanguine: Et ab eo neminem, qui velit profiteri nomen Chriſti, ne infantes quidem Chriſtianorum hominum, quoniam naſcuntur in peccato, & pertinent ad populum Dei, arcendos eſſe.

Euchariftiam eſſe Sacramentum, hoc eſt, *(Deua* Symbolum conſpicuum corporis & ſanguinis Chriſti, in quo ſubjicitur quodammodo oculis noſtris Mors Chriſti, & eius Reſurrectio, & quaecunq; geſſit in Humano corpore: ut de eius morte et noſtra liberatione gratias agamus, et frequentatione Sacramentorum, eius rei memoriā aſſiduē renouemus, ut verō Chriſti corpore & ſanguine alamur, in ſpem reſurrectionis & vitæ æternæ, utq; pro certiffimo habeamus, id eſſe animis noſtris alendis corpus & ſanguinem Chriſti, quod alendis corporibus eſt panis & vinum. Ad hoc epulum inuitandum eſſe populum, ut omnes inter ſe communicēt, & ſocietatem ſuam inter ſe, ſpemq; eam, quam habent in Chriſto Jeſu, publicē ſignificent, & teſtificentur. Itaq; ſi quis fuiſſet, qui ſpectator tantum eſſe vellet, & à ſacra communione abſtineret, illum ve-

Chrisosto. *terres Patres, et Romanos Episcopos in Pri-*
ad Ephes. *mitiua Ecclesia, antequam nata esset priuata*
ser. 3. ca. 1. *Missâ, tanquam improbum atq; Ethnicum*
De cons. *excômicasse: neg; vllum fuisse eo tempore*
dist. 1. ca. *hominem Christianum, qui cateris spectan-*
omnes. *tibus, communicaret solus. Ita olim decreuit*
Dist. 2. ca. *Calixtus, ut peracta Consecratione, omnes*
seculares. *communicarent, nisi mallet carere Ecclesia*
sticis liminibus. Sic enim ait Apostolos sta-
De cōsecr. *tuisse, & sanctam Romanam Ecclesiam tene-*
Dist. 2. ca. *re. Populo verò ad sacram communionem ac-*
peracta. *cedenti, utramq; partem Eucharistia tradē-*
dam esse: Id enim & Christum iussisse, & A-
postolos vbiq; terrarum instituisse, & omnes
De cōsecr. *veteres patres, & catholicos Episcopos sequi-*
Dist. 2. ca. *tos esse: & si quis contra faciat, cum, ut Ge-*
Comperi- *lasmus ait, committere sacrilegium: Et aduer-*
miu. *sarios hodiè nostros, qui explosa atq; abdicata*
Communione sine verbo Dei, sine veteri
Côcilio sine vlllo Catholico patre sine exem-
plo primitiue Ecclesie sine etiã ratione, pri-
uatas Missas & mutilationem Sacramento-
rum defendant, idq; non tantum contra ex-
pressam mandatum & iussum Christi, sed e-
tiam contra omnem Antiquitatem faciant,
improbè facere, & esse sacrilegos.

Panem

Panem & vinum dicimus esse Sacra &
 Cœlestia mysteria Corporis & Sanguinis Chri-
 sti: & illis Christū ipsum, verū panē aterna
 vita sic nobis presentē exhiberi, ut eius Cor- *Corpus suum*
 pus sanguinēq; p̄ fidem verē sumamus: nō ta- *fr̄*
 men id ita dicimus, quasi putemus naturam
 panis & vini prorsus immutari atq; abire in
 nihilū, quemadmodū multi p̄ximis istis secu-
 lis somniarūt, neq; adhuc potuerunt unquā
 satis inter se de suo sōnio cōuenire. Neq; enim
 id Christus egit, ut panis triticeus abijceret
 naturā suā, ac nouā quādā Diuinitatē induer-
 ret: sed ut nos potius immutaret, utq; Theo-
 phitaētus loquitur, transelemētaret in Cor-
 pus suū. Quid enim magis perspicue dici po-
 test, quā quod Ambrosius ait: Panis & vi-
 num sunt quæ erant & in aliud commutā- *In Ioan.*
 tur? Aut quod Gelasius, Non desinit esse sub- *ca. 6.*
 stantia panis, vel natura vini: Aut q̄ Theo- *De sacra.*
 doretus, Post sanctificationem mystica sym- *Li. 4. ca. 4.*
 bola naturam suam propriam non abijciunt: *In Dialo-*
 Manent enim in priori sua substātia & figu- *gis. primo.*
 ra, & specie: Aut q̄ Augustinus, Quod vide- *§ 2.*
 ris panis est & Calix, q̄ etiā oculi renūtiāt: *In Sermo-*
 q̄ autē fides vestra postulat instrūda, Panis *ne ad in-*
 est Corpus Christi, calix sanguis: Aut quod *fantēs.*
De cōsecr.
D. st. 2. ca.
Qui man-
ducant.

Luc. 22.

origines, Ille panis qui sanctificatur per verbum Dei, quod quidem ad materiam attinet in ventrem abit, et in secessum ejicitur: Aut quod Christus, non tantum post consecrationem calicis, sed etiam post Communicationem dixit. Non bibam amplius de hac generatione vitis. Certum enim est ex vite progenerari vinum, non sanguinem. Nec tamen cum ista dicimus, extenuamus Canam Domini, aut eam frigidam tantum Ceremoniam esse docemus, et in ea nihil fieri, quod multi nos docere calumniantur. Christum enim asserimus, verè sese presentem exhibere in Sacramento suis: In Baptismo ut eum induamus: In Cena, ut eum fide et spiritu comedamus, et de eius cruce ac sanguine habeamus vitam aeternam: Idè, dicimus non perfunctoriè, et frigide sed re ipsa et verè fieri. Et si enim Christi corpus dentibus et faucibus non attingimus, eum tamen fide, mēte, spiritu, tenemus et premimus. Neg, verò vana ea fides est, quæ Christum completitur, nec frigide percipitur, quod mente, fide, et spiritu percipitur. Ita enim nobis in illis mysteriis, Christus ipse totus, quantus quantus est, offertur et traditur, ut verè sciamus, esse iam nos carnem de eius

eius carne, et os de ossibus eius, et Christum
in nobis manere, et nos in illo.

Itaq; in peragendis *Mysterijs* antequàm
ad Sacram Communionem ueniatur, rectè De cōsecr.
Dist. 8. ca.
Quando.
admonetur populus, ut Sursum habeant cor-
da, et animos in Cælum dirigāt: Ibi enim ef-
se illum, de quo nos oporteat satiari ac uiue-
re. Et Cyrillus in percipiendis *Mysterijs*, ex-
cludendas esse ait crassas cogitationes: Et Cō-
cilium Nicenum, ut grecè citatur à quibus-
dam, diseritè vetat, ne humiliter intentissi-
mus ad propositum Panem et Vinum. Et ut
Chrysostomus rectè scribit, corpus Christi di-
cimus esse cadauer, nos oportere esse aquilas,
ut intelligamus in altum subuolandum esse,
si uelimus ad Christi corpus accedere. Hanc
enim aquilarum esse mensam, non Graculo- De cana
Domini.
rum. Et Cyprianus, Hic inquit, Panis, cibus
mentis est, non cibus ventris. Et Augustinus In Ioan.
tract. 50.
Quomodo, inquit, tenebo absentem? Quomo-
do in cælum mittam manum, ut ibi sedetem
teneam? Fidem, inquit, mitte, et tenuisti.

Nundinationes verò et auctiones Missa-
rum, et circumgestationes, atq; adorationes
panis, et alias idolatricas et blasphemias ine-
ptias, quas nemo istorum affirmare potest,

Christum, & Apostolos tradidisse in Ecclesiis nostris, non ferimus: Et Episcopos Romanos recte reprehendimus, qui sine verbo Dei sine auctoritate sanctorum Patrum, sine exemplo, nouo more non tantum proponunt populo panem Eucharisticum diuino cultu adorandum, sed etiam illum in equo gradario, quocumque ipsi iter faciunt, ut olim ignem Ferficum, aut Isidis sacra circumferunt, & Christi sacramenta ad Cœnam iam, & pompam traduxerunt, ut in ea re, in qua mors Christi inculcanda & celebranda erat, & in qua mysteria Redemptionis vestra sanctè ac reuerenter erant agitanda, hominum oculi nihil aliud quam insanis spectaculis, & ludicra leuitate pascerentur. Quod autem dicunt, & interdum etiam stultis persuadent sese Missis suis posse distribuere atque applicare hominibus, (sape etiam nihil de ea re cogitantibus, nec quod agatur intelligētibus.) omnia merita mortis Christi, & ridiculum, & Ethnicum & ineptum est. Fides enim nostra mortem & crucem Christi nobis applicat, non actio sacrificuli: Fides (inquit Augustinus) sacramentorum, iustificat, non sacramentum. Et Origenes, ille, inquit, est sacerdos, et propitiatio, et hostia, quae propi-

Libro de
ceremo-
niis eccle-
sia Rom.

Ad Roma-
nos. cap. 3.
Lib. 3.

propitiatio ad unumquemque venit per viam
fidei. Atque ad hunc modum sine fide, ne vivis
quidem prodesse dicimus sacramenta Chri-
sti: mortuis verò multò minus. Nam quòd de Aug. in
Purgatorio isti suo iactare solent, et si illud sci psal. 85. in
mus non ita novum esse, tamen nò aliud quàm enchiridio
fatuum & anile commentum est. cap. 67. Augusti-
nus quidè, modò huiusmodi quendam locum De civita
esse ait, modo posse esse non negat, modo dubi- te Deslib.
tat, modo prorsus pernegat, & in eo homines 21 ca. 26.
humana quadam benevolentia putat falli. contra Pe-
Tamen ab hoc errore uno, tanta crevit seges lagianos
sacrificulorum, ut cum in omnibus angulis li. hipogno
Missa palam & publicè venderetur, Tempa sticon. 5.
Dei facta fuerint taberna meritoria, & mi-
seris mortalib. persuasam fuerit, nihil pror-
sus esse vendibilius: istis quidem certè nihil
erat utilius.

De multitudine otiosarum cerimoniarum,
scimus Augustinum graviter suo tempore co- Ad lanua-
questum esse. Itaque nos magnum earum nume- rii. epist.
rum rescavimus, quòd illis sciremus affligi 119.
conscientias hominum, & gravari Eccle-
siam Dei.

Retinemus tamen & colimus non tantum
ea, quæ scimus tradita fuisse ab Apostolis,

sed etiam alia quaedam, quae nobis videbantur sine Ecclesia incommodo ferri posse: quòd omnia cuperemus in Sacro cœtu, ut Paulus iubet, decenter, atq; ordine administrari. Ea vero omnia, quae aut valde superstitiosa, aut frigida, aut spurca, aut ridicula, aut cum Sacris literis pagnantia, aut etiam sobrijs hominibus indigna esse videbamus, qualia infinita sunt hodiè in Papatu, prorsus sine vlla exceptione repudiauimus: quòd nollemus Dei cultû eiusmodi ineptijs longius cõtaminari.

Precamur ea Lingua, quam nostri, ut patet, omnes intelligât: ut populus, quem admodum Paulus monet, à communibus votis utilitatem communem capiat: quem admodum omnes pÿi Patres, & Catholici Egiscopi, non tantum in Veteri, verum etiam in Nouo Testamento & precati sunt, ipsi, & populum precari docuerunt, ne, ut Augustinus ait, tanquam psittaci, & merule videamur sonare quod nescimus.

Mediatorem & precatorem per quem accedendum sit ad Deum patrem, non alium habemus quam Iesum Christum. cuius unius nomine, omnia à Patre impetrantur. Turpe autem & planè Ethnicum est, quod in istorû Eccle-

Ecclesys videmus passim fieri, nō tantum q̄
 infinitum numerum habere volunt peccato
 rum, idq̄, prorsus sine auctoritate verbi Dei,
 ut quemadmodum Hieremias ait, Diuorum Hiere. 2.
 numerus aquet nunc, vel potius superet nu- Et II.
 merum ciuitatum, & miseri mortales nes-
 ciant, ad quem se potissimum debeant verte-
 re: quodq̄, cum tot sint ut numerari non pos-
 sint, illis tamen singulis suum cuiq̄, ab illi mu-
 nus & officium, quid impetrare, quid dare,
 quid efficere debeant, descriptum est: sed etiā
 quōdita non tantum impiē, sed etiam impu- Bernhar-
 dia.
 denter appellant virginem Matrem, ut se
 matrem esse meminerit, ut imperet Filio, ut
 in illum vtatur iure suo.

Dicimus hominem natum esse in peccato,
 & in peccato vitā agere: Neminem posse ve-
 rē dicere, mundum esse inutilem: Legem Dei
 perfectam esse, & à nobis requirere perfectā
 & plenam obedientiam: Illi à nobis in hac vi-
 ta satisfieri non posse vllō modo: Neq̄, esse mor-
 talium quenquam, qui possit in cōspectu Dei
 proprijs viribus iustificari: Itaque unicum
 receptum nostrum & perfugium esse ad mi-
 sericordiā Patris nostri per Iesum Christum,
 ut certō animis nostris persuadeamus illum

esse Propitiationem pro peccatis nostris: eius sanguine omnes labeas nostras deletas esse: illum pacificasse omnia sanguine crucis suae: illum unica illa Hostia, quam semel obtulit in Cruce, omnia perfecisse, & ea causa cum animam ageret, dixisse, Cōsummatum est. quasi significare vellet, persolutum iam esse pretium pro peccato humani generis.

Hoc sacrificium, si qui sunt qui nō putant esse satis, eant sanè & querant aliud melius. Nos quidē & quia illud unicum esse scimus, vno contēri sumus, nec expectamus aliud: & quia semel tantum offerendum erat, non iubemus repeti: & quia plenum et omnibus numeris & partibus perfectum erat, non substituius continentes hostiarum successiones.

Quamuis autem dicamus nihil nobis esse praesidiū in operibus & factis nostris, & omnem salutis nostrae rationem constituamus in solo Christo, non tamen ea causa dicimus laxè & absolutè viuendum esse, quasi tingi tantum & credere, satis sit homini Christiano, & nihil ab eo aliud expectetur. Vera fides viuā est, nec potest esse otiosa.

Sic ergō docemus populum, Deum vocasse nos, non ad luxum & libidinem: sed, ut Paulus ait,

lus ait, ad opera bona (ut in illis ambulemus: *Ephes. 2. Col. 1.*
 Deum eripuisse nos à potestate tenebrarum,
 ut seruiamus Deo uiuenti: ut rescindamus
 omnes reliquias peccati: ut in timore & tre-
 more operemur salutem nostrā: ut appareat
 spiritum sanctificationis esse in membris no-
 stris, & Christum ipsum per fidem in cordi- *Ephes. 3.*
 bus nostris habitare.

Postremò credimus hāc ipsam carnem no-
 strā, in qua uiuimus, quāuis mortua abierit
 in puluerem, tamen ultimò die rediturā es-
 se ad uitam, propter spiritum Christi q̄ habi-
 tat in nobis. Tum verò quicquid hic inte- *Apo. 7. 12.*
 rim patimur ei? causa, Christum absterfurū
 esse omnem lachrymā ab oculis nostris: & nos
 propter illū fruituros esse aeterna uita, & sem-
 per futuros cum illo in gloria. Amen.

Ista sunt horribiles ille Hæreses, quarum
 nomine bona pars orbis terrarum hodie à Pō-
 tifice inaudita condemnatur. In Christū po-
 tius, in Apostolos, in sanctos Patres lis inten-
 denda fuit: Nā ab illis ista non tantum profe-
 eta, sed etiam constituta sunt. Nisi isti forte
 uelint dicere, q̄ etiam fortasse dicent, Chri-
 stū nō instituisse sacrā cōmunionem, ut inter
 fideles distribueretur: aut Apostolos Chri-

sti, veteresq; Patres dixisse priuatas Missas
 in omnib. angulis Templorum, modo denas,
 modo vicenas, uno die: aut Christum & A-
 postolos abegisse omnem plebem à sacramen-
 to Sanguinis: aut id q; ab ipsis hodie ubiq; fit,
 ut eum condemnent pharético, qui secus fa-
 ciat, à Gelasio suo non appellari Sacrilegium:
 aut non esse ista verba Ambrosij, Augustini,
 Gelasij, Theodoretii, Chrysostomi, Origenis,
 panem & vinum in Sacramentis manere ea-
 dem quæ fuerant: Illud, quod videtur in Sa-
 cramentis manere eadem quæ fuerant: Illud,
 quod videtur in Sacramenta, esse Panem: nõ
 desinere esse substantiam panis, & naturam
 non mutari: aut illum ipsum panem, q; qdem
 ad materiam attinet, abire in ventrè, & in
 secessum eijci: aut Christum, Apostolos, & san-
 ctos Patres non precatos esse ea lingua, quæ à
 populo intelligeretur: aut Christum unica il-
 la hostia, quam semel obtulit, non omnia per-
 fecisse: aut illud Sacrificiũ fuisse imperfectũ,
 ut nunc nobis opus sit alio. Hæc illis omnia di-
 cenda sunt, nisi fortè malint hoc dicere, om-
 neius & fas esse conclusum in scrinio pecto-
 ris Pontificij: quodq; olim quidam ex eius as-
 seclis & parasitis non dubitauit dicere, illum
 posse

Dist. 34.

Lector. in

Glossa.

Dist. 82.

Presbyter.

posse dispensare contra Apostolū, contra Concilium, contra Canones Apostolorum: & istis exemplis atq; institutis & legibus Christi nō teneri. Istā nos dicimus à Christo, ab Apostolis, & sanctis Patribus, & eadē bona fide docemus populū Dei: atq; ea causa hodie ab Antislite sc. Religionis, appellamur Heretici.

O Deum immortalem: ergò Christus ipse, & Apostoli, & tot Patres una omnes erraverunt? Ergò Origenes, Ambrosius, Augustin, Chrysostomus, Gelasius, Theodoretus erant desertores fidei Catholica? Ergò tot veterum Episcoporum & doctorū virorum tāta consensio nihil aliud erat q̄ conspiratio hereticorum? Aut q̄ tum laudabatur in illis, id nunc dānatur in nobis? Quodq; in illis erat catholicū, id nunc mutatis tātum hominū voluntatibus, repente factum est schismaticū? Aut q̄ olim erat verū, nunc statim, q̄a istis nō placeat, erit falsum? Proferant ergò aliud Evangelium: aut causas ostendant, cur ista q̄ tam diu in Ecclesia Dei publicè observata, & approbata fuerint, nunc demū oportuerit reuocari. Nos q̄dem illud verbum q̄ à Christo profectum & ab Apostolis ppagatum est, sci-
mus & ad salutem nostrā, & ad omnē veri-

ratem ppugnandam, & ad omnem heresim
cōvincendam esse satis. Ex illo nos solo omne
genus veterum hereticorum, quos isti nos a-
iunt ab inferis reuocasse, condēnamus: & Ar-
rianos, Futychianos, Marcionitas, Ebiona-
os, Valētinianos, Carpocratianos, Tatianos,
Novatianos, eosq; uno verbo omnes, q; vel de
Deo Patre, vel de Christo, vel de S. Spiritu,
vel de vlla alia parte religionis Christiane
impie senserunt, q; ab Euangelio Christi co-
arguuntur, impios & perditos pronuntia-
mus, & vsque ad inferorum portas detesta-
mur: nec id solum, sed etiam, si forte erumpāt
vsquam, & sese prodant, eos legitimis & ciui-
libus supplicijs senerē, & serio coercemus.

Fatemur q;dem nouas quasdam, & antea
non auditas sectas, Anabaptistas, Liberti-
nos, Mennonios, Suenkfeldianos statim ad
exortum Euangelij extitisse. Verum agimus
Deo nostro gratias, satis iam orbis terrarum
videt, nos nec peperisse, nec docuisse, nec a-
luisse ista mōstra. Lege sodes, q; quis es, libros
nostros pstant vbiq; venales. Quid vnq; scri-
ptum est à quoq; nostrorum hominum, q; pos-
set aperte istorum fauere insanie? Imò nulla
hodie Regio ita libera est ab istis pestibus, at-
que

que illa sunt, in quibus liberè & publicè docetur Euangelium. Quod si rem ipsam attentè & rectè putare velint, magnum hoc arg. est, esse hanc Euangelij veritatè, quæ nos docemus. Nam nec lolium facile sine frumento nasci solet, nec palea sine grano. Statim ab Apostolorum ipsorum temporibus, cum primum propagaretur Euangelium, quæ nescit quot hæreses una exorta fuerint? Quis unquam antea audierat Simonem, Menandrum, Saturninum, Basilidem, Carpocratem, Cherinthum, Ebionem, Valentinum, Secundum, Marcosium, Colorbasium, Heracleonem, Lucianum, Seuerum? Et quid istos commemoramus? Epiphanius numerat 80. Augustinus plures etiam distinctas hæreses, quæ unà creuerint cum Euangelio. Quid ergo? An Euangelium, quod unà cum illo hæreses nascerentur, non erat Euangelium? aut Christus ea causa non erat Christus?

Neg. tamen apud nos, uti diximus, pululat ista seges, quæ publicè & liberè docemus Euangelium. Apud aduersarios, in cæcitate ac tenebris ista pestes exordiuntur, & incrementa ac vires capiunt, ubi veritas tyrannide sanitiæque opprimitur, nec nisi in angulis & occultis congressibus audiri potest. Faciant piculûs:

dent cursum liberū Euangelio. luceat ueritas
 Iesu Christi, & radios in omnes partes porri-
 gat. statim uidebunt, ut nocturnā caliginem
 ad aspectum Solis, ita istas umbras ad lucem
 Euangelij prius euanuisse. Nā nos qdem o-
 mnes illas Hæreses, quas isti nos alere, & foue-
 re calūniātur, illis interim sedē ib' atq; aliud
 agētibus, quotidie repellimus & ppulsamus.
 Quid autē dicunt nos in varias sectas abys-
 se, & uelle alios Lutheranos, alios Zuinglia-
 nos appellari, neque adhuc potuisse setis inter
 nos ipsos de summa doctrina conuenire, quid
 illi dixissent si primis illis temporibus Apосто-
 lorum, & S. Patrum extitissent? cū aliud di-
 ceret, Ego sum Pauli: alius, Ego sum Cepha:
 alius, Ego sum Apollo: cum Paulus Petrū re-
 prehenderet: cum simultatis causa Barnabas
 à Paulo discederet: cū, ut autor est Origenes,
 Christiani in tot iā factiones distracti essent,
 ut nomen tantum Christianorum cōe, aliud
 autem p̄terea nihil, Christianorum simile re-
 tinerēt, utq; Socrates ait, dissensionum & se-
 ctarum causa in theatris à populo publicè ri-
 derentur. Cumq; ut ait Imp. Constantinus,
 tot essent dissensiones & rixæ in Ecclesia, ut
 ea calamitas uideri possit omnem aliam su-
 perio-

perioiorem calamitatem superasse: Cum Theophilus, Epiphanius, Chrysostomus, Augustinus, Rufinus, Hieronymus, omnes Christiani, omnes Patres, omnes Catholici, acerbissimis atq; etiam implacabilibus inter se cōtentionibus conflictarentur? Cum, ut Nazianzenus ait, eiusdem corporis membra inter se consumerentur: Cum Oriens ab Occidente defermentato, & de Paschate, nō ita magnis de reb. scinderetur. Cū in omnib. Cōcilijs noua subinde Symbola, & noua Decreta cuderentur? Quid isti tū dixissent? Ad quos se potissimū applicuissent? Quos fugissent? Cui Euāgelio credidissent? Quos pro Hæreticis, quos p̄ Catholicis habuissent? Nunc duo tātū nomina Lutherus & Zuinglius, quas istis tragedias excitant? Vt quoniam illi duo de re aliqua nondum consentiunt, idcirco utrunq; errasse, neutrum habuisse Euāgelium, neutrum verè ac rectè docuisse arbitremur?

Verum ò Deus bone, quinam isti tandem sunt, qui dissēsiones in nobis reprehendunt? An verò omnes isti inter se consentiunt? An singuli satis habēt constitutū quid sequatur? An inter illos nulle unquā dissēsiones, nullæ lites extiterunt? Cur ergo Scotiste & Tho-

*mixta de Merito congrui & cōdigni: De Pec-
cato originis in beata Virgine, de Voto solen-
ni & simplici, non melius inter se cōueniunt?
Cur Canonista Auricularem confessionem de
iure humano, & positiuo esse aiunt, Scholasti-
ci cōtra. de iure diuino? Cur Albertus Pighi
à Caietano: Thomas à Lombardo: Scotus à
Thoma: Occamus à Scoto: Alliensis ab Occa-
mo: Nominales à Realibus dissentiant? Ut-
q̄, taceam tot dissensiones fraterculorum, &
monachorum, quod alij in piscibus, alij in o-
leribus, alij in calceis, alij in crepidis, a-*

*Ste. Gardi-
nerus in
Sophistica
Diaboli.
Richard.
Faber.
Recātatio
Berēgarij
Schola, &
Glosa.
Guimūdy
Dil. con.
dist. 2. Ego
Beren.*

*lij in linea veste, alij in lanæ, sanctita-
tem constituunt? alij albati, alij pullati, a-
lij latius, alij augustius rasi, alij soleati, alij
nudipedes, alij cincti, alij discincti ambulāt.
Meminisse debent esse aliquos ex suis qui di-
cant Christi Corpus adesse in Cena natura-
liter: contra ex iisdē illis suis esse alios qui ne-
gent: Esse alios qui dicant, Corpus Christi in
sacra Communione dentibus nostris lacera-
ri & atteri: Rursus esse alios, qui negent: Esse
alios qui scribant corpus Christi in Euchari-
stia esse Quantum, esse alios contra, q̄ negent:
Esse alios q̄ Christum diuina quadā potētia:
alios q̄ benedicēdo: alios q̄ q̄q̄, cōceptis ver-
bis, a.*

Thomas.

bis: alios q̄ eadem illa quinq; verba repetendo
 dicāt cōsecrassē: Esse alios q̄ in illis quinq; ver
 bis, Hoc, p̄ nomine demonstratiuo putent Pa
 nem triticeum: alios q̄ malint Vagū quoddā Gardine.
 indiuiduum indicari: Esse alios q̄ dicant ca
 rnes & mures posse verè & re ipsa come
 dere corpus Christi: esse alios qui id constan
 ter pernegēt: esse alios q̄ dicāt, accidētia ipsa De conf. dist. 2. Sp̄
 panis viniq; nutrire posse: esse alios q̄ dicāt re cies. in
 dire substātiā. Quid plura? Prolixū & p̄mole Glosa.
 sū esset omnia numerare. Ita uniuersa forma
 horum religionis & doctrina, adhuc apud il
 los ipsos à quibus nata & p̄fecta est, prorsus
 incerta, et cōtrouersa est. Vix enim unquam
 inter se conueniunt, nisi fortè, ut olim Pha
 risei & Sadducei, aut Herodes & Pilatus
 contra Christum.

Eant ergò sanè & pacem potiùs inter suos
 domi sanciant. Vnitās quidem & consensio
 maximè conuenit Religioni. Non tamen est
 ea certa & propria nota Ecclesie Dei. Sum
 ma enim erat consensio inter eos qui adora
 bāt aureum Vitulum, & inter eos qui coiū
 ctis uocibus in Seruatorē nostrū Iesum Chri
 stū clamabant, Crucifige. Neq; quia Corinthij
 dissensionib. inter se laborabant, aut q̄ Pau

lus à Petro, aut Barnabas à Paulo, aut Christiani statim sub ipsis initiis Euangelij aliqua de re à se mutuo dissidebant, idcirco nulla erat inter eos Ecclesia Dei? Illi quidem quos isti contumeliae causa appellant Zuinglianos, & Lutheranos, re autem verà sunt utriusque Christiani, & inter sese amici, ac fratres, nō de principijs aut fundamentis religionis nostrae, nō de Deo, non de Christo, non de S. Spiritu, nō de ratione iustificationis, nō de aeterna vita: tantum de vna, nec ea ita graui aut magna quaestione, inter se dissentiunt. Nec desperamus, vel potius non dubitamus, breui fore concordia: & si q̄ sunt, q̄ aliter sentiāt q̄ par est, positis aliquādo affectionibus, & nominibus, Deum id illis esse patefacturū, ut re melius animaduersa atq; explorata, q̄ olim in Chalcedonēsi cōcilio factū est, omnes dissensionū causa, et fibra ab ipsis radicib. extirpētur. et ^{in mansio} sepeliantur sempiterna. Amē.

Grauiſſimum verò est, q̄ nos dicunt esse homines impios, & omnem religionis curā abieciſſe: quanquā non debet id multū nos mouere q̄ illi ipsi à quibus objicitur, sciunt cōtumeliosum & falsum esse. Nam Iustinus Martyr auctor est, cum primum Euangelium ce-
ptum

ptū esset publicari, & Christi nomē patefieri,
 Christianos omnes dictos fuisse a beo. Cūq;
 Polycarpus staret pro iudicio, populus his vo-
 cibus incitauit Proconsulem ad eadem & in-
 terneccionem eorum omnium, q; Euangelium
 profiterentur, αἵ γε τὸς ἄθεός: Hoc est, tolle de *Euseb. li. 4*
 medio istos homines impios, q; Deum non ha-
 bent. Non q; Christiani Deum reuera non ha-
 berent, sed q; saxa, & stipites, q; tū pro dijs co-
 lebantur, non adorarent. Verū orbis terra-
 rum satis iam videt, qd nos, nostriq;, ab istis
 religionis, & vnius Dei nostri causa perpeffi
 simus. In carceres, in aquas, in ignes nos abie-
 cerunt, & in nostro sanguine volutati sunt,
 non q; aut adulteri essemus, aut latrones, aut
 homicida, sed tantum q; agnosceremus Euā-
 gelium Iesu Christi, & speraremus in Deū vi-
 uum: quodq; nimium, o Deus bone, iuste, vereq;
 quereremur, traditionum inanissimarū cau-
 sa violari ab istis legem Dei: & aduersarios
 nostros, qui scientes & prudentes Dei iussa
 ita obstinate contemnerent, esse hostes Euan-
 gely, & inimicos crucis Christi.

Verū isti quum viderent doctrinam no-
 stram non posse recte accusari, maluerunt in-
 mores nostros inuehere: nos omnia recte fa-

Et a damnare: ad licentiam & libidinem fo-
 res aperire: & populū ab omni studio virtu-
 tis abducere. Et certè ea est semperq; fuit ho-
 minum omnium etiam piorum & Christia-
 norum vita, ut semper etiam in optimis, &
 castissimis moribus tamen aliquid posses de-
 siderare: eaq; propensio omnium ad malum,
 eaq; omnium procliuuitas ad suspicandum, ut
 quæ nec facta, nec cogitata unquam fuerint,
 audiri tamen, & credi possint. Vtq; in candi-
 dissimaueste facile exigua notatur labes, ita
 in vita candidissima facile leuissima notatur
 pituidinis deprehenditur. Neg; nos, aut eos
 omnes qui amplexi sunt hodie doctrinam E-
 uāgely, Angelos esse Arbitramur, & prorsus
 sine macula ulla rugaq; viuere: aut istos vel
 ita cacos, ut si quid in nobis notari queat, nō
 possint id vel per tenuissimam rimam ani-
 maduertere: vel ita candidos, ut quicquā ve-
 lint in meliorē partē interpretari: uel ita in-
 genuos, ut oculos suos velint in se reflectere et
 mores nostros de suis morib; aestimare. Quod
 si rē ipsam ab initiis velim' repetere, scimus
 temporib; ipsis Apostolorum fuisse homines
 Christianos, propter quos nomen domini bla-
 phemaretur, & malè audiret inter Gentes.

Queritur apud Sozomenum Imp. Constantius multos postq̄ ad Christianā religionem accessissent, euasisse deteriores. Et Cyprianus *De lapsi.* lugubri oratione describit corruptelā sui tēporis. Disciplinā, inquit, q̄ Apostoli tradiderant, ocium iam & pax lōga corruperat. Studebant augendo patrimonio singuli, & obliuī qd credētes, aut sub Apostolis ante fecissent aut semper facere deberēt, insatiabili cupiditatis ardore ampliādis facultatib. incubabāt

Non in sacerdotibus religio deuota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina. Corrupta barba in Viris, in feminis forma fucata. Et ante illum Tertullianus, O miseros, inquit, nos, qui Christiani dicimur hoc tempore. Gētes agimus sub nomine Christi.

Postremò ne omnes commemoremus, Gregorius Nazianzenus de miserabili statu suorum temporum ita loquitur: Vitiorum, inqt, nostrorum causa odio iam laboramus inter Gentes. Spectaculum etiam iam facti sumus non solum Angelis & hominibus, sed etiam omnibus impijs. Hoc loco erat Ecclesia Dei, cum primū lucere cōpisset Euangelium, cū nondū rabies Tyrannorū refrixisset, aut gladius à Christianorum hominum ceruicib. ablatus esset. Scilicet, nō est nouum, homines,

esse homines, etiam si appellentur Christiani:

Sed isti cum ita odio se nos accusant, nihil ne interim de se cogitant? An illi quibus in pectore spectare, et quod in Germania, quid quod in Anglia agatur videre otium est, aut obliti sunt aut videre non possunt quid agatur Roma? An nos ab illis accusamur, de quorum vita nemo potest satis honeste & verecunde commemorare?

Nos quidem nos sumimus id nobis hoc tempore, ut ea quae una cum ipsis sepulta esse oportebat, in lucem & in conspectum proferamus. Non est id religionis, non est verecundiae non est pudoris nostri. Ille tamen qui se Christi vicarium & Ecclesiae Caput dici iubet, qui audit ista Roma fieri, qui videt, qui patitur, nihil aliud addimus, qualia ea sint, facile potest cum animo suo cogitare. Redeat enim ille sane in memoriam, cogitet Canonistas illos suos esse, qui populum docuerunt simplicem fornicationem non esse peccatum: quasi illam doctrinam ex Mitione comico didicissent. Non est peccatum, mihi crede, adolescentulum scortari. Cogitet, suos illos esse, qui decreuerunt sacerdotem fornicationis causa non esse summonendum. Meminerit Cardinalem Campegius, Albertum Pighium, aliosque complures suos docuisse,

Iohannes
de Magi-
stris de Te-
perantia.

3. quest. 7
lata Extra
de Bigamis
Quia cir-
ca.

cuisse sacerdotem, illum multò sanctius & castius vivere, qui alit concubinam, q̄ qui uxorem habeat in matrimonio. Nò dum ille, spero, oblitus est, multa esse Romæ publicarum meretricum millia, & se ex illis in singulos annos, vectigalis nomine, colligere ad triginta millia ducatorum. Oblivisci non potest, se Romæ lenocinium publicè exercere, & de fœdissima mercede fœde ac nequiter delitieri.

An omnia tum Romæ satis aut salua aut sancta erant, cum Iohanna femina integra etatis magis q̄ vitæ, esset Papa, & sese gereret pro capite Ecclesiæ: & cum se bienniū totū in illa sancta sede aliorū libidini exposuisset. postremò in lustranda Ciuitate, inspectatib. Cardinalibus & Episc. palàm pareret in publico?

Statua eiusdem femina pariturientis adhuc Roma est.

Sed quid opus erat concubinas & lenones commemorare? vulgare enim iam illud Romæ & publicum, & nò inutile peccatum est. Meretrices enim ibi iam sedent, non ut olim extra Ciuitatem, obnupto, & obuolupto capite, sed in Palatijs habitant, per forum vagantur aperta fronte, quasi id non tantum liceat, sed etiam laudi esse debeat. Quid plura? Illorum iam libidines terrarum orbi sunt satis nota. D. Bernardus, de Pontificis familia,

Genes 38.

In Cōsilio de lectoribus Cardinalium. 10. 3

De cōside-
ratione ad
Eugeniu.

ipsoq; adeò Pontifice, liberè & verè scribit.
Aula, inquit, tua, bonos recipit? non facit.
Mali ibi proficiunt, boni desciunt. Et quicū-
q; ille fuit: qui scripsit opusculum Tripartitū
quod adiunctum est ad conciliū Lateranense
Tantus, inquit, hodie est luxus, non tantum
in clericis & sacerdotibus, sed etiam in Pre-
latis & Episcopis, ut horribile sit auditu.

At qui ista non tantum usitata sunt, & ea,
causa consuetudinis & temporis gratia appro-
bata, ut cetera sunt istorum ferè omnia, sed
etiam antiqua, iam & putida. Quis enim nō
audiuit q; Petrus Aloisius, Pauli tertij filius,
designarit in Cosinum Cheriū Episcopum Fa-
nensem? quid Iohannes Casus Archiep. Bone-
uentanus, Legatus Pontificis apud Venetos,
scripserit de horrendo scelere, & q; ne fando
quidem audiri debeat, id verbis spurcissimis
& scelerata eloquentia commendarit? Quis
non audiuit N. Diazium Hispanum cum ea
gratia Roma missus fuisset in Germaniam,
innocentissimum & sanctissimum virum Io-
hannem Diazium fratrem suum, tantum q;
amplexus esset Euangeliū Iesu Christi, & Ro-
mam redire nollet, nefariè atq; impiè interfe-
cisse? Sed ista, inquit, in Rep. optimè consti-
suta,

tuta, etiam inuitis magistratib. possunt interdū accideri: & bonis legibus vindicātur.

Esto sanè. Sed quib. bonis legib. animaduersum est in istas pestes? Petrus Aloissius cum ea flagitia, q̄ diximus designasset, semper fuit in sinu atq; in delictis apud patrem suum Paulum tertium. Diazius, interfecto fratre suo, Pontificis ope ereptus est, ne in eū animaduertetur bonis legib. Iohannes Casus Archiep. Beneuentanus adhuc uiuit: imò etiā Roma, & in Sanctissimi oculis & conspectu uiuit. Occiderunt fratrum nostrorum infinitos numeros, tantum q̄ verè ac purè crederent in Iesum Christum. At ex illo tanto numero Meretricum, Scortatorum, Adulterorum, què unq̄, non dico, occiderunt, sed aut excommunicauerunt aut omninò attigerunt? An verò Libidines, Adulteria, Lenocinia, Scortationes, Parricidia, Incestus, & alia nequiora Roma peccata non sunt? Aut si sunt in urbe Roma, in Arce sanctitatis, à vicario Christi, à successore Petri, à sanctiss. Patre ita facile et leniter, quasi peccata non sint, ferri possunt?

O sancti Scriba & Pharisei, quib. isto sanctitas notanō fuit. O sanctitatē & fidē Catholicam. Non ista Petrus Roma docuit, Paulus

non ita Roma vixit. Non illi lenocinium publicè exercuerunt, Non illi vectigal & census à Meretricibus exegerunt. Nō illi adulteros & parricidas palam & impunè tolerant: non eos in sinum, non in concilium, nō in familiam, non in Christianorum hominū cœtum receperunt. Non debebant isti tantopere exaggerare vitam nostram. Consultius multò fuit ut prius vel approbarèt hominib. vel certè occultius aliquāto tegerèt uitā suā.

Nam nos quidem utimur priscais & auitis legibus, & quantum his moribus & temporibus, in tanta corruptela rerum omnium potest fieri, disciplinam Ecclesiasticam diligenter & serio administramus. Prostibula quidē Meretricum, & Concubinarum aut Scortatorum greges non habemus: Nec adulteria Matrimonij anteponimus: nec lenocinium exercemus: nec de fornicibus stipendia colligimus: nec incesta, & flagitiosas libidines, nec Aloisios, nec Casos, nec Diazios parricidas impunè ferimus. Nam si ista nobis placuissent, nihil opus erat, ut ab istorum societate, ubi ea vigent & habentur in precio, discederemus, & ea causa in odia hominum, & in certissima pericula incurreremus. Habuit

Paulus quartus ante nō ita multos mēses Ro-
 ma in carcere aliquot fratres Augustinianos
 & cōplures Epos. & magnum numerum alio-
 rum piorum hominum, Religionis causa. Ha-
 buit tormenta: exercuit in illos *Questiones:*
 nihil reliquit intentatū. Ad extremū ex illis
 omnibus, quot potuit mæchos, quot scortato-
 res, quot adulteros, quot incestos inuenire?
 Sit Deo nostro gratia: et si illi nō sumus, quos
 esse oportebat, quosq; pfitemur: tamē, q̄cung;
 sumus, si cum istis conferamur, uel uita no-
 stra atq; innocentia, facile has calumnias re-
 futabit. Nos. n. nou tantūm libris & concio-
 nibus, sed etiā exemplis & moribus populū
 ad omne genus virtutis, & rectē factorū co-
 hortamur. Euāgeliū docemus non esse osten-
 tationem scientiæ, sed legē uitæ: utq; Tertull.
 ait, Christianum hominem non loqui ma-
 gnificē oportere, sed magnifice uiuere. Nec
 auditores sed factores legis, iustificari apud
 Deum. Ad hæc omnia hoc etiā solent addere,
 idq; omni conuictiorum genere amplificare,
 nos esse homines turbulētos, Regibus scepra
 de manibus eripere, populū armare, tribu-
 nalia euertere, Leges rescindere, possessiones
 dissipare, Regna ad popularem statum reuo-

In Apolo-
 getico. 45.
 Rom. 20.

care sursum deorsum omnia confundere: bre-
uiter in Rep. nihil integrum esse uelle. O quo-
ties his uerbis inflāmauerunt animos Prin-

Tertull. in cipum, ut illi in herba extinguerent lucē Euā-
Apolog. 1. gelij priusq; illud odisse inciperēt, q̄ nosse pos-
2. 37. sent: ut q; Magistratus, quoties aliquem uide-
ret nostrū, toties se putaret hostē uidere suū?

Molestum quidem nobis esset, ita odiosē ac-
cusari grauissimo crimine Maiestatis, nisi sci-
remus Christum ipsum aliquando & Aposto-
los, & infinitos alios homines pios & Chri-
stianos, uocatos fuisse in inuidiam, eodem fe-
rē crimine. Nam Christus quidem, quamuis
docuisset dandum esse Casari, q̄ esset Casaris:
tamē accusatus est seditionis q̄ res nouas mo-
liri, & regnum appetere diceretur: Itaq; oc-
clamatum est p̄ Tribunalibus publicis aduer-
sus eum: Si hunc dimittis, non es amicus Cas.
Et Apostoli, q̄ quis semp̄ & constantē docuif-
sent obtēperandū esse Magistratib. omnē a-
nimam superioribus potestatib. esse subditam:
idq; non tantū p̄pter iram & uindictā, sed
etiam p̄pter conscientiam: tamen dicti sunt
cōmouere populum, & multitudinē ad rebel-
lionē incitare. Hamanus hoc maximē pacto
genus, & nomen Iudaorū adduxit in odium
apud

Rom. 13.

Hester.

apud regem Assuerum, & illos diceret esse po-
 pulum rebellem & contumacem, & Principū 3. Reg. 18.
 edicta contemnere. Impius rex Achab Elie
 Prophetæ Dei, Tu, inquit, conturbas Israel:
 Amasias sacerdos Bethel, apud Hieroboam,
 accusat Amos Prophetam conspirationis: Ec- Amos. 7.
 ce, inquit, Amos coniurationem fecit contra
 te, in medio Israel. Breuiter Tertull. ait, ad- In Apolog.
cap. 37.
 uersus omnes Chæranos. hæc suo ipe accusatio-
 nem fuisse publicam: esse illos proditores, esse
 perduelles, esse hostes humani generis. Quare
 sinunc quoq; ueritas malè audiatur, & eadem
 cum sit, iisdem nunc contumelijs afficiatur,
 quibus affecta est olim, & si id molestum &
 ingratum est, nouum tamen aut insolens ui-
 deri non potest. Facile istis fuit ante ann. 40.
 ista maledicta, & alia grauiora in nos confin-
 gere, cum in medijs illis tenebris exoriri pri-
 mum cœpisset & lucere radius aliquis ignote
 tum, & inauditæ ueritatis, cum M. Luth. &
 Zuing. p̄stantiss uiri, & ad illustrandum or-
 bem terrarum à Deo dati, primū accessissent
 ad Euang. cū & res adhuc noua esset, & euen-
 tus incertus, & animi hominum suspēsi atq;
 attoniti, & aures aptæ ad calūnias, et nullū
 in nos tam graue flagitiū fingi posset, & non

propter rei ipsius nouitatē, atq; insolentiam, facile à populo crederetur. Ita. n. veteres hostes Euangelij, Symmachus, Celsus, Iulianus, Porphyrius, olim aggressi sunt accusare omnes Christianos sedittonis, & Maiestatis, an reſ aut princeps, aut populus, quam illi Christiani essent, aut quid pſiterentur, aut quid crederēt, aut quid uellent scire possent. Nūc uerò postq; etiam hostes nostri uident & negare non possunt, nos semp omnibus diſtis nostris, scriptisq; diligenter admonuisse populū officij sui, ut Principibus suis & Magistratib. quis impijs, obtemperarent, idq; & usus ipse, & experientia satis docet, & omnium hominū quicunq; atq; ubicunq; sunt, oculi uidēt, & cōtestantur: putidū erat ista obſcere, & cū noua & recētia crimina nulla essent, obsoleis tantū mēdacijs nobis inuidiā facere uoluisse.

Agimus. n. Deo nostro, cuius hæc solius causa est, gratias, in omnibus Regnis, Ditionib. Rebusq; q̄ ad Euangelium accesserunt, nullū vnq; adhuc huiusmodi exemplum extitisse. Nullum. n. nos Regnū euertimus: nullius ditionem aut iura minuimus: Remp. nullā turbauimus: Manent adhuc suo loco, & auita dignitate Reges, Anglia nostra, Dania, Suetia:
Duces

Duces Saxonia: Comites Palatini: Marchiones Brandeburgici: Lantgrauy Hassia: Respub. Heluetiorum & Rhetorum: & liberae Ciuitates, Argentina, Basilea, Francofordia, Vlma, Augusta, Norinberga, omnes eodẽ iure, eodemq; statu quo fuerunt antea: vel potius, quia propter Euangelium populum habent obsequiorem, multo meliore. Eant sane in illa loca, ubi nunc Dei beneficio auditur Euangelium, ubi plus Maiestatis? ubi minus fastis & Tyrannidis? ubi Princeps magis colitur? ubi populus minus tumultuatur? ubi unquam fuit publica res, ubi Ecclesia tranquillior?

At Rustici, inquit, à principio huius doctrina passim cœperunt furere, & tumultuari per Germaniam. Esto. At in illos promulgator huius doctrina Lutherus vehemētissime atq; acerrimè multa scripsit, eosq; ad pacem & ad obedientiam reuocauit.

Quod autem obijci solet interdum ab hominibus imperitis rerum, de mutato statu Heluetiorum & interfecto duce Austria Leopoldo, & patria in libertatem vindicata, factum est id, uti ex omnibus historiis satis constat, ante ann. 260. sub Bonifacio 8. cum ma-

ximè vigeret potestas, Pontificum, ducentos circiter annos antequam Hulderichus Zuinglius, aut docere inciperet Euangelium, aut omninò natus esset. Ex eo verò tempore semper illi omnia pacata, & tranquilla habuerunt, non tantùm ab hoste externo. sed etiã à tumultu intestino.

Quod si peccatum fuit patriam suam ab externa dominatione, præsertim cū insolenter & tyrannicè opprimerentur, liberare: tamen vel nos alienis, vel illos auitis criminibus onerare, & iniquum & absurdum est.

Sed ò Deū immortalē: an Romanus Epus accusabit nos p̄duellionis? An ille docebit populum obtemperare, atq; obsequi Magistratib;? Aut omninò rationem Maiestatis habet ullam? Cur ergò nunc ille, quod nullus veterum Episcoporum Romanorum unquam fecit, quasi omnes Reges & principes, quicunq; atq; ubicunq; sint, velit esse seruos suos, patitur se à suis parasitis, Dominum Dominantium appellari? Cur ille se iactat esse Regē Regum, & habere ius regium in subditos?

Cur omnes Imp̄p. & Monarchas iureiurãdo adigit in verba sua? Cur Maiestati Imp̄. septuagies septies se inferiorem esse gloriatur

idq;

Aug. Steuchus. Anton. de Rollis.

D. Maior. & obed. solite.

idq̄, ea maximè causa, q̄ Deus duo lumina in *De Maior.*
 Cælo fecerit: quodq̄, cælū et terrā nō in duob. *Et obed.*
 principijs, sed in vno principio creata fue- *Vnam san*
 rint? Cur ille, eiusq̄, sectatores, Anabaptista- *dam.*
 rum & Libertinorum more, quo licentius et
 securius grassarentur, iugum excusserunt, et
 se ab omni civili potestate exemerunt?

Cur ille legatos suos, h. e. callidissimos ex-
 ploratores habet tanquam in insidiis, in au-
 lis, in concilijs, in cubiculis Regum omnium?

Cur ille, ubi visum est, Principes Christianos
 inter se committit, & pro sua libidine turbat
 sedationib. orbem terrarum? Cur proscibit,

& pro Ethnico & Pagano haberi vult, si q̄s
 Princeps Christianus ab imperio suo discesserit:
 & Indulgentias ita liberaliter pollicetur

si quis quacung, ratione interficiat hostem
 suum? An ille cōseruat imperia & regna, aut
 omninò consultum cupit otio publico? Ignos-

cere nobis debes, pie lectōr, si ista videmur a-
 crius & vehementius agere, quàm deceat ho-

mines Theologos. Tanta enim est rei indigni-
 tas, tantaq̄, in Pontifice, tamq̄, impotens libi-

do dominandi, ut alijs verbis, aut tranquil-
 lius proponi non possit. Ille enim in publi-
 co concilio ausus est dicere, omne ius Regum

De Maior.
Et obed.
Vnam san
dam.

Clemēs. 5.
in Concl.
Viennensi,
Leo Papa.

omnium, à se pendere. Ille ambitionis, & regnandi causa distraxit Romanum Imperium, et commouit, ac lacerauit orbem Christianum. Ille Romanos atq; Italos seq; ad eum ipsum iure iurando, quo Imp. Græco obstringebatur, perfide liberauit: & subditos ad defectionem sollicitauit: & Carolum Martellum è Gallia in Italiam euocauit: & eum nouo more Imp. fecit. Ille Gallorum Regem Chilperichum, non malum principem, tantum q; ipsi non placeret, de Regno deiecit, & in eius locum Pipinū surrogauit. Ille eiecto, si id efficere potuisset, Philippo Rege, decreuit atq; adiudicauit regnum Gallia Alberto regi Rom. Ille florentissima ciuitatis, & Reipublica Florentiæ patriæ suæ opes fregit, eamq; è libero & tranquillo statu, unius libidini in manū tradidit. Ille cohortatione sua effecit, ut tota Sabaudia hinc ab Imp. Carolo V. inde à Gallorum Rege Francisco miserè discerperetur, & infælici Duci, uix una ciuitas quò se reciperet, relinqueretur. Tædet exemplorum, & molestum esset omnia Romanorum Pontificum egregiè facta commemorare. Quarum, obsecro, partium erant illi, qui Henricum Imp. veneno sustulerunt in Eucharistia? Qui Victorem Papam in sacro

Zacharias
papa.

Clemens
Papa 7.

Idem Clemens

Calice? Qui Iohannem nostrum Regem Angliae in mensario poculo? Quicumq; illi tãdem & quarumcunq; partium fuerint, Lutherani certè, aut Zuingliani non fuerunt. Quis hodiè summos Reges & Monarchas admittit ad oscula beatorum pedum? Quis Imp. iubet sibi astare ad frenum: et Gallorum Regem ad ferrum illud pensile quo in equum ascenditur? Quid Franciscum Dãdalum, Ducem Venetiarum, Regem Cretæ ac Cypri, catenis Sabellicus vinctum abiicit sub mensam suam, ut ossa liguriret inter canes? Quis Imp. Henrico VI. Cælestinus papa. Romæ diadema non manu, sed pede imposuit & eodem pede rursus deiecit, atq; etiam addidit, habere se potestatem & creandi Imp. & summouendi? Quis Henricum filium armauit in Imp. Hëricum IIII. patrum suum: Hildebrandus papa. effecitq; ut pater à filio suo caperetur, & detõsus atq; ignominiosè habitus, conijceretur in Monasterium, & in eda, ac mærore cõt abesceret? Quis ceruices Imp. Friderici subiecit Innocentius III. fædum in modum pedibus suis: & quasi id nõ esset satis, addidit etiam insuper ex Psalmis Davidis, Super aspidem & basiliscum ambulabis, conculcabis leonem & draconem: quale exemplum spretæ & contemptæ Maiestatis,

nunq̄ antea ulla memoria auditū fuerat: nisi forte vel in Tamerlane Scythia, homine fero & barbaro, uel in Sapore Rege Persarum.

Omnes isti fuerunt Papa: omnes successores Petri: omnes sanctissimi, quorum singulas voces, singula nobis oporteat esse Euangelia?

Si nos rei sumus Maiestatis, qui Principes nostros colimus, q̄ illis omnia, quātum q̄dem per uerbum Dei fas est, deserimus, qui p̄ illis precamur, quid ergo isti sunt, quoniam tantum hac fecerunt omnia, qua diximus, sed etiam ea quasi optime facta comprobauerunt? An uerò illi aut ad hunc modum docent populum reuereri Magistratum: aut satis uerecundè possunt nos, tanquam homines seditiosos, & perturbatores pacis publicæ, & Maiestatis contemptores accusare? Nam nos quidem nec iugum excutimus, nec regna mouemus, nec Reges aut facimus, aut deicimus, nec Imperia transferimus, nec Regibus nostris uenena propinamus, nec illis pedes osculandos porrigimus, nec pedibus nostris illorum ceruicibus insultamus. Hac potius est professio, hac est doctrina nostra: Omnem animam, quicunq̄, tandem ea fit, siue sit Monachus, siue Euangelista, siue Prophetæ, siue Apostoli, oportere Regibus, & Ma-

& Magistratibus esse subditam: & Pontificē
 adeo ipsum, nisi Euangelistis, nisi Prophetis,
 nisi Apostolis maior videri velit, quod vete-
 res Epi Romani melioribus temporibus sem-
 per fecerunt, oportere Imp. Dominum suum Gregorius
 & agnoscere, & appellare. Nos publicè doce- sape in E-
 mus, ita obtemperandum esse Principibus, pist.
 tanquam hominibus à Deo missis: quiq; illis
 resistit, illum Dei ordinationi resistere. Hac
 sunt instituta nostra: hac in libris, hac in con-
 cionibus nostris: hac in moribus, & modestia
 populi nostri elucescunt.

Illud verò, quod nos dicunt discessisse ab
 unitate ecclesie catholice, non tantum est o-
 diosum: sed etiam, etsi verum non est, tamen
 speciem aliquam & similitudinem habet ve-
 ri. Apud populum verò & imperitam multi-
 tudinem, non tantum vera, & certa fides
 faciūt, sed etiam si que sunt, q̄ videri possunt
 verisimilia. Itaq; videmus vafros homines,
 & callidos, quib. vera non suppetere sem-
 per verisimilibus pugnavisse, ut qui rem ip-
 sam penitus in tueri nō possent, specie saltem
 aliqua & pbabilitate caperentur. Olim q; ve-
 teres Christiani, Patres nostri, cū preces Deo
 adhiberent, ad Orientē solē conuerterentur.

erāt qui dicerent, eos solem venerari, & habere pro Deo. Cumq; illi dicerent se quod ad æternam & immortalē vitā attinet, nō aliunde viuere, quā de carne & sanguine eius Agni, qui non haberet labem, hoc est, Seruatoris nostri Iesu Christi, inuidi & inimici crucis Christi, quib. id tantum erat cure, ut religio Christiana quacūq; ratione male audiret, persuaferunt populo, esse eos homines impios, mactare humanas hostias, & sanguinem humanum bibere. Cumq; illi dicerēt apud Deum nec marem esse nec feminā nec omnino, quod ad iustitiam adipiscendam attinet, distinctionem esse vllam personarum, seq; omnes inter se sorores fratresq; salutarēt non deerant, qui calumniarentur, Christianos nullum habere inter se discrimen aut ætatis, aut generis: sed omnes bestiarum ritu promiscuē inter se concumbere. Et cum prece- tionis & Euangely audiendi causa sæpē inter se in crypta, & abditā quaedam loca conuenirent, quod idem interdum ab hominibus cōiuratis soleret fieri, rumores publicē spangebantur, eos cōspirare inter se, & habere consilia vel de occidendis magistratibus, vel de euertenda Repub. Quodq; ad agitanda sacra

Tertul. in
Apolog. c.
7.8.9.

Idem cap.
19.

mysteria de instituto Christi, adhiberent Pa-^{Augusti-}
nem & Vinum, putabantur à multis nō Chri-^{nus.}
stum colere, sed Bacchum & Cererem: quòd
illa numina ab Ethnicis hominibus p̄fana su-
p̄stitutione, simili ritu, Pane & Vino colerētur.

Credebantur ista à multis, non q̄ vera es-
sent, quid. n. esse posset minus: sed q̄ essent ve-
risimilia, & specie aliqua veri possent fallere.

Ita isti nos calumniantur esse Hæreticos,
ab Ecclesia & Christi cōmunionē discessisse:
non quòd ista vera esse credant, neq; n. id il-
licuræ est, sed quòd ea hominibus imperitis,
possint aliqua fortè ratione videri vera. Nos
n. discessimus, non ut Hæretici solent, ab Ec-
clesia Christi, sed, q̄ omnes boni debēt, à ma-
lorum hominum & hypocritarum conta-
gione. Hic tamen isti mirificè triumphant: Il-
lam esse Ecclesiam. Illam esse sponsam Christi:
Illam esse columnam veritatis: Illam esse ar-
cam Noë, extra quā nlla salus sperari possit:
Nos verò discessionem fecisse: Christi tunicā
lacerasse: à corpore Christi auulsos esse, & à fi-
de Catholica defecisse. Cumq; nihil relinquāt
indictum, quod in nos quamuis falso, & ca-
lumniosè dici possit, hoc tamen vnū non pos-
sunt dicere: nos vel à verbo Dei, vel ab Apo-

stolis Christi, vel à primitiua Eccl. descivisse.

At qui nos Christi & Apostolorum, & sanctorum Patrum, primitivā Ecclesiam, semper iudicavimus esse Catholicam: Nec eam dubitamus arcam Noë, sponsam Christi, columnam & firmamentum veritatis appellare, aut in ea omnem salutis nostræ rationem collocare.

Odiolum quidem est, à societate, cui assueveris, discedere: maximè verò illorum hominum, qui quamvis non sint, tamen videantur saltem, atq; appellentur Christiani. Et cerè nos istorum Ecclesiam, qualiscunq; tādē ea nūc est, vel nominis ipsius causa, vel quòd in ea Evangelium Iesu Christi aliquando verè, ac purè illustratum fuerit, nō ita contemnimus: nec ab ea nisi necessario, & per inuiti discessionem fecissemus. Sed quid si in Ecclesia Dei Idolum excitetur, & desolatio illa, quam Christus futuram prædixit, stet palam in loco sancto? Quid si arcam Noë prædo aliquis, aut pirata occupet? Certe isti, quoties Ecclesiam nobis prædicant, se ipsos solos eam faciunt: & omnes illos titulos sibi ipsis adscribunt: atque ita triumphant, ut olim illi, qui clamabant, Templum Domini, Templū,

Domini.

Domini: aut ut Pharisei & Scribae, cum iactarent se esse filios Abrahami.

Iohan. 8.

Ita inani splendore imponunt simplicibus nosq; nomine ipso Ecclesie querunt obruere: ut si latro, occupata domo aliqua aliena, & vel vi exturbato, vel interfecto domino, eam postea ascribat sibi, & herilem filium de possessione deiciat: Aut si Antichristus postquam occupabit templum Dei, dicat postea illud iam esse suum, & nihil ad Christum pertinere. Nam isti quidem cum in Ecclesia Dei nihil ecclesie simile reliquerint, Ecclesie tamen patroni & propugnatores videri volunt: prorsus ut Gracchus olim defendebat ararium, cum largitionibus faciendis, & insanis sumptibus ararium funditus effudisset. Nihil autem unquam tam impiū aut absurdum fuit, quin Ecclesie nomine facile regi & defendendi posset. Faciunt enim etiam Vespasianos, & impij ceteros habent similes Ecclesie Dei.

At non quicumque dicuntur populus Dei, sunt statim populus Dei: Nec quicumque sunt ex patre Israële, sunt omnes Israhelitae. Heretici Arriani se solos iactabant esse Catholicos: ceteros omnes modò Ambrosianos, modò Athanasianos, modò Iohannitas appella-

August.
Epi. 48. ad
Vincen.

bant. Nestorius, ut ait Theodoretus, cum esset hereticus, tamen tegebat se, τῆς ὁμοδοξίας προσχηματι. h. e. specie quadam, ac uel lo Orthodoxa fidei. Ebion quamuis sentiret cum Samaritanis, tamen, ut Epiphanius ait appellari uolebat Christianus. Mahometani hodiè, quamuis eos ex omnibus historijs satis constet, idq; ipsi negare non possint, ab Agarra ancilla ducere originē, tamen quasi oriundi sint à Sara muliere libera, & uxore Abrahami, nominis ipsius & stirpis causa, malunt appellari Sarraceni.

Ita pseudopropheta omnium temporum qui sese Prophetis Dei, qui Iesaja, qui Hieremia, qui Christo, qui Apostolis opponebant, nihil unquam equè crepabant, atq; nomen Ecclesie. Neg; eos alia de causa ita acerbè lacerabant, aut perfugas & apostatas appellabant, q̄ quòd à sua societate discessissent, et instituta maiorum, nō obseruarent. Quod si nos hominū tātum illorum, à q̄bus tum Ecclesia regebatur, iudicium sequi, aliud autē nihil, nec Deum, nec eius uerbum spectare uolumus, negari prorsus non potest, Apostolos, quod à Pontificibus & Sacerdotibus. h. e. ab Ecclesia catholica defecissent, & illis inuitis
& re-

& reclamantibus, multa in religione inno-
 uassent, rectè fuisse ab illis, & secundum leges
 cōdemnatos. Itaq; ut Antæum aiunt olim ab
 Hercule tollēdum fuisse à terra matre, anteq̃
 ab eo posset uinci: ita aduersarij nostri, ab ista
 matre sua. h. e. ab ista inani specie atq; umbra
 Ecclesia, q̃ p̃ se gerunt, leuandi sunt: alioqui
 non possunt cedere uerbo Dei. Itaq; Hieremi-
 as, Nolite, inqt, tantopere iactare, esse apud
 vos templum Dom: uana ea fiducia est. Sunt
 n. ista, inquit, uerba mendacij. Et Angelus in
 Apoc. Dicunt, inquit, se Iudaos esse, at sunt sy-
 nagoga Satanae. Et Christus, cum Pharisei ia ^{Ioan. 8.}
 ctarent genus & sanguinem Abrahami: Vos,
 inquit, ex Diabolo patre estis. Abraham. n.
 patrem nō refertis. Ac si illis ita diceret, Non
 estis id q̃ tantoperè dici uultis. Imponitis po-
 pulo inanibus titulis, & ad euertendam Ecc.
 abutimini nomine Ecclesia. Quare hoc istos
 primū liq̃dō & uerè pbasse oportuit: Ecc. Ro-
 manam esse ueram & orthodoxam Ecc. Dei,
 eamq; ut hodie ab ipsis administratur, cū pri-
 mitiua Christi, Apostolorum, & S. Patrū Ec-
 clesia, q̃ nō dubitamus fuisse Catholicam, con-
 uenire. Nos quidem si inscitiam, si errorem,
 si sup̃stitionem, si cultum idolorum, si homi-

num inuenta, eaq; sepe pugnātia, cum sacris
 scripturis, iudicassetus, aut placere Deo, aut
 ad aternā salutem esse satis: aut si stat uere po-
 tuissetus, uerbum Dei, ad aliquot tantū
 annos fuisse scriptum, postea oportuisse abro-
 gari: aut omnino dicta & iussa Dei subijcien-
 da esse uoluntati humana, ut qdqd ille dicat,
 aut iubeat, nisi Romanus Eps idem uelit &
 iubeat p̄ iuris & indicto habēdum sit: si hoc
 in animū nostrum inducere potuissetus cre-
 dere: fatemur nihil fuisse causa, cur istorum
 societatem relinqueremus. Quod autem nūc
 fecimus, ut discederemus ab illa Ecc. cuius er-
 rores testati, ac manifesti essent: quāq; iam a-
 pertē discessisset à uerbo Dei, neq; tam ab ea, q̄
 ab eius errorib; idq; nō turbulētē aut impro-
 bē, sed trāquillē ac modestē faceremus: nihil
 aut à Christo, aut ab Apostolis fecimus alie-
 num. Neq; n. ea est Ecces Dei q̄ infuscari labe
 aliqua nō possit, aut nō interdū egeat instau-
 ratione: alioqui qd tot coitionibus & Conci-
 ljs opus est? sine qbus, ut ait Aegidius, stare si-
 des christiana non potest. Quoties n. inquit,
 Concilia intermittuntur, toties Ecc. à Chri-
 sto derelinquitur. Aut si nihil piculi est, ne qd
 Eccles. detrimenti accipiat: quid opus est, ut
 nunc

In Latera-
 ne. concil.
 sub Inno.

nunc quidem est apud istos, inanibus nominibus Ep̄orum? Cur. n. illi Pastores appellantur, si oves nulla sunt, q̄ possint errare? Cur uigiles, si ciuitas nulla est, q̄ possit p̄di? Cur columna si nihil est q̄ possit rucere? Statim ab initio rerum Ecclesia Dei cepta est p̄pagari, eaq; instructa caelesti verbo, q̄ Deus ipse fuderat ab ore suo: instructa sacris ceremonijs, instructa Spiritu Dei, instructa Patriarchis & Prophetis: atq; ita continuata est ad ea usq; tempora, cū Christus sese ostenderet in carne.

Sed, o Deum immortalem, quoties ea interim, & q̄ horribiliter, obscurata atq; immunita est? Vbi. n. ea tum fuit, cum omnis caro contaminasset uiam suam super terram? Vbi ea fuit, cum ex omni mortalium numero, octo tantum essent homines, & ne illi quidem omnes casti, ac p̄y. quos Deus à cōi clade, atq; interitu uellet esse superstitēs? Cum Elias Prophet̄a ita lugubriter & acerbè q̄reretur, se solum ex omni terrarum orbe relictum esse, qui Deum uerè, & ritè coleret. Cumq; Esaias Esa. 1. diceret: Argentum populi Dei, h. e. Ecclesie factum esse scoriā: & Ciuitatem eam, q̄ aliquando fidelis fuerat, factam esse meretricē: & in ea à capite usq; ad calcē, in toto corpore

Mat. 21.

nihil esse integrū. aut cum Christus diceret,
 Domum Dei à Phariseis & Sacerdotib. factam esse speluncam latronum? Scilicet Ecc.
 ut ager frumentarius, nisi exaretur, nisi sub-
 igatur, nisi colatur, nisi curetur, p̄ tritico car-
 duos & lolium, & urticas p̄feret: Itaq; Deus
 subinde misit Prophetas & Apostolos, postre-
 mò etiam Christum suū, q̄ populum in uiam
 reducerent. & Ecc. uacillantem in integrum
 instaurarent. Neue quis dicat hac in lege tan-
 tum, in umbra atq; in infantia contigisse, cū
 figuris & ceremonijs ueritas tegetetur, cum
 nihil adhuc ad p̄fectum adductum esset, cum
 lex non in cordibus hominum, sed in lapidi-
 bus incideretur (& si ridiculū est illud quoq;) *idem*, n. omnino erat etiam tum Deus, *idem*
 spiritus, *idem* Christus, eadē fides, eadem do-
 ctрина, eadem spes, eadem hereditas, idē fœ-
 dus, eadē uis uerbi Dei. Et Euseb. ait, Omnes
 fideles usq; ab Adamo, re q̄dem ipsa Christia
 nos fuisse (quis non ita dicerentur) ne quis in
 quam ita dicat, Paulus Apostolus iam tum in
 Euangelio, in perfectione, in luce similes er-
 rores & lapsus deprehendit. ut ad Galatas
 quos iā antea instituerat, necesse habuerit ita
 scribere: *Vereor ne inter uos frustra labora-*
uerim

Lib. I. c. 1.

uerim, & uos frustra audiueritis Euangeliū.
 Filioli mei, quos iterū parturio, donec Chri-
 stus formetur in uobis. Nam de Corinthiorū
 ecclesia, quam illa scædè fuerit inquinata, ni-
 hil est necesse dicere. Iam uerò an Galatarum
 & Corinthiorum ecclesia labi potuerunt, so-
 la Romana ecclesia errare, & labi non potest? Matt. 24.
 Certè Christus tantò antè prædixit de eccle-
 sia sua, fore aliquando tempus, cum desolatio
 staret in loco sancto. Et Paulus Antichristum 2. Tess. 2.
 ait, aliquando positurum esse tabernaculum
 suum in templo Dei: & futurum ut homines
 sanam doctrinam non sustinerent, sed in ipsa 2. Timo. 4
 Ecclesia ad fabulas conuerterentur. Et Pe-
 trus, futuros ait, in ecclesia Christi, magi- 2. Pet. 2.
 stros mendaciorum. Et Daniel Propheta, de Dan. 8.
 ultimis temporibus Antichristi, Veritas in-
 quit, eo tempore prosternetur, & conculca-
 bitur in terra. Et Christus, tantam ait fore Matt. 24.
 calamitatem & confusionem rerum, ut etiã
 electi, si possit fieri, abducendi sint in erro-
 rem: Atq; ista omnia futura, non apud Paga-
 nos aut Turcas, sed in loco sancto, in templo
 Dei, in Ecclesia, in cœtu ac societate illorum,
 qui professuri sint nomen Christi.

Et, quamuis ista uel sola possint homini

prudenti esse satis, ne temerè patiatur imponi sibi nomine Ecclesie, ut ne quid in eam ex verbo Dei velit inquirere, tamen multi etiã sapè Patres, viri docti & p̄y, vehementer q̄sti sunt, hæc omnia suis temporibus accidisse. Deus enim in media illa caligine tamen voluit esse aliquos, qui, & si non lucem ita cõspiciam & illustrem darent: tamen quasi scintillam aliquam, quam homines in tenebris notare possent, accenderent.

Cõtra Auctentiam.

Certè Hilarius, cum res adhuc incorrupte quodam modò essent, & integra tamẽ, Male, inquit, vos parietũ amor cepit: Male ecclesiã Dei in tectis, & edificiisq̄, veneramini: Male sub ijs pacis nomen ingeritis. Anne ambiguit est, in ijs Antichristũ esse sessurũ? Motes mihi & sylvæ, & lacus, & carceres, & voragines sunt tutiores: in illis. n. Prophetæ, aut manentes, aut demersi Dei spiritu prophetabant.

Gregorius, quasi videret, atq̄ animo prospiceret ruinam rerum, ad Ioannem episcopum Constantinopolitanum, qui primus omnium, se nouo nomine salutari iusserat, Vniuersalem Episcopum totius Ecclesie Christi, ita scripsit: Si ecclesia pendebit ab vno, tota corruet. Et quis est, q̄ non hoc iã olim factum vide-

*In registro
Epistola
ad Mauri-
num. Lib.
4. Epist. 32*

viderit? Iam olim Ep̄us Romanus ecclesiam
 totam à se vno pendere voluit: quare mirum
 non est, si ea iam olim tota corruerit. Bernar-
 dus Abbas, ante annos quadringentos, Ni-
 hil, inquit, iam integrum est in clero: Supe-
 rest ut reueletur homo peccati. Idem in con-
 uersione D. Pauli: Videtur, inquit, iam cessa-
 se persecutio: In eo iam incipit persecutio ab
 illis, qui in Ecclesia primas obtinent. Amici
 tui & proximi tui aduersus te appropinqua-
 runt & steterunt. A planta pedis vsque ad
 verticem capitis, non est vlla sanitas. Egres-
 sa est iniquitas à senioribus iudicibus vica-
 riy tuis, qui videntur regere populum tuum.
 Non possumus iam dicere, Vt est populus, sic
 est Sacerdos, quoniam non ita est populus, ut
 Sacerdos Heu, heu, Domine Deus: Ipsi sunt
 in persecutione tua primi, qui videntur in
 Ecclesia tua Primatum diligere, & gerere
 Principatum. Idem in Cantica Omnes ami- Sormoma.
 ci, omnes inimici, omnes necessarij, omnes ad 33
 uersarij, serui Christi, seruiunt Antichristo.
 Ecce in pace mea amaritudo mea est amaris-
 sima. Rogerus Bacon, magni nominis vir, cū in libello
 acri oratione perstrinxisset miserabilem sta- delidoma-
 tum sui temporis: Isti, inquit, tot errores, ro lingua-
 rum.

Antichristum requirunt.

Gerfon quiritur, suo tempore omnē vim Sacrae Theologiae, ad ambitiosum certamē ingeniorum, & merā Sophisticā fuisse reuocatā.

Fratres Lugdunenses, homines, quod quidem ad vitæ rationem attinet, non mali, Romanam ecclesiam, à quatuor vna, oracula omnia petebantur. fidei ter solebant affirmare, esse meretricem illam Babylonicam, de qua tam perspicua extent prædictiones in Apocalypsi, & caetum inferorum.

Scio horum hominum auctoritatem apud istos leuem esse. Quid ergo. si illos testes aduoco, qui solent ab ipsis adorari?

Latina.

Quid si dico Adrianum Episcopum Romanum ingenuè confessum esse, omnia ista mala à Pontificio culmine cæpisse ruere?

Pighius in eo fatetur erratum esse, quod in Missam, quam alioqui videri vult sacrosanctam, abusus complures inuecti sint: Gerfon, quod multitudine leuissimarum ceremoniarum vis omnis S. Sancti, quam in nobis vigere oportuit, & vera pietas sit extincta: Græcia tota atq; Asia, quod Pontifices Romani Purgatorium suorum, & Indulgentiarum vundinis, & vim hominum conscientijs at-
rute-

tulerint, & illorum loculos expilauerint.

De Tyrannide verò Episcoporum Romanorum & fastu Persico (ut alios taceamus) quos illi, quòd vitia sua liberè & ingenuè reprehendant, hostium fortasse suorum loco numerabunt, illi, ipsi, q̄ Romæ, in vrbe sancta, in oculis sanctissimi Patris egerunt vitam, & omnia eius intima videre potuerunt, & nunquam à Catholica fide discesserunt, Laurentius Valla, Marsilius Patavinus, Franciscus Petrarca, Hieronymus Sauonarola, Abbas Ioachimus, Baptista Mantuanus, & ante istos omnes, Bernardus Abbas, sepe multumq̄ conquesti sunt: ipsumq̄, interdum Pontificem, verè ne, an falsò, nihil dicimus, certè non obscure significabant esse Antichristũ.

Neg, verò est, quod quisquã obijciat. fuisse illos Lutheri discipulos, aut Zuinglij. Exiterunt enim non tantum annus, sed etiam seculis aliquot, antequam illorum nomina audirentur. Videbant illi etiam tum errores irrepsisse in Ecclesiam, eosq̄, cupiebant emendatos. Et quid mirum, si Ecclesia erroribus abducta fuerit, illo presertim tempore, cum nec ep̄s Romanus, q̄ summa rerum solus præerat, nec alius ferè q̄quam aut officium suũ

faceret, aut omnino officium suum intelligeret? Vix enim est credibile, illis otiosis & dormientibus, Diabolum toto ille tempore, aut dormiuisse perpetuo, aut fuisse otiosū. Quid enim illi interim fecerint, quāq; fide curauerint domum Dei, ut nos taceamus, audiant saltem Bernardum suum:

Ad Euge-
nium.

Episcopi, inquit, quibus nunc commissa est Ecclesia Dei, non doctores sunt, sed seductores: non Pastores, sed impostores: non Pralati, sed Pilati.

Hec Bernardus de Pontifice, q̄ se summum appellabat, deq; Episcopis qui tum sedebant ad gubernaculum. Nō erat ille Lutheranus? non erat hæreticus? ab ecclesia nō discesserat: tamen Episcopos illos, qui tum erant, nō dubitauit seductores, impostores, Pilatos appellare. Iam, verò cum populus palam seduceretur, & oculus hominum Christianorum imponeretur, & Pilatus sederet pro tribunali- bus, & Christum Christi q̄, membra ferro flammaq; adiudicaret, O Deus bone, quo tum loco erat Ecclesia Christi? Ex tot autem tamq; crassis erroribus, quem unquam isti errorem rpeurgauerunt? aut quem omnino errorem agnoscere & confiteri voluerunt?

Sed quoniam isti suam esse affirmāt vniuersam possessionē Ecclesia catholica, & nos, quòd

quòd cum ipsis non sentiamus, appellant hæreticos, vide sanè, Ecclesia ista quam tãdem habeat notam aut significationem Ecclesia Dei. Neg. verò Dei Ecclesiam, si eam velis seruiò & diligenter querere, est ad eò difficile deprehendere. Est enim excelsò & illustri loco, in vertice montis posita, edificata videlicet in fundamentis Apostolorum, & Prophetarum. Ibi (inquit Augustinus) queramus ecclesiam: Ibi decernamus causam nostram. De Unitate ecclesie cap. 3. Ut q̄ alibi idem ait, Ecclesia ex Sacris & Canonice Scripturis ostendenda est: quãq̄ ex illis ostendi non potest, non est Ecclesia. cap. 4.

Nescio tamen quo pacto, reuerentiãne, an conscientia, an desperatione victoria, ut latro crucem, ita isti semper horrent & fugiunt Verbum Dei. Neg. id sanè mirum. Ut. n. cantharum aiunt in opobalsamo odoratissimo alioqui unguento facilimè extingui atq̄ emori, ita illi causam suam in verbo Dei tãquam in veneno, extingui vident, & suffocari.

Itaq̄, Sacrosanctas scripturas quas Seruatore noster Iesus Christus nõ tantum in omni sermone usurpauit, sed etiam ad extremum sanguine suo cõsignauit, quò populum ab illis tãq̄ à re periculosa & noxia, minore negotio

Pighius in
Hierar-
chia.

abigant, solent literam frigidam, incertam, inutilem, mutam, occidentem, mortuam appellare: quod nobis quidem perinde videtur esse, ac si eas omnino nullas esse dicerent. Sed addunt etiam simile quoddam: non aptissimū eas esse quodāmodo nasum cereum, posse fingi flectiq; in oēs modos, & omniū instituto inservire. An Pōtifex ista à suis dici nescit? aut tales se habere patronos non intelligit?

Audiat ergo quam sanctè, quamq; piè de hac re scribat Hostius quidā Polonus, ut ipse de se testatur, Ep̄s, certè homo disertus, & nō indoctus, & acerrimus ac fortissimus propugnator eius cause. Mirabilur, opinor, hominem piū de illis vocibus, quas sciret profectas ab ore Dei, veltam impiè sentire potuisse, veltam contumeliose scribere, ita presertim, ut eā sententiam nō suā unius ppriā videri vellet, sed istorum cōmunē omnium.

Hostius de
expresso
Verbo Dei.

Nos, inquit, ipsas scripturas, quarum tot iam non diuersas modo sed etiam cōtrarias interpretationes offerri videmus, facessere iubebimus, & Deum loquentem potius audiemus, q̄, ut ad egena ista elementa nos conuertamus, & in illis salutem nostram constituamus. Nō oportet legis scriptura peritum esse,

esse. sed a Deo doctum. Vanus est labor qui scripturis impenditur. Scriptura enim creatura est. & egenum quoddam elementum, Hæc Hosius. Eodem prorsus spiritu atq; animo, quod olim Montanus, aut Marcio, quos aiunt solitos esse dicere, cum Sacras scripturas contemptim repudiarent, se multo & plura, & meliora scire, q̄ aut Christus unquam sciisset, aut Apostoli. Quid ergo hic dicam? O culmina Religionis: O prasides Ecclesie Christi. An hæc ea reuerentia vestra est, quam adhibetis verbo Dei? An nos Sacras scripturas quas D. Paulus ait diuinitus afflatas esse, quas Deus tot miraculis illustravit, in quibus Christi ipsius certissima vestigia impressa sint, quas omnes sancti Patres, quas Apostoli, quas Angeli, quas Christus ipse filius Dei, cū opus esset, pro testimonio citavit, an eas, uos, quasi indignas sint, quæ à vobis audiantur, facessere iubebitis? h. e. Deo ipsi, qui vobis in Scripturis clarissimè loquitur, silentium imponetis? aut illud verbum, quo vno, ut Paulus ait, reconciliamur Deo: quodq; propheta David ait sanctum, & castum esse, & in omne tempus esse duraturū, egenum tātū, & mortuum elemētum appellabitis? Aut in eo,

quod Christus nos diligenter scrutari, quod-
 q̄ in oculis assidue habere iussit, omnem no-
 stram operam dicetis frustra collocari? Et
 Christum, Apostolosq̄, cum hortarentur po-
 pulum ad Sacras literas, ut ex illis abunda-
 rent in omni sapientia, & scientia, voluisse
 hominibus facum facere? Non est mirum si
 isti nos, nostraq̄ omnia cōtemnant, qui Deū
 ipsum, eiusq̄ oracula ita parui faciant, Insul-
 sum tamen erat, ut nos laderent, iniuriā eos
 tam grauem facere verbo Di.

Tamen quasi hoc parum esset, comburunt
 etiā sacrosanctas Scripturas, ut olim impius
 rex Aza, aut Antiochus, aut Maximinus,
 easq̄ solent Hereticorū libros appellare: Om-
 ninoḡ, id videntur velle facere, qui olim He-
 rodes, obtinende potentie sue causa, in Iudaea
 fecit. Is enim, cum esset Idumans, alienus à
 stirpe & sanguine Iudaorum, haberi tamen
 cuperet pro Iudæo, quo magis Regnum illo-
 rum, q̄ ab Augusto Cesare impetrauerat, sibi
 posterisq̄ suis confirmaret, oēs Genealogias, q̄
 apud illos in Archiuis ab Abrahamo vsq̄ dili-
 gēter fuerāt asseruatae, & ex q̄bus facile nul-
 lo errore deprehēdi posset, è quo quisq̄ genere
 oriūdus, esset insit incendi & aboleri, vide-
 licet,

Eusebius.

licet, ne quid superesset in posterum, quo ipse
 notari posset alieni sanguinis. Itaque prorsus isti
 cum omnia sua quasi ab Apostolis, aut à Chri-
 sto tradita, velint haberi in pretio, ne quid
 usquam supersit quod huiusmodi somnia & men-
 dacia possit coarguere, aut incendunt, aut po-
 pulo intervertunt Sacras Scripturas.

Rectè sanè, & valde in istos apposite scri-
 bit Chrysostomus: Heretici, inquit, claudunt
 ianuas Veritati Sciant enim, si illa pateant,
 Ecclesiam non fore suam. Et Theophilactus,
 Verbum: inquit, Dei, est lucerna, ad quod dep-
 héditur. Et Tertullianus, Sacra inquit, scri-
 ptura, Hereticorum fraudes & furtiva cōvin-
 cit. Cur enim calant, cur supprimunt Euan-
 geliū, quod Christus de tecto sonare voluit?
 Cur illud lumen abdunt sub modium, quod stare
 oportuit in Candelabro? Cur multitudinis
 imperita cecitate, atque inscitia magis, quam
 causa bonitati cōfidunt? An putant, artes iam
 suas non videri: aut se nunc, quasi Gygis an-
 nulum habeant, posse ambulare incōspicuos?
 Satis iam omnes, satis, vident, quod sit in illo scri-
 nio pectoris Pontificij, vel hoc ipsum argumēto
 esse, quod est, non rectè ab illis, non verè agi. Suspe-
 ctam merito videri debet ea causa, qua examē

In opere
 Imperfe-
 ctio.

Et lucem fugitat. Nam quæ male facit, ut Christus ait, querit tenebras & odit lucem: Animus bene sibi conscius vltro venit in conspectum, ut opera, quæ à Deo profecta sunt, videri possint. Illi autem non usque adeo cæci sunt, quin ut hoc satis videant, si Scripturæ semel obtineant, actum esse statim de regno suo: ut quæ olim aiunt Idola Damonum, à quibus omnium oracula petebantur, repente obmutuisse ad aspectum Christi, cum ille venisset in terras: ita nunc omnes artes suas ad aspectum

2. Tess. 2. Euangelij statim esse ruituras. Antichristus non abicitur, nisi claritate aduentus Christi.

Nos quidem, non ut isti solent, ad flamas confugimus, sed ad Scripturas: nec illos ferro obsidemus, sed verbo dei. Ex illo, ut Tertullianus ait: Fidem alimus: ex illo, ut erigimus: ex illo, fiduciam firmamus.

Rom. 1.

Scimus enim, Euangelium Iesu Christi esse vim Dei ad salutem, & in illo esse æternam vitam: ut quæ Paulus monet, ne Angelum quædam Dei de celo venientem audimus, si nos ab aliqua parte huius doctrinæ conetur auellare.

Gal. 1.

Imo, ut vir sanctissimus Iustinus Martyr de se loquitur: ne Deo quidem ipsi fidem haberemus, si aliud nos doceret Euangelium. Nam quod
isti

isti sacras scripturas, quasi mutas, & inutil-
 les, missas faciunt, & ad Deū potius ipsum in
 Ecclesia, & in concilijs loquentē. h. e. ad suos
 ipsorum sensus, & sententias puocant: est ea
 ratio inuenienda veritatis & admodū incer-
 ta, & ualde piculosa, & quodāmodo fanatica
 & à S. Patrib. no approbata. Chrysof. qdē ait,
 multos esse sēpe, qui iacent S. Sanctū. At. n. qui loquū-
 tur de suo, falso se illū habere gloriātur. Quē admodū. n.
 inquit, Christus negabat se loqui a seipso, cū loqueretur
 ex Lege & Prophetis: ita nunc se quid prater Euan-
 gelij nomine S. Spiritus nobis obtrudatur, non est cre-
 dendū. Vi. n. Christus est impletio Legis & Prophetar-
 um, ita Spiritus est impletio Euāgelij. (Hæc Chrysof.)

Isti verò quis nō habeāt sacras literas, ha-
 bent tamen fortasse D. ueteres, & sanctos Pa-
 tres. Id. n. semp magnificē iactauerunt, omnē
 antiq̄tatē, & pp̄tūū omniū tēporū cōsensum
 à se facere. Nostra uerò omnia noua esse & re-
 centia, ante paucos istos annos nunq̄ audita.

Certē in religionē Dei nihil grauius dici
 potest, q̄ si ea accusetur nouitatis. Vi. n. in Deo
 ipso, ita in eius cultu nihil oportet esse nouū.
 Nescimus tamen, quo pacto ab initio rerū ita
 uidimus semp fieri, ut quotiescunq̄, Deus qua-
 si accenderet, & hominibus patefaceret ueri-
 tatem suā, quis ea non tantū antiq̄ssima. sed
 etiā aeterna esset, tamen ab impijs hominibus

Est. 3

Act. 17.

& hostibus, recēs & noua diceretur. Impius
 & sanguinarius vir Haman, ut Iudeos in o-
 dium adduceret, sic eos apud regem Assuerū
 accusauit: Habes hic, inquit Rex, populum
 nouis quibusdam utentem legibus, ad omnes
 autem tuas leges contumacem, & rebellem.
 Paulus etiam Athenis cum primū traderet
 cœpisset atq; indicare Euangelium, dictus est
 nouorum Deorum, h. e. nouæ Religionis an-
 nuntiator. Et an non possumus, inquit,
 ex te scire, quæ sit ista noua doctrina? Et Cel-
 sus cum ex professo scriberet aduersus Chri-
 stum, ut eius Euangelium nouitatis nomine
 p contemptum eluderet. An, inquit, post tot
 secula nunc tandem subijt Deum tam sèra re-
 cordatio? Eusebius etiam autor est, Christia-
 nam religionem ab initio contumelia causa
 dictam fuisse *ἑτεροθῆλον*, h. e. peregrinum,
 & nouam. Ita isti, nostra omnia, ut peregrina
 & noua condemnant: sua autem omnia quæ-
 cunq; ea sunt, laudare volunt ut antiquissi-
 ma: ut hodie Magi, & Malefici, quibus cum
 dijs inferis res est, dicere solent, se habere li-
 bros suos, atq; omnia sacra & recondita my-
 steria ab Athanasio, à Cypriano, à Mose, ab
 Abelo, ab Adamo, atq; etiam ab Archangelo
 Rapha

Raphaële, quo ars illa excelsior & diuinius
 iudicetur, quæ ab huiusmodi patronis, & in-
 uentoribus pfecta sit. Ita isti, quò illa sua Re-
 ligio, q̄ ipsi sibi, idq̄, nō ita pridem pepererūt,
 uel stultis hominibus, uel parum quid agant,
 quidq̄, agatur cogitantibus, facilius & ma-
 gis commendetur, eam solent dicere ad se ab
 Augustino, ab Hieronymo, à Chrysostomo, ab
 Ambrosio, ab Apostol. à Christo ipso puenisse.

Satis. n. sciunt, nihil istis nominibus popu-
 larius esse, aut in vulgus gratius. Verum qd̄
 si ea q̄ isti noua uideri uolunt, inueniantur
 esse antiquissima: Rursus qd̄ si ea ferè omnia, q̄
 isti antiquitatis nomine tantoperè p̄dicant,
 ubi ea probè ac diligenter excussa fuerint, ad
 extremum inueniantur recentia & noua?

Profectò Iudaorum leges, & cerimonie, q̄-
 uis eas Hamanus accusaret nouitatis, non po-
 terant hominum cuiquam uerè & rectè co-
 gitanti uideri noua. Erant. n. antiquissimis ta-
 bulis consignata. Et Christus quis eum multi
 putarent ab Abrahamo, & priscis patrib. di-
 scessisse. & nouã quãdã religionẽ suo nomine
 inuexisse: tamẽ respōdit: Si crederetis Moysi, Iohan. 5.
 crederetis mihi quoq̄. Nã doctrina mea non
 est ita noua. Moses. n. antiquissimus auctor.

cui vos omnia tribuitis, de me loquutus est.
 Et D. Paulus Euang. Iesu Christi, etsi à mul-
 tis nouum esse iudicetur, tamen habet, inq̄t,
 antiquissimum testimonium legis & Prophe-
 tarum. Nostra uerò doctrina q̄ rectius pos-
 sumus Christi catholicam doctrinam appel-
 lare, ita non est noua, ut eam nobis antiquus
 dierum Deus & Pater D. nostri Iesu Christi
 monumentis vetustissimis in Euāgelio & in
 Prophetarum atq; Apost. libris cōmendarit:
 eaq; nunc noua nemini uideri possit, nisi si cui
 aut Prophetarum fides, aut Euang. aut Chri-
 stus ipse uideatur nouus. Istorū uerò religio,
 si ita antiqua & uetus est, uti eam ipsi uideri
 uolunt: cur eam ab exemplis primitiua Ecc.
 ex antiquis Patribus & Cōcilijs ueteribus nō
 p̄bant? Cur tam uetus causa tam diu deserta
 jacet sine patrono? Ferrum q̄dem, & flammā
 semp habuerunt ad manum: de concilijs uerò
 antiquis, & Patribus, magnum silentium.
 Atqui absurdum erat ab istis ita cruentis &
 feris rationibus incipere si potuissent alia ar-
 gumenta leuiora & mitiora inuenire. Quod
 si illi ita prorsus fidunt uetustati, & nihil si-
 mulant: cur ante nō ita multos annos, Ioan.
 Clemens, Anglus, aliquot folia uetustissimi
 Patris

Patris & Græci Ep̄i Theodoret̄i, in quib. ille
 perspicuè ac luculenter docebat, naturam Pa-
 nis in Eucharistia non aboleri, cum putaret,
 nullum aliud exemplar posse v̄sp̄iam inueni-
 ri, inspectantibus aliquot bonis viris, & fide
 dignis, laceravit & abiecit in focum? Cur ne-
 gat Albertus Pighius, veterem patrem Au-
 gustinū rectè sensisse de peccato originis? aut
 de matrimonio, quod post votum nuncupatū
 sit initum, quod Augustinus asserit esse Ma-
 trimonium, nec posse rescindi, illum errare,
 & falsum esse dicit, nec proba uti dialectica?
 Cur nuper cum excuderent veterem patrem
 Originem in Euangelium Iohannis, sextum
 illud caput, ubi illū credibile, vel potius cer-
 tum est, cōtra ipsos de Eucharistia multa tra-
 didisse, integrum omiserunt: & librum mu-
 tilum potius quam integrum, q̄ errores suos
 coargueret, dare maluerunt? An hoc est anti-
 quitati confidere, antiquorum Patrum scri-
 pta lacerare, suppressere, truncare, combu-
 rere? Opera precium est videre, quā pulchrè
 isti cum illis Patribus, quos iactare solent esse
 suos, de religione conueniant. Vetus cōcilium
 Eliberinum decreuit, ne quid, quod colitur à
 papulo, pingeretur in Templis. Vetus pater

Dist. 27.
 quidam.
 De bono
 viduitatis
 cap. 10.
 Cas. 27.
 4. nuptia
 rū bonū.
 In contro-
 uersis.
 Liber ho-
 die circū
 fertur mu-
 tilus.

Cap. 7.

Epiphanius ait, esse horrendum nefas, & nõ ferendum flagitium, si quis vel pictam, quãuis Christi ipsius imaginem excitet in templis Christianorum. Isti Imaginibus & stautis, quasi sine illis religio nulla sit, omnia

Origenes *Templa sua, atq; omnes angulos cõpleuerunt.*
in Leuiti- Veteres patres, Origenes & Chrysostomus,
cum. c. 16. hortantur populum ad lectiõnem sacrarum
Chrysost. literarum, ut libros cõemant, ut de rebus sa-
in Mat. pri- mum hõ. 2. cris inter se, uxores cum viris. parentes cum
In Ioh. ho. liberis domi disputent: Isti Scripturas con-
 31. *demnant tanquam mortua elementa, & ab*

illis quantum maximè possunt, arcant popu-
lum. Veteres patres Cyprianus, Epiphanius,
Epist. 11. Hieronymus, si quis fortè vouerit se velle vi-
Li. 1. Cõt. uere vitam cõlibem, & postea uiuat impu-
Ap. hare. 61. uere, nec possit incendiã cupiditatum cohibere:
De Virgi- rã, nec possit incendiã cupiditatum cohibere:
nitate ser- satius esse dicunt, ut ducat uxorem, & sese
uandã. ad caste gerat in matrimonio: Atq; illud ipsum
Demetria dem. matrimonium vetus pater Augustinus ra-
tum & firmum esse iudicat, nec oportere re-
uocari: Isti cum, qui se voto semel obstrinxe-
rit, quantumuis vratur postea, quantumuis
scortetur, quantumuis flagitiosè & perditè
contaminetur tamen illum non sinunt uxo-
rè ducere: aut si fortè duxerit, tamen negant
 illud

illud esse matrimonium: & satius multò ac
 sanctius esse docent, Concubinam aut scortū
 alere, quàm ita viuere. Augustinus vetus pater ad Iannaz
 ter querebatur de multitudine inanium Cerimoniarum.
 rimoniatarum, quibus iam tū videbat homi-
 num animos & conscientias opprimi, Isti,
 quasi aliud nihil Deo cura sit, ita ceremonias
 auxerunt in immensum, ut nihil iam penè
 aliud in illorum Tēplis, & sacris relictū sit.

Vetus pater Augustinus negat fas esse, Mona-
 chum ignauum in otio degere: & specie ac
 De opere
 monacho-
 rum.

simulatione sanctitatis, ex alieno viuere: &
 illū q̄ ita viuat, vetus pater Apollonius ait,
 latroni esse similem. Isti Monachorum habēt
 armentane dicam, an greges, qui cum pror-
 sus nihil agant, & ne simulent quidem, aut
 praeferant speciem vllam sanctitatis, tamē
 non tantū viuant, sed etiam luxurientur
 ex alieno.

Vetus Concilium Romanum decre-
 uit, ne quis inter sit sacris, quæ dicantur ab il-
 lo sacerdote, quē certum sit, alere concubinā.
 Can. 3.

Isti & Concubinas locant mercede Sacerdo-
 tibus suis, & ad illorum sacrilegia homines
 inuitos per vim adigunt. Veteres Canones
 Apostolorū illū Ep̄m, q̄ simul & civilem Ma-
 gistratum, & Ecclesiasticam functionē obire
 Can. 8.

velit, iubent ab officio summoueri isti utrum
 q² Magistratam & obeunt, & obire omninò
 volunt, vel potius alterum, quem ab illis ma-
 ximè obiri oportuit, non attingunt: nemo ta-
 men est qui illos iubeat summoueri. Vetus Cõ-
 ciliū Gangrense iubet, ne quis ita distinguat
 Sacerdotem cælibem à marito, ut calibatus
 causa alterum putet altero sanctiorem: Isti
 eos ita distingunt, ut à pio & probò viro qui
 uxorem duxerit, omnia sua sacra statim pu-
 tent profanari. Vetus Imp. Iustinianus, iussit
 in sacro ministerio omnia clara, & quàm ma-
 ximè arguta & expressa voce pronuntiarì,
 ut fructus ex eare aliquis ad populum redire
 posset, Isti, ne quid populus intelligat, omnia
 sua non tantū obscura & summissa voce, sed
 etiam aliena, & Barbara lingua musitant.
 Vetus Concilium Carthaginense iubet, ne qd
 in sacro cœtu legatur præter scripturas Cano-
 nicas: Isti ea legunt in Templis suis, quæ ne i-
 psi quidem dubitant esse mera mendacia &
 inanes fabulas. Quod si quis ista infirma pu-
 tat esse, ac leuia, quòd ab Imp. & minutis q-
 busdam Ep̃s, & nõ ita plenis Cõcilijs decreta
 fuerint, & Papæ magis autoritate ac nomine
 delectatur. Iulius Papa disertè vetat, ne Sa-
 cerdos

In Nouel-
 l^{is} cõst. 323.
 § 142.

Tertium
 Carth. ca.
 47.

cerdos, dum peragit sacra mysteria, Panem
 immergat in Calicem: isti contra decretum
 Iulij Papæ Panem diuidant & immergunt.
 Clemens Papa negat fas esse Ep̄o gerere utrū-
 q̄ gladiū & si utrumq̄, inquit, habere vis, &
 te ipsum decipies, & eos q̄ te audient. Iā Papa
 gladiū utrumq̄, sibi vendicat, & utrumq̄, ge-
 rit: quare minus mirum videri debet, si illud
 sequutum sit, q̄ Clemēs ait, ut ille & seipsum
 deceperit, & illos, q̄ eū audierint. Leo Papa in
 vno Tēplo unā tantam ait fas esse Missam di-
 cere vno die: Isti in vno Tēplo quotidie, sape
 denas, sape vicens, sape tricenas, sape etiam
 plures Missas dicunt, ut miser spectator vix
 scire possit, quò se potissimum debeat vertere.
 Gelasius Papa: si qs diuidat Eucharistiam, &
 cū alterā partē suscipiat, abstineat ab altera:
 eū ait, impbè facere, et sacrilegium cōmitte-
 re, Isti contra verbum Dei, cōtraq̄, Gelasium
 Papam, alteram tātū partem Eucharistiæ
 populo dari iubēt, & in ea re, sacerdotes suos
 alligant sacrilegio. Quod si illi hæc omnia usū
 iam ipso antiquata esse dicent, & mortua, et
 nihil ad ista tempora pertinere: tamē ut om-
 nes intelligant, quæ fides istis hominibus ha-
 benda sit, quaq̄, spe Concilia ab illis conuocent

tur, videamus paucis, quæ p̄bè curent ea quæ p̄xi-
 mis istis annis, recenti adhuc memoria, in pu-
 blico Cōcilio legitimè indicto, ipsi sanctè ob-
 seruanda esse decreuerunt. In Cōcilio p̄ximo
 Tridentino, vix ante ann. 14. sancitum est
 communib. suffragiis omnium ordinum, ne
 cui vni committerentur duo sacerdotia uno
 tempore. Vbi nunc est illa sanctio? An ea quo-
 q̄, tū citò antiquata est & mortua? Nam isti
 q̄dem non tantum duo sacerdotia, sed etiam
 cōplura saepe Monasteria, & Episcopatus mo-
 dō binos, modō ternos, modō quaternos vni
 tribuunt, eiq̄, non tātum indocto, sed etiam
 saepe homini militari. In eodem Concilio de-
 cretum est, oportere omnes Epos docere Euā-
 gelium: Isti neq̄, docēt, neq̄, in pulpitum vnq̄
 ascendunt, neq̄, id putant quicquā ad munus
 suum pertinere. Quæ ergo est ista pompa ve-
 tustatis? Quid de Priscorum Patrum, qd̄ de
 Conciliorū nouorū, ueterūq̄, nominib. gloriā-
 tur? Quid videri volūt niti autoritate illorū,
 quos cū visum est p̄ libidine contēnunt?

Sed gestit animus cum Pōtifice potiùs ipso
 agere, & hac illi coram in os dicere Dic ergo
 nobis, pie Pōnifex, quom̄ia antiqua crepas,
 & omnes tibi vni addictos esse gloriaris, ex
 omni-

omnibus Patribus quis unquam te uel summum
 Pontificem, uel uniuersalem Episcopum, uel ca-
 put ecclesie appellauit? Quis tibi traditum esse
 dixit utrumque gladium? Quis te habere auto-
 ritatem & ius conuocandi Concilia? Quis u-
 niuersum mundum esse diocesim tuam? Quis de
 tua plenitudine Episcopos omnes accipere? Quis
 tibi datam esse omnem potestatem tam in caelo, quam
 in terra? Quis te nec a Regibus, nec a toto clero,
 nec ab uniuerso populo posse iudicari? Quis
 Regibus & Imperatoribus de iussu & voluntate Christi, a
 te accipere potestatem? Quis te ita exquisita,
 & Mathematica ratione, septuagies septies
 maiorem esse maximis Regibus? Quis tibi po-
 testatem amplio-rem tributam esse quam reliquis
 Patriarchis? Quis te Deum esse, aut non pu-
 rum hominem, aut quiddam coagmentatum
 & concretum ex Deo & homine? Quis te unum
 fontem esse omnis iuris? Quis te imperium ha-
 bere in purgatorium? Quis te pro tuo arbitrio
 imperare posse Angelis Dei? Quis te esse Regem
 Regum, & dominum dominantium unquam di-
 xit? Possimus alia quoque eodem modo, ex om-
 ni numero veterum Episcoporum & Patrum, Quis
 unquam unquam te docuit, uel inspectate populo, mis-
 sam priuatam dicere, uel Eucharistiam supra

De Maior.

Egobed. v-

na sancta

In extra-

ua. Bonifac-

ij. 8.

Durandus.

Concil.

Lat. sub

Iulio. 2.

Dis. 9. In-

nocentij.

De Maior.

et obediēt.

solite.

In extra-

uag.

Ioan. 22. c.

Cum int. &

nonnullos

In glosa fi-

nali. In e-

dit. impres-

sa Parisiis

1507.

Antonius

de Rosellio

caput attollere, qua in re omnis nunc religio tua continetur: vel Christi sacramēta truncare, & contra eius institutum, atq; expressa verba, altera parte populum fraudare? utq; semel finem faciamus, ex omnibus patribus quis vnus te docuit Christi sanguinem, & sanctorum Martyrum merita dispensare, & indulgentias tuas, utq; omnia spatia Purgatorij, ceu merces in foro vendere?

Soluti sunt isti saepe reconditam quandam doctrinam suam & multiplices variasq; lectiones predicare. Proferant ergo nunc aliquid si possunt, ut aliquid saltem legisse ac scire videantur.

Clamarunt saepe fortiter in omnibus circulis, omnes partes religionis suae antiquas esse: & non tantum multitudine, sed etiam consensu & continuatione omnium nationum & temporum approbatas. Ostendant ergo aliquando antiquitatem istam suam: faciant, ut appareat ista, quae tantoperè predicant esse tam latè propagata. Doceant omnes nationes Christianas in suam istam religionē concessisse: sed fugiunt, ut iam ante diximus, à Decretis ipsi suis: eaq; quae ante ita paucos annos ab ipsis in omnem aeternitatem sancta erant,

erant tam breui tempore resciderunt. Quid ergo illis fidendum est in Patribus, in veteribus Concilijs, in verbis Dei? Non habent, ô Deus bone, non habent ea, qua se habere gloriantur: non antiquitatem, non vniuersalitatem: non locorum, nõ temporum omnium consensum. Idque ipsi, etsi dissimulatum potius cuperent, tamen non ignorant: imò etiã interdum non obscure confitentur. Itaq; veterum Conciliorum, & Patrum sanctiones, aiunt eiusmodi esse, ut interdum mutari possint: alijs .n. temporibus Ecclesia, alia atq; alia decreta cõuenire. Atq; ita sese abdunt sub nomine Ecclesia, & inani fuco miseris mortalibus illudunt. Et mirum est, aut ita cæcos esse homines, ut ista videre non possint: aut si videant, ita esse patientes, ut ea tam facile, tamq; a quo animo possint ferre.

Sed cum illa tanquam nimium iam uetera, & obsoleta iuberent esse irrita: alia quædam forrasse meliora atq; utiliora reposuerunt. Solent enim dicere, ne Christum quidẽ ipsum, aut Apostolos, si reuiuiscãt, melius aut sanctius administrare posse Ecclesiam Dei, quam quomodo nunc administratur ab ipsis. Reposuerunt illi quidẽ alia: sed quemadmodũ

*Hieremias ait, Paleam pro tritico: eaq̄, ut ait
 Esaias, quæ Deus ab illis non requisivit. Ob-
 turarunt omnes venas aquæ viuæ, & exci-
 derunt populo Dei cisternas ruinosas, & lu-
 tulentas, plenas limo & sordibus, quæ nec ha-
 bet aquam puram, nec eam poterant conti-
 nere. Eripuerunt populo sacram Commu-
 nionem: verbum Dei, unde omnis consolatio
 petenda erat: verum cultum numinis: rectū
 usum sacramentorum & Precum dederunt
 autem nobis de suo, quibus nos interim oble-
 ctaremus, sales, aquas, ampullas, sputa, ra-
 musculos, bullas, iubilea, indulgentias, cru-
 ces, suffitus, & infinitam numerum cerimo-
 niarum, & ludos, ut Plautus ait, Ludificabi-
 les. In his illi rebus omnem Religionem collo-
 carunt: his rebus docuerunt Deum ritè pla-
 cari posse: his abigi Demones: his confirmari
 hominum conscientias. Hæc videlicet sunt
 Pigmenta, & Myrothecia religionis Chri-
 stianæ. Hæc Deo videnti, grata & accepta
 sunt: hæc oportuit in honorem venire, vt
 Christi & Apostolorum instituta tollerētur.
 Atque, vt olim Rex impius Hieroboã, cum
 cultum Dei sustulisset, & Populum ad Aureos
 vitulos adduxisset, ne fortè postea mutarent
 volun-*

voluntatē, & à se dilaberentur, & redirent
 Hierosolymā ad Templum Dei, eos longa ora-
 tione cohortatus est ad constātiā. Hi, ingens,
 Israël sunt Dñi tui: Hoc pacto De' vester iussit
 se à vobis coli: Graue autem vobis, & molestū
 erit iter tam longinquum suscipere, & quot
 annis ad salutandum & colendum Deum af-
 cendere Hierosolymam: Ita prorsus isti, cum
 semel traditionum suarum causa irritam fe-
 cissent legem Dei, ne populus postea oculos a-
 periret, & alio dilaberetur, atq; aliunde pete-
 ret certiozem aliq̄ rationē salutis suæ, O quo-
 ties acclamarunt hunc esse illum cultum, qui
 Deo placeat, quemq; ille à nobis exigat. quoq;
 iratus flecti velit? His rebus Ecclesiæ consen-
 sum contineri: his reb. omnia peccata expiari
 & tranquillari conscientias: q̄ discesserit ab
 his, cum sibi nihil spei ad æternam salutem re-
 liquisse? Graue autem ac molestum populo ef-
 se ad Christum, ad Apostolos, ad veteres Pa-
 tres respicere qd̄q; illi velint aut iubeant, per-
 petuò attendere? Hoc, videlicet, est populum
 Dei ab infirmis mundi elementis, à fermēto
 Scribarū Phariseorū, & ab humanis tradi-
 tionib. abducere? Christi, atq; Apostolorū ius-
 sa loco moueri oportuit, ut ista succederent?

O iustam causam, cur vetus & multis saeculis probata doctrina, antiquaretur, & in Ecclesiam Dei nova forma religionis inuehatur: Tamen, quicquid est, clamant isti, nihil oportere immutari his rebus hominum animis satisfieri. Romanam Ecclesiam ista decretuisse: eam errare non posse. Sylvester .n. Priorias ait, Ecclesiam Romanam esse normam & regulam veritatis: sacras scripturas ab illa & auctoritatem & fidem accipere. Doctrina, inquit, Romana Ecclesia, est regula fidei infallibilis, à qua Sacra scriptura robur accipit. Et indulgentia, inquit, auctoritate scripturae non innotuerunt nobis. sed innotuerunt auctoritate Romanae Ecclesiae, Romanorumque Pontificum, quae maior est, Pighius etiam non dubitat dicere, iniussu Romanae Ecclesiae, ne clarissima quidem scriptura credendum esse: Prorsus, ut si quis istorum, qui Latine rectè ac pure loqui non possit, aliquid tamen in ea lingua pro forensi consuetudine celeriter et expedite balbutiat, omnino dicat, ad eum nunc modum alijs etiam omnibus loquendum esse quo ante multos annos Mametrectus aut Catholicò loquuti sint, quoque adhuc ipsi utantur in foro: sic .n. satis intelligi posse, quid dicatur,

dicatur, & hominum voluntati satisfieri. Ridiculum autem esse, nunc tandem nouo dicendi genere, turbare orbem terrarum, & Ciceronis aut Caesaris, veterem in dicendo puritatem atq; eloquentiam, reuocare.

Tantum scilicet, isti debent inscitia ac te Plinius. nebris superiorum temporum. Multa, ut ait quidam, habentur sæpè in pretio, tantum qd dicata aliquando fuerint Deorum templis. Ita nos videmus multa hodie pbari ab istis, & magni fieri, non quòd ea tanti esse iudicèt, sed tantum quod recepta fuerint consuetudine, & quodammodo dicata templo Dei.

At Ecclesia, inquiunt, nostra, errare non potest: id opinor, ita dicunt, ut olim Lacedæmonij solebant dicere, in tota sua repub. nullum posse inueniri adulterum: cum reuera omnes potius essent adulteri, & incertis nuptijs, & uxoribus inter se cõmunibus uterentur: aut ut hodie Canonistæ, ventris causa, solent de Papa dicere: Illum cum sit Dominus sũma An-
gelica.
Dis. Papa
 omnium benefactorum, etsi pretio vendat Episcopatus, Monasteria, Sacerdotia, & nihil à se gratis abire sinat: tamen cū ea omnia dicat esse sua, etiamsi maximè velit, non posse cõmittere Simoniam. Quam autem id firmũ

sit, q̄q̄ cōsentaneo rationi dicatur, nos adhuc
 videre non possumus: nisi forte, ut olim uete-
 res Romani uictoria, ita isti ueritati, postq̄ ea
 semel ad illos puenisset, alas, q̄b. aduolauerat,
 detraxerint, ne posset in posterum auolare.
 Sed quid si illis Hieremias dicat, ut supra cō-
 memorauim⁹, Hac esse uerba mēdacij? Quid
 si idē rursus dicat, Illos ipsos, quos uinitores
 esse oportuit, dissipasse, ac perdidisse uineam
 Domini? Quid si Christus dicat: Illos quibus
 maximē Templum oportuit esse cura ex tem-
 plo Domini fecisse spelūcam latronum? Quod
 si errare Ecclesia Romana non potest, felicità-
 tē eius oportet maiorē esse, q̄ istorū prudētia.
 Ea enim est illorum uita, doctrina, diligen-
 tia, ut peos quidem non tantum errare Eccle-
 sia, sed etiam funditus interire & extingui
 possit. Profecto si errare Ecclesia ea potest, quae
 a uerbo Dei, quae a iussis Christi, quae ab Apo-
 stolorum institutis, quae a primitiua ecclesia
 exemplis, quae a ueterum Patrum & Conci-
 liorum sanctionibus, quae a suis ipsius decre-
 tis discesserit, quae nullis nec ueteribus nec no-
 uis, nec suis, nec alienis, nec humanis, nec diui-
 nis legibus teneri uelit: certum est Ecclesiam
 Romanam non tantum potuisse errare, sed
 etiam

Matt 21.

etiam flagitiose & turpiter errauisse.

At de nostris, inquit, fuistis: nunc autem Apostata & facti estis, & a nobis discessistis. Discessimus quidem ab illis, et ea de re, Deo opt. maximo gratias agimus, & nobis magnopere gratulamur. At a primitiua Ecclesia, ab Apostolis, a Christo non discessimus. Educati quidem sumus apud istos in tenebris & ignorantia Dei, ut Moses in disciplinis, & in sinu Aegyptiorum: De vestris fuimus, inquit Tertullianus: fateor, nec mirum: sunt enim, inquit non nascuntur Christiani. Sed cur ipsi de suis illis septem montibus, in quibus olim Roma stetit, descenderunt, ut in planicie potius, in campo Martio habitarent? Dicant fortasse, quod iam aquarum ductus sine quibus non possent comode vivere, in illis montibus defecerat. Dent isti sane eam nobis ueniam de aqua aeterna, quam uolunt sibi dari de aqua puteali. Aqua iam apud istos defecerat: Seniores, ut Hieremias ait, mittebant paruulos suos ad aquas, at illi, cum nihil inueniret, miseri & siti perditii, retulerunt uasa inania. Egeni, inquit Esaias & pauperes querebant aquas, sed eas nullas usquam inuenerunt. Lingua illorum siti iam aruerat. Isti omnes canales & ductus

perfrugerant: Isti obstruxerāt omnes venas,
 & cœno, lutoq; oppleuerant fontem aquæ vi-
 uæ: utq; olim Caligula oclusis omnibus hor-
 reis publicam populo inediā, & famē: ita
 illi obturatis omnibus fontibus verbi Dei,
 sitim populo miserabilem induxerant. Illi ho-
 minibus famem, ut ait Amos Propheta. si-
 timq; attulerant: non famē panis: non sitim
 aquæ: sed audiendi verbi Dei. Circumbant
 miseri quærentes scintillam aliquam diuinæ
 lucis, ad quam exhilararent conscientias: ac
 eajam prorsus extincta erat: nihil potuerūt
 inuenire. Hæc erat cōditio, hæc erat misera-
 bilis forma eccl. Dei. Misere in ea sine Euāge-
 lio, sine luce, sine cōsolatione ulla vivebatur.

Quare etsi discessio illis nostra molesta est:
 tamen cogitare debēt, quàm iusta fuerit cau-
 sa discessionis. Nam si dicent, ab ea societate,
 in qua fueris educatus, nullo modo fas esse di-
 scedere: facile possunt in nostro capite & Pro-
 phetas, & Apostolos, & Christum ipsum cō-
 demnare. Nam cur hoc etiam nō queruntur,
 Lothum è Sodoma: Abrahamum è Chaldea:
 Hebræos ex Aegypto: Christum à Iudeis: Pat-
 rē à Pharisæis discessisse? Nisi, n. iusta aliqua
 possit esse causa discessionis, nihil videmus,
 cur

cur non illi quoque possint eodem modo, factio-
nis & seditionis accusari?

Quod si nos damnandi sumus pro hereticis, qui istorum imperata omnia nō facimus: quid illi qui tandē, aut quales videri debent, qui Christi & Apostolorum imperata cōtem-
nunt? Si nos sumus Schismatici, qui discessimus ab istis: quo tandem illos nomine appella-
bimus, qui à Græcis, à quibus fidē acceperunt ab Ecclesia primitiua, à Christo ipso, ab Apo-
stolis tanquam à Parentib. discesserunt? Nā Græci quidem, qui hodie profitentur religio-
nem & nomen Christi, etsi multa habeant contaminata: magnam tamē adhuc partem retinent eorum, quæ acceperant ab Apostolis. Itaq; nec priuatas habent Missas, nec trun-
cata Sacramenta, nec Purgatoria, nec Indulgentias. Pontificios verò titulos, & magna nomina tantifaciūt, ut quicumq; eos imponat sibi, seq; vel vniuersalem Episcopum, vel Ecclesie totius caput velit appellari, eum illi non dubitent, & superbum hominem, & in omnes alios Episcopos fratres suos contumeliosum, & Hæreticum esse dicere.

Iam verò cum perspicuum sit, & negari non possit, istos ab illis à quibus Euangelium,

à quibus Fidem, à quibus Religionem, à quibus Ecclesiam acceperunt, defecisse: quid causa est. cur nunc ad eosdem, tãquam ad fontes nolint reuocari? Cur quasi Apostoli omnes, Patresq; nihil viderint, ita illorum temporũ similitudinem reformidant? An. n. isti plus vident, aut Ecclesiam Dei pluris faciunt, q̄ illi, qui ista tradiderunt? Nam nos quidem discessimus ab illa Ecclesia, in qua nec verbũ Dei purè audiri potuit, nec Sacramenta administrari, nec Dei nomen, ut oportuit, inuocari: quam ipsi fatentur multis in rebus esse uitiosam: in qua nihil erat, quod quengquam posset prudentem hominem, & de sua salute cogitantem, retinere. Postremò ab Ecclesia ea discessimus, qua nunc est, non qua olim fuit: atque ita discessimus, ut Daniel è cauea leonum, ut tres illi pueri ex incendio: nec tam discessimus quàm ab istis diris, & deuotionibus eiecti sumus.

Accessimus verò ad illã Ecclesiam, in qua ne ipsi qdem, si verè atq; ex animo loqui volunt, negare possunt, omnia castè ac reuerenter, & quãtũ nos maximè assequi potuimus, proximè ad priscorum tẽporum rationem administrari. Cõferãt. n. Ecclesias nostras suas.
q̄ in-

q̄, inter se: videbunt & se turpissimè ab Apostolis, & nos ab ipsis iustissimè discessisse. Nos. n. cum Christo, Apostolis, & sanctis Patribus Eucharistiam populo damus integram: Isti, contra omnes Patres, contra omnes Apostolos, contra Christum ipsum, cum summo, ut Gelasius ait, sacrilegio, sacramèta diuidunt, & alteram partem populo eripiunt.

Nos cœnam Dominicam ad Christi institutionem reuocauimus, eamq̄, quàm maximè, quàmq̄, plurimus communem utq̄, appellatur, ita re ipsa cõmunionem esse volumus. Isti contra institutum Christi omnia immutarunt, & ex sacra communione Priuatam fecerunt Missam: atq̄, ita nos Cœnam præbemus Populo, isti inane spectaculum.

Nos cum antiquissimis Patribus affirmamus, Corpus Christi nõ comedi, nisi ab hominibus p̄ys & fidelib. & imbutis spiritu Christi: ita docent ipsissimum corpus Christi re ipsa, utq̄, ipsi loquuntur Realiter, & substantia liter, non tantũ ab imp̄ys & infidelibus, sed etiam, quod horrendum dictu est, à muribus & canibus posse comedi.

Nos ita precamur in templis, ut, quemad- 1. Cor. 10
modum Paulus monet, populus scire possit &

precemur, & communibus votis respondere,
 Amen: Isti ut est tinniens, voces in templis i-
 gnotas & peregrinas sine intelligentia, sine
 sensu, sine mente fundunt: & omninò id a-
 gunt, ne populus quicquam possit intelligere.

Et ne omnia discrimina commemoremus
 (sunt, n. propè infinita) nos scripturas sacras
 conuertimus in omnes linguas: isti eas vix
 extare patiuntur in vlla lingua. Nos inuita-
 mus populum ad legendum, & audiendum
 verbum Dei: isti abigunt. Nos causam ab om-
 nibus cognosci volumus: isti fugiunt iudiciũ.
 Nos scientia nitimur: isti inscitia. Nos luci-
 fidimus: isti tenebris. Nos colimus, ut par est,
 voces Apostolorum & Prophetarum: isti com-
 burunt. Postremò nos in Dei causa Dei vnus
 iudicio stare volumus: isti stare volunt suo.
 Quòd si illi hac omnia tranquillo animo, &
 ad audiendum, discendumq; comparato spe-
 ctare velint: non tantum probabunt institu-
 tũ nostrum, q. relictis errorib; Christũ eiusq;
 Apostolos sequuti sumus: sed ipsi etiã à se desti-
 ciet, seq; ultrò aggregabũt ad partes nostras.
 At qui sine sacro Oecumenico Concilio ne-
 fas, iniquient fuit ista tentare. Ibi, n. esse om-
 nem vim Ecclesie: ibi Christum pollicitum
 esse

esse sese semper præsto ad futurum. At qui ipsi mandata Dei, & Apostolorum decreta viola-
runt, ut q̄ iam diximus, omnia propè, non
tantum instituta, sed etiam dogmata primi-
tiua Ecclesia dissipauerunt, nihil expectato
sacro Concilio.

Verum q̄ aiunt, nihil cuiquam fas esse inno-
uare sine Cōcilio: q̄s tandē scripsit nobis istas
loges? Aut unde isti hoc Edictū habuerunt?

Ridiculè quidē fecit ille Rex, qui cum Ora- *Agefilanus.*
culo certus esset de sentētia & voluntate sum-
mi Iouis, postea rem integrā retulit ad Apol-
linem: ut sciret, an idem illi videretur, quod
patri. Nos autem multo ineptius faceremus
si, cum Deum ipsum nobis in sacrosanctis scri-
pturis apertè loquentem audiamus, eiusq̄, vo-
luntatem & mentem intelligamus, postea,
quasi id nihil sit, rem integram referre veli-
mus ad Concilium: quòd non aliud est, quàm
querere, an idem hominibus videatur quod
Deo: & an homines velint mandata Dei au-
toritate sua comprobare. Quid. n? Nisi Con-
cilium velit & jubeat, verum nō erit verū?
aut Deus nō erit Deus? Si Christus ab initio
ita facere voluisset, ut nihil doceret, aut dice-
ret inuitis Ep̄is: omnem autē doctrinā suam

ad Annam & Caipham retulisset: ubi nunc
esset fides christiana? aut quis unquam au-
didisset Euangelium? Petrus quidem, quē Pon-
tiffex sepius, magisq; predicare solet, quàm Ie-
sum Christum, fidenter restitit sacro concilio:
Et satius, inquit, est obi imperare Deo, q̄
hominibus. Et Paulus, cum semel animo hau-
sisset Euangelium, idq; non ab hominibus
neg, per hominem, sed per solam voluntatem
Dei, non deliberavit cum carne & sanguine,
nec retulit ad cognatos aut fratres suos: sed
statim abiit in Arabiam, ut diuina mysteria,
Deo authore publicaret.

Nos quidem Concilia, & Ep̄orum, docto-
rumq; hominum conuentus & colloquia non
contemnimus. Neg, ea, que fecimus, prorsus
sine Ep̄is aut sine concilio fecimus. Plenis Co-
mitijs res acta est, lōgā deliberatione, frequē-
ti Synodo. De isto verò Concilio, quod nunc à
Pio pontifice simulatur, in quo homines non
appellati, non auditi, non visi, ita facile con-
demnantur, quid nobis expectandum aut spe-
randum sit, non est difficile diuinare.

Nazianzenus olim, cum suo tempore vide-
ret homines in huiusmodi conuentib, ita esse
totos & obstinatos, ut abducerētur affectib.
& vi.

Et victoriam magis quærerent quàm veritatem: disertè pronuntiauit, se nullius Concilij unquam exitum vidisse bonum. Quid ille nunc diceret, si hodiè viueret, & istorum conatus intelligeret? Nam tum quidè, etsi studebatur partibus: tamen & causa cognoscebantur, & errores manifesti omnium partiũ suffragijs communibus tollebantur. Isti verò nec causam disceptari liberè volunt, nec quantumcunque sit errorum, quicquam patiuntur immutari.

Id enim illi sepè, & sine fronte iactare solent, ecclesiam suam errare non posse: Nihil esse in ea vitij, nihil esse nobis concedendum. Aut, si quid, sit, tamen Episcoporum & Abbatum esse hoc iudicium: illos esse moderatores rerum: illos esse Ecclesiam Dei. Aristoteles ait: Spurios non posse facere ciuitatem: An autem ex istis effici possit Ecclesia Dei, ipsi videant. Certè nec legitimi sunt Abbates, nec genuini Episcopi.

Sed sint sanè: Ecclesia audiantur in Concilijs: soli habeat ius suffragandi. Olim tamen cum Ecclesia Dei, si ad istorum quidem Ecclesiam cõferatur, satis commodè regeretur, ut Cyprianus ait, aduocabantur ad Ecclesia sti-

carum causarum cognitionem & Presbyteri
& Diaconi, & nonnulla etiam pars plebis.

Sed quid si isti Abbates & Episcopi nihil
sciunt? Quid si, qd sit Religio, qdq; de Deo sen-
tiendum sit, non intelligant? Quid si lex pe-
rierit à sacerdote, & consilium à Senioribus?

Mich. 3.

Quid si, ut ait Micheas, Nox illis sit, p visio-
ne, & tenebra p diuinatione? Quid si, ut Esa-
ias ait, omnes speculatores ciuitatis facti sūt

Math. 5.

caci? Quid si sal uim suam & saporem amise-
rit? utq; Christus ait, ad nullu usū sit ac cōmo-
dus, ne ad id qdē ut abiciatur in sterquiliniū?

Ad Papam scilicet omnia deferrent, q; er-
rare nō potest. At illud primum ineptum est,
Spiritus sanctum à sacro Concilio curriculo
auolare Romā, ut si quid dubitet aut hareat,
se se explicare non possit, ab alio nescio quo spi-
ritu doctiore consilium capiat. Nam si ita est
quid opus erat tot Episcopos tantis impensis,
tam longinquis itineribus, Tridentum hoc
tempore conuocari? Consultius multò erat, et
satius, certe multò & breuius & commodius
ut ad Papam potius omnia reycerent, & sta-
tim ad illius sacri pectoris oraculum deueni-
rent. Deinde etiā iniquum est causam nostrā
à tot Ep̄s & Abbatib. ad unius hominis iu-
diciū

dicitur deuolueret, eius praesertim qui à nobis
 grauissimis criminibus accusetur, nec adhuc
 causam suam dixerit, & nos, antequam vo-
 caremur ad iudicium, sine iudicio cōdemna-
 rit. An ergò nos ista fingimus? Aut ista hodie
 non est ratio Conciliorum? Aut non omnia à
 sacro Concilio ad unum Pontificem deferun-
 tur: ut, quasi tot sententiis, & subscriptionib.
 nihil sit actum, ille unus possit addere, muta-
 re, minuere, abrogare, approbare, relaxare,
 restringere quicquid velit? Quorum ergo ho-
 minum sunt haec verba? cur Ep̄i & Abbates,
 non ita pridem in proximo Concilio Triden-
 tino ita ad extremū decreuerunt: Salua sem-
 p̄ in omnib. sedis Apostolicae autoritate? Aut
 cur Paschalis papa ita insolenter de se scribit?
 Quasi, inquit, Romana Ecclesia legē Cōcilia
 vlla praefixerint: cum omnia Concilia p̄ Ro-
 mana Ecclesia auctoritatem & facta sint, et
 robur acceperint, & in illorū statutis Roma-
 ni pontificis patenter excipiatur autoritas?
 Si ista rata esse volunt, cur Concilia indicun-
 tur? sin ea iubent esse irrita, cur in istorum
 libris, quasi integra relinquuntur?

De electio-
 ne & ele-
 cti potesta-
 te. ca. Sig-
 nifica.

Sed sit sanè Pontifex unus supra omnia Cō-
 cilia, hoc est sit pars aliqua maior quàm to-

rum: plus possit, plus sapiat quàm omnes suis
 & uel inuito Hieronymo, sit urbis unius au-
 toritas maior quàm orbis terrarum. At quid
 si ille de his rebus nihil uiderit: & nec Sacras
 scripturas, nec veteres Patres, nec Concilia
 sua unquam legerit? Quid si ille, ut olim Pa-
 pa Liberius, deficiat ad Arrianos, aut, ut nò
 antè ita multos annos, Ioannes Papa, de fu-
 tura uita, & animarum immortalitate im-
 piè & nefariè sentiat: aut ut olim Papa Zosi-
 mus concilium Nicenum, ita ille nunc pote-
 statis sua augendæ causa alia Cõcilia corrumpat,
 & quæ ne cogitata quidem unquam fu-
 rint, ea à sanctis patribus deliberata & con-
 stituta esse dicat: ut q̄ Camotensis ait, Pontifi-
 ces solitos esse sapè facere, vim adhibeat scri-
 pturis, ut habeat plenitudinem potestatis?
 Quid si abiiciat fidem Christianam, & effi-
 ciatur Apostata, quales Lyranus ait, multos
 fuisse Papas? Tamen ne spiritus sanctus sta-
 tim illi pulsabit pectus, atque etiam nolenti,
 & inuito accendet lumen, ne possit errare?
 Aut ille erit fons omnis iuris? & omnis The-
 saurus sapientix atq; intelligentix in illo, tãq̄
 in scrinio, inuenietur? Aut si ista in illo non
 sunt, potèstine de rebus tantis rectè & cõmodè
 iudi-

indicare? Aut si indicare non potest, petit, ut
 ista ad se vnus omnia referatur? Quid si ad-
 uocati Pontificū, Abbates, & Ep̄i. nihil dissi-
 mulent, sed apertè se gerant pro hostibus Euā-
 gelij, & quòd vident, uidere nolint, & vim
 faciant scripturis, et videntes ac scientes de-
 prauent atq; adulterent verbum Dei: & ea q̄
 perspicuè ac propriè dicta sunt de Christo, nec
 possunt cuiquam mortalium alij conuenire,
 impurè atque impiè ad Papam transferant?
 Quid si dicant Papam esse omnia & super om-
 nia: Aut illum ea posse omnia, quæ Christus
 potest: & Papa Christiq; vnum esse tribunal
 & vnum consistorium? Aut illum esse Lucem
 illam, quæ venerit in Mundum, q̄ Christus
 de se vno pronuntiauit, eumq; qui malè agit
 odisse ac fugere illam lucem: aut alios Episco-
 pos omnes de eius accipere plenitudine? Po-
 stremò quid si non dissimulāter, aut obscure,
 sed perspicuè & apertè decernant, contra ex-
 pressum verbū Dei: An quicquid isti dicunt,
 statim erit Euangelium? An iste erit exerci-
 tus Dei? An ibi Christus præsto erit? An in
 istorum linguis natabit spiritus sanctus, aut
 illi possunt verè dicere, Visum est spiritui Sã
 Elo, & nobis? Petrus quidem à Soto, & eius

Hoffiè. ca.
 Quanto.
 Abbas de
 Electione.
 cap.
 Venerabi-
 li.
 Gornelius
 Episcopi.
 in Cœcilio.
 Tridenti-
 no
 Ioh. 1.
 Ioh. 3.
 Durādus.

Hosius con-
tra Bren-
tium. l. 2.

astipulator Hosius, nihil dubitant affirmare
Concilium illud ipsum, in quo Christus Iesus
adiudicatus est morti, habuisse spiritum Pro-
pheticum, spiritum sanctum, spiritum veri-
tatis: Nec falsum aut vanum fuisse, & Ep̄i illi
dixerunt: Nos habemus Legem, & secundū
legem debet mori: Illos iudicasse (sic. n. scribit
Hosius) iudicij veritatem: Omninoq; iustum
fuisse illud decretum, quo ab illis pronuntia-
tum est, Christum dignū esse, qui moreretur.
Mirū verò est, non posse istos pro se dicere,
& propugnare causam suam, nisi unā etiam
Anna, Caiphæq; patrocinentur. Nam qui il-
lud ipsum Cōcilium, in quo Filius Dei ad Cru-
cem ignominiosissimè condemnatus est, legi-
timum dicent fuisse ac pbum, & tandem illi
Conciliū decernent esse vitiosum? Tamē que-
lia sunt istorum Concilia fere omnia, necesse
illis fuit, ut ista Caipha, Annaq; cōcilio pronun-
tiarent. Verū, an isti Ecclesiā nobis instaura-
bunt, ydem ipsi Iudices, ydemq; rei? An isti
minuēt ambitionem fastumq; suum? An ipsi
se ipsos eijcient, aut cōtra se ferent sententiā?
ne Ep̄i sint indocti, ne v̄tres pigri, ne cumu-
lēt sacerdotia, ne gerant se p̄ principib. ne bel-
la gerant? An dilecti Pontificum filioli Ab-
bates

bates decernent, Monachum, qui suo sibi labore vltimum non querat, latronem esse? Aut fas illi non esse, nec in ciuitatibus, nec in turba, nec ex alieno viuere: oportere Monachum humi cubare: olusculo & ciceribus iuari vitam, incumbere literis, disputare, orare, opus facere, ad Ecclesie ministerium separare? Eadem opera Pharisei & Scriba instaurabunt templū Dei, & ex spelunca latronum, restituent nobis domum orationis.

Fuerunt ex ipsis aliqui, qui errores in Ecclesia complures deprehenderint: Adrianus Papa, Aeneas Syluius, Polus Cardinalis, Pighius, alijq̄, uti iam diximus. Habuerunt postea concilium Tridenti, eodem loco, quò nūc indicitur. Conuenerunt Episcopi cōplures, & Abbates, & alij quos oportuit. Erāt soli: quicquid ageretur, nemo erat qui obstreperet. Nostros enim homines ab omni conuentu prorsus exclusuerant. Sederunt ibi magna expectatione sex annos. Primis sex mensibus, quasi id magnopere opus esset, multa de sacrosācta triade, de Patre, de Filio, de spiritu sancto, pia quidem, sed non ita illo tempore necessaria, decreuerant. Interim tamē ex tot erroribus tam perspicuis, tam confessis, tam manifestis

quem unum errorem correxerunt? A quo genere idololatria populum reuocarunt? Quam superstitionem sustulerunt. Quam partem tyrannidis & pompæ suæ minuerunt? Quasi verò iam orbis terrarum non videat conspirationem istam esse. non Concilium: & istos Episcopos, quos nunc sibi Pontifex aduocauit, prorsus iuratos & addictos esse eius nomini: nec unquam quicquam futuros. nisi quod illi placere, & ad eius potentiam augendam facere, & illum velle uideant: Aut non ibi numerari sententias potius quam appendi: aut non meliorem partem sepe à maiore separari. Itaque scimus multos sepe bonos viros, & Catholicos Episcopos, cum huiusmodi Concilia indicerentur, & aperte factionibus & partibus inseruiretur, & scirent se tantum inuisos esse operam, aduersariorum animos prorsus esse obfirmatos, nihil posse promoueri, mansisse doctores. Athanasius, cum vocatus esset ab Imperatore ad Concilium Casariense, & videret se ad infesta aduersariorum suorum odia venturum esse, adesse noluit: Idem postea cum venisset ad Concilium Syrmianum, & ex hostium suorum ferocia, atque odio, animo rei euentum presagiret, statim sarcinas collegit, atque abiit. Ioan. Chrysostomus, quamuis quateruis literis

Theodore.
Li. 1. c. 28.

Tripur. li.
10. ca. 13.

ris ab Imperatore Constantio vocatus esset
ad Concilium Arrianorum: tamen domi se cōtinuit. Euseb. li. 1.
cap. 17. Cum Hierosolymorum Ep̄s, Maxi-
mus, sederet in Concilio Palestino, cum senex
Paphnutius manu apprehensum eduxit fo-
ras: Non est fas inquires, nobis consultare de
iis rebus, cum hominibus impijs.

Ad Concilium Syrmianum, a quo se subdu-
xit Athanasius, Occidentis Ep̄i venire nolue-
runt. Cyrillus ab illorum, qui Patropasiani
dicebantur, Concilio, per literas appellauit.

Ad Mediolanense Concilium Ep̄s Treueren-
sis Paulinus, aliq̄s complures, cum viderent
conatus & potentiam Auxentij, venire recu-
sarunt. Frustra. n. videbant se ituros eò, ubi
non ratio sed factio audiretur, & ubi causa
non iudicio, sed studio discreparentur. Tripert.
Sozome. li.
5. cap. 15.

Atq; illi quantumuis habebant infestos &
obstinatos: aduersarios. tamen si uenissent, au-
diri saltem in Concilio liberè potuissent.

Nunc autem cum nemo nostrum ne sedere
quidem, aut omninò videri in istorum con-
fessu, nedum liberè audiri possit, cum Pontifi-
cum legati, Patriarcha, Archiepiscopi, Ep̄i,
Abbatēs oēs coniurati, oēs eadē culpa constri-
cti, omnes eodem sacramento obstricti, soli

sedeant. & soli jus habeant ferendi suffragij:
 & postremo quasi ipsi nihil egerint, omnia
 sua iudicia Papa unius voluntati, libidiniq;
 subyciant: videlicet, ut ille quem oportuit po-
 tius causam dicere, de seipso pronunciet: cum
 vetus illa, & christiana libertas, q̄ equū erat
 in Christianis Concilijs esse maximam, pror-
 sus de Concilio sublata sit: mirari hodie non de-
 bent homines prudentes ac pii si nos id nunc
 facimus, q̄ olim in simili causa, à tot Patrib.
 & Catholicis Ep̄is factum vident: ut quoniā
 audiri in consilio non possumus, & principū
 legati habentur ludibrio, & nos omnes quasi
 res jam antea confecta & constituta sit, ante
 iudicium condemnamur, domi manere mali-
 mus, & rem oēm Deo committere, q̄ eò profi-
 cisci, ubi nec locum habituri simus, nec quic-
 quam possumus promouere. Verū nostram
 iniuriam patienter & sedatè ferre possumus.
 Sed cur Reges Christianos & pios Principes
 excludunt à confesso suo? Cur eos vel ita inci-
 uiliter à se, vel ita contumeliosè dimittunt,
 ut quasi homines Christiani non sint, aut ju-
 dicare non possint, nolint eos religionis Chri-
 stianæ causam cognoscere, & Ecclesiarum sua-
 rum statum intelligere: aut si auctoritatem
 suam

suam interponant, & faciāt, id quod possunt
& iubentur, & debent, quodq; & Dauidem, et
Salomonem, & alios bonos principes fecisse
scimus, ut ipsis aut dormientib. aut nefarie
resistentib. Sacerdotum libidinem coërceant
eosq; & ad officium faciendum adigant, &
in officio contineant: ut Idola euertant: ut su-
perstitiones minuunt: ut Dei cultum instau-
rent: cur statim clamant, illos omnia turba-
re, in alienum officium irrumpere, & impro-
bè atque immodestè facere? Quæ Scriptura
Principem Christianum ab huiusmodi cau-
sarum cognitionem unquam repulit? Quis
præter istos solos unquam ista iura decreuit?

At ciuiles, inquit, principes Remp. atq;
arma tractare didicerunt: religionis Myste-
ria non intelligunt. Quid ergo Papa hodiè a-
liud est, quàm Monarcha aut Princeps? Quid
Cardinales? Quos nunc vix alios esse fas est,
quàm Principum & Regum filios. Quid Pa-
triarchæ, quid magna ex parte Archiepisco-
pi, quid Episcopi, quid Abbates in Regno Pi-
tificio aliud hodie sunt, quàm ciuiles Princi-
pes, quàm Duces, quàm Comites, quocunq;
incedant, magnificè stipati, sæpè etiam tor-
quati, & catenati.

Amictum quidem habent illi interdum aliquem, Cruces, columnas, galeros, tiaras, Pallia, quam pompam veteres Ep̄i, Chrystomus, Augustinus, Ambrosius, nō habebāt. Præter ista verò quid docent, quid discunt, quid faciunt, quid viuunt, q̄ deceat non tantum Ep̄um, sed etiam hominem Christianum? An tãti est titulum inanem gerere, & muta-
ta solum veste, appellari Episcopum?

Certè illis solis, qui ista nec sciunt, nec scire omninò volunt, nec, nisi quod ad culinam et ventrem attinet, partem ullam Religionis teruntq̄ faciunt, permitti rerum omniam summam, illos solos iudices fieri, & tãquam cecos in specula collocari. Principem verò Christianum, rectè sentientem stare truncum & stipitem, non suffragari, non sententiam dicere, tantum quid illi velint aut iubeant, obseruare, sine auribus, sine oculis, sine animo, sine pectore: quicquid ab istis imponatur, sine exceptione recipere & ceco iudicio imperata facere quantumuis ea blasphemia sint atq; impia, etiam si eos iubeant Religionem uersam extinguere, & Christum ipsum in crucem tollere, & superbum, & contumeliosum, & iniquum est, & à principibus Christianis, et

nis, & prudentib. non ferendū. Quid. n? An
 Caiphas & Annas ista videre possūt? David,
 & Ezechias non possunt? & an Cardinali, ho
 mini militari & sanguinem spiranti, in Con
 cilio sedere licet? Imp. aut Regi Christiano
 non licet? Nam nos quidē, nihil nostris magi
 stratib. tribuimus aliud, quā q̄ illis & ex ver
 bo Dei tributum scimus, & optimarum Re
 rum pub. exemplo comprobatū, Praterquā. n.
 q̄ Principi fideli à Deo mādata est cura utri
 usq; tabula, ut intelligat, ad officium suū non
 ciuilem tantum rem, sed etiam sacram & Ec
 clesiasticam pertinere: praterquā quod Deus
 sapē Regē, ac disertē iubet lucos succidere. I
 dolorum statuas & aras euertere, librum Le
 gis sibi describere, quodq; illum Esaias ait,
 Ecclesia patronum, & nutritium esse oportere:
 Prater inquam, hæc omnia ex historijs, et
 optimorum temporum exemplis videmus,
 pios, principes procurationem Ecclesiarum
 ab officio suo nunquam putasse alienam.

Moses, ciuilis Magistratus, ac Ductor po- Exod. 32.
 puli, omnem religionis, & sacrorum ratio
 nem, & accepit à Deo, & populo tradidit: et
 Aaronem Episcopum de aureo vitulo, & de
 violata Religione, vehementer & gra-

- Iosua. 1.** uiter castigauit. Iosue, etsi nō aliud erat, q̄ magistratus Ciuilib, tamē cū primū inaugurarētur, & præsiceretur populo accepit mandata nominatim de Religione, deq̄ colendo Deo.
- 1. Par. 13.** David Rex, cum omnis iam religio ab impio rege Saule prorsus esset dissipata, reduxit arcam Dei, hoc est, Religionem restituit: nec tantum adfuit ut admonitor aut hortator operis, sed etim Psalmos & Hymnos dedit, & classes disposuit, & pompam instituit, & quodammodo præsuit Sacerdotibus.
- 2. Par. 6.** Salomon Rex adificauit templum Domino, quod eius pater David animo tantum destinauerat: & postremò orationem egregiam habuit ad populū de religione, & cultu Dei:
- 1. Reg. 3.** & Abiatharum Ep̄um postea summouit, & in eius locum Sadocum surrogauit: Cumq̄ postea templum Dei factum in modum esset Sacerdotum vitio & negligentia contaminatum, Ezechias illud Rex iussit, à ruderibus et sordibus repurgari, accendi lumina sufficiens
- 4. Reg. 18.** adoleri, & veteri ritu sacra fieri: Aeneum etiam serpentem, qui tum à populo impie colebatur, tolli, & in puluerem redigi. Iosaphat Rex, excelsa & lucos, quibus impediri videbat cultum Dei, & populum à cōmuni Tem-
- 2. Par. 17.** plo,

plō, quod erat Hierosolymis, ad quod ex omni parte Regni quot annis eundē erat, priuata superstitione retineri, euertit & sustulit.

Iosias Rex, diligenter admonuit Sacerdotes 4. Reg. 25.

& Ep̄s officij sui. Iosias Rex, repressit luxum et insolentiam Sacerdotum. Iehu, impios Prophetas neci dedit. Et, ne plura ex Sacris scripturis exempla commemoremus, ac potius à 4. Reg. 12.
4. Reg. 10.

Christo nato quemadmodum in Euangelio

Ecclesia administrata sit, consideremus: olim

Imp. Christiani indicebant Ep̄orū Concilia:

Constantinus Nicenum: Theodosius I. Constā

tinopolitanum: Theodosius II. Ephesinum:

Martianus Chalcedonense: Cumq̄, Ruffinus

allegasset Synodum, quasi qua pro se faceret

eius aduersarius Hieronymus, ut eum refuta

ret, Doce, inquit, quis eam Imperator iusse

rit conuocari. Idem in epitaphio Paulæ citat

litteras Imperatorum, qui episcopos Latinos,

Gracosq̄, Romam accersiri iusserint.

Omninò per ann. 50. Imp. solus agebat con

uentus sacros, & Ep̄orum Cōcilia celebrabat.

Quo magis nunc miramur importunitatem

Ep̄i Romani, qui, q̄ sciat, integris rebus, fuis

seius Impp. nunc autem postquam Reges in

partem Cesareæ Maiestatis deuenierunt, esse

ius commune omnium Principum, id itate-
merè vni adscribat sibi, & satis esse putet vo-
luntatem suam de habendo Concilio cū Prius

VI Pius. 4. cipe orbis terrarum viro, tanquam cum su-
mo suo communicare.

in Bulla
sua ad Im-
per. Ferdi-
nandum.

Quod si Imperatoris Ferdinandi mode-
stia tanta est, fortasse, quòd artes Pontificias
non satis norit, ut hanc iniuriam ferre possit.
Pōtifex tamē p̄ sua sanctitate, iniuriā illi fa-
cere, & ius sibi alienū arrogare non debebat.

At conuocabat quidem tum, inquit ali-
quis, Imp. Concilia, quòd Romanus Ep̄us nō-
dum ad istam magnitudinem peruenisset. Ita
men ne tum quidem aut vnā sedebat cū Ep̄is
in Concilio, aut omninò in deliberatione au-
toritatem suam vllam in partem interpone-

Hist. Eccl. bat. Imò verò, ut Theodoretus ait, Imp. Con-
stantinus, in Concilio Niceno nō solum vnā
4. 1. cap. 5. sedebat. sed etiam Ep̄os, quemadmodum can-
sa ex Apostolicis, Propheticiisq; literis cognos-
cenda esset, admonerat. In disputationib; in-
quit de rebus diuinis, propositam nobis habe-
mus, quam sequamur, doctrinam S. Sancti.
Euangelici enim & Apostolici libri, & Pro-
phetarum oracula satis ostēdunt, quid nobis
de volūtate Dei sit sentiēdū. Theodosi^{us} Imp.
ut ait

ut ait Socrates, non solum sedit inter Ep̄os, Lib. 1. c. 5.
 sed etiam causa disceptationi praesuit & He-
 reticorum scripta laceravit, & Catholicorū
 sententiam comprobavit.

In Chalcedonensi Concilio magistratus ci- Socrates.
 vilis Dioscorum, Iuvenalem, Thalassium, E- li. 5. c. 10.
 piscopos sua sententia pro Hæreticis condem-
 nauit, eosq; de illo gradu Ecclesiæ deiciendos
 esse censuit.

In Constantinopolitano concilio. 3. ciuili Actione. 2.
 magistratus Constantinus, non solum sedit
 inter Ep̄os, sed etiam subscripsit cum Ep̄is: Le-
 gimus, inquit, & subscripsimus. In Concilio
 Arausicano. 2. Legati principum viri Patri-
 tij non tantum sententiam de religione dixe-
 runt, sed etiam inter Ep̄os subscripserunt. Sic
 in illo concilio scribitur ad extremum: Pe-
 trus Marcellinus, Felix, Liberius, viri cla-
 rissimi, & illustres praefecti Pratorij Gallia-
 rū, atq; patritij consentientes subscripserunt.
 Syagrius, Pantagatus, Deodatus, Cariatho
 Marcellus viri clarissimi, subscripserunt.

Quod si praefecti pratorij, & viri Patritij
 subscribere in Concilio potuerunt, Impera-
 tores & Reges non potuerunt? Non sanè opus
 erat, rem ita perspicuā, tot verbis & tā pro-

lixè prosequi, nisi nobis res cum illis esset, qui omnia clarissima, etiam ea, quæ vident, quæq; oculis usurpant: tamen, contetionis & vincendi studio negare solent. Imp. Iustinianus legem tulit de corrigendis moribus, & de frenanda insolentia Sacerdotum, & quamvis esset Christianus & catholicus Imp. tamẽ duos Papas successores Petri, vicarios Christi. Sylvenerium & Vigilium, de Pabatu deiecit.

Iam verò q̄ autoritatẽ sumunt in Epos: qui à Deo accipiunt mandata de Religione: qui reducunt arcam Dei: componunt sacros Psalmos, presunt Sacerdotibus, ædificant Tẽpla, habent conciones de cultu Dei, q̄ templa repurgant, demoliuntur excelsa, incendunt lucos, qui Sacerdotes admonent officij, & illis scribunt leges vitæ: qui Prophetas impios occidunt: qui Epos summovent: qui cogunt cõcilia Eporum: q̄ cum Eps vnà sedet, eosq; qd̄ agendum sit, instituunt: q̄ Epum hæreticum adiudicant supplicio: qui de Religione cognoscunt: qui subscribunt: qui pronuntiant, atq; hæc omnia, non alieno iussu, sed nomine suo, & rectè, & piè faciunt, an ad eos dicemus Religionis curam non pertinere? Aut magistratum Christianum, qui hisce rebus sese admiscet

ceat, aut improbè, aut immodestè, aut impiè
facere? His rebus Imp. & Reges antiquissimi,
& Christianissimi sese admiscuerunt: non ta-
men ea causa unquam notati sunt aut impie-
tatis aut immodestia. Et q̄s querat, vel Prin-
cipes magis catholicos vel exēpla illustriora?

Quod si hoc illis licebat, cum essent civiles
tantum Magistratus, & præessent rebus pu-
blicis, quid hodie peccauerunt nostri Princi-
pes, quibus, cum eo loco sint, idem tamen non
liceat? Aut qua tātavis doctrinæ, iudicij san-
ctitatis est in istis, ut præter consuetudinem
omnium veterum, & catholicorum Ep̄orū,
qui cum Principibus viris de Religione deli-
berarunt, nunc principes Christianos à cause
cognitione, & à suo congressu reijciāt? Sed re-
tē illi cauent sibi, regnoq̄ suo: quod alioqui
vident breui esse ruiturum. Nam si illi, quos
Deus in altissimo gradu collocavit, viderent
atq̄ intelligerent istorum artes: contemni ab
illis iussa Christi: obscurari & extingui lucem
Euangelij: sibi fucum fieri: imprudentib. il-
ludi, atq̄ obstrui aditum ad regnum Dei, nū-
q̄ illi se vel ita superbè despici, vel, ita contu-
meliosè haberi ludibrio, ita facile paterētur.
Nūc autem illi eos inscitia & cecitate obstri-

Etos sibi habent atq; obnoxios.

Nos quidem, uti diximus, de mutanda Religione, nihil temerè aut insolenter, nihil nisi cunctanter, & magna cum deliberatione fecimus: neq; id unquam animum induxissimus facere, nisi nos & manifesta, atque indubitata voluntas Dei, nobis in sacrosanctis Scripturis patefacta, & salutis nostraratio coëgisset. Et si enim discessimus ab illa Ecclesia, quam isti appellant Catholicam, & ea re, nobis apud illos, qui iudicare non possunt, invidiam faciunt: tamen id satis est nobis, scitissq; esse debet homini prudenti & pio, & de aeterna vita cogitanti, nos ab ea Ecclesia discessisse, quæ errare potuerit, quàm Christus, qui errare non potest, tantò ante prædixerit erraturâ, quamq; nos ipsi oculis perspicuè videbamus à sanctis patribus, ab Apostolis, à Christo ipso, à primitiva & Catholica ecclesia discessisse. Accessimus autem quantum maxime potuimus, ad ecclesiam Apostolorum, & veterum Catholicorû Episcoporum, & Patrû, quam scimus adhuc fuisse integram, utque Tertullianus ait, incorruptam Virginem, nulla dùm nec Idololatria, nec errore graui ac publico cõtaminatam: nec tantùm doctrinam nostram,

nostram, sed etiam Sacramēta, precumq; pu-
 blicarum formam, ad illorum ritus & insti-
 tuta direximus: utq; Christum ipsum, & om-
 nes ferè pios fecisse scimus, religionem ab istis
 turpiter neglectam & depravatam, ad origi-
 nem & ad primordia reuocauimus. Inde .n.
 putauimus instaurationem petendam esse,
 vnde prima Religionis initia ducta essent.
 Hac .n. ratio, inquit antiquissimus pater Ter-
 tullianus, valet aduersus omnes Hareses: Id
 esse verū, quodcumq; primum: id esse adulte-
 rum, quodcumq; posterius. Irenæus saepe ad an-
 tiquissimas Ecclesias prouocauit, qua Christo
 fuissent viciniores, quasq; credibile vix esset
 errauisse. Iam verò, cur ea hodiè ratio non i-
 nitur? Cur ad antiquarum Ecclesiarum simi-
 litudinem nō redimus? Cur id à nobis hodiè
 audiri nō potest, quod olim in Concilio Nice-
 no, à tot Ep̄is, & Catholicis Patrib. nullo re-
 fragate, pronūciatū est, Ἐθὴ ἀρχαῖα κατέλειπτο:
 Esdras cum rescire vellet ruinas templi Dei
 non misit Ephesum, quamuis ibi esset Diana
 templum pulcherrimum, & ornatissimum:
 cumq; vellet sacra & cerimonias restituere,
 non misit Romam, quamuis fortasse audisset
 ibi esse Hecatombas, Solitaurilia, Lectister-

nia, Supplicationes, & libros Numa Pompiliij rituales. Satis ille sibi putauit fore, si exemplar veteris Templi, quod ab initio Salomon ad Dei praescriptum excitauerat, & veteres illos ritus ac ceremonias, quas Deus ipse Moysi nominatim scripserat, haberet ante oculos & sequeretur.

Aggeus propheta, cum iam Templum ab Esdra restructum esset, & populo causa oblata satis iusta videri potuisset, sibi de tanto Dei Optimi maximi beneficio gratulandi: tamē excusit omnibus lachrymas, quod qui erant adhuc superstites, & priora Templi aedificia, antequā à Babylonijs diriperetur, viderant, meminissent, multum adhuc ab ea pulchritudine abesse, quae olim fuerat. Tum enim demum putassent, Templum egregiè instauratum, si ad pristinum exemplar, & veterem templi maiestatem respondisset.

1. Cor. 10.

Diuus Paulus ut cœnam Domini, quae Corinthi iam tum ceperant corrumpere, repurgaret, proposuit illis institutionem Christi, quae sequerentur: Id inquit, ego vobis tradidi, quae acceperam à Domino. Et Christus, ut Pharisaeorum errorē refelleret: Ad initia, inquit, redeundum est: Ab initio non fuit sic.

Vique

Utq; Sacerdotum sordes, & auaritiam co-
argueret, & templum purgaret. Hæc inquit,
ab initio, domus orationis fuit, ubi populus
omnis piè & castè precaretur: atq; ita vos o-
portebat nunc quoq; eam instituere. Non. n. ea
causa extructa fuit, ut esset spelunca latronum.

Sic omnes in Sacris scripturis piè, & lau-
dati Principes, eo maxime nomine laudati
sunt, q̄ ambulassent in vijs David patris sui,
videlicet, q̄ ad primordia & ad fontes redys-
sent, & religionem in integrum restituisent.

Itaq; nos cum videremus omnia ab istis
prorsus esse pessundata, & in templo Dei præ-
ter miseræ ruinas nihil esse reliqui: consul-
tissimè esse duximus, ut illas nobis Ecclesias
proponeremus, quas certò sciremus, & non
errasse, & Missas priuatas, & preces igno-
tas, ac barbaras, & istam Sacrorum corru-
ptionem, atq; alias ineptias non habuisse.

Et cum Templum Domini cuperemus in-
tegrum restitutum: non aliud fundamen-
tum querere voluimus, quàm q̄ iam olim ab
Apostolis sciremus esse jactum, quod est Serua-
tor noster Iesus Christus.

1. Cor. 3.

Cumq; audiremus Deum ipsum nobis lo-
quentem in verbo suo, & videremus exem-

pla illustria Veteris & Primitiva Ecclesia: incerta autem esset Concilij generalis expectatio, & euentus multò incertior: maximè verò cum certi essemus de voluntate Dei, & nefas esse duceremus nimium sollicitos esse atq; anxios de sententijs hominum: nō potuimus amplius cum carne & sanguine deliberare: illud potius fecimus, q̄ & rectè posset fieri, & à pijs hominibus, & Catholicis Episcopis sæpè multis factum esset: ut Prouinciali synodo nostris Ecclesijs prospiceremus. Sic enim Veteres Patres scimus solitos esse experiri, antequam ad publicum orbis terrarum Concilium veniretur. Extant hodie Canones scripti, in concilijs municipalibus Carthagini sub Cypriano Ancyra, Neocæsaria, Gangra, etiam in Paphlagonia, ut quidam putant, antequam Niceni concilij Oecumenici nomen auditum esset. Ad hunc modum olim sine Concilio generali statim domi priuatà disceptatione occursus est Pelagianis, & Donatistis. Sic cum Imperator Constantius apertè studeret Auxentio Arrianorum partium Episcopo, Ambrosius Episcopus Christianus, non ad Concilium generale, in quo videlicet propter Imperatoris potètiã, & studium partium vi-
 debat

debat nihil posse fieri, sed ad clerum, populū-
 q̄ suum, hoc est, ad Prouincialem Synodum
 prouocauit. Sic decretum est in Concilio Ni-
 ceno, ut in singulos annos bis, in Carthaginē-
 si, ut minimum semel, Episcoporum conuen-
 tus in singulis prouincijs haberentur: quod
 Chalcedonense Concilium ait, ea causa fuisse
 factum, ut si qui errores, aut abusus usquam e-
 merfissent, statim in ipso vestigio, ubi nati
 fuissent, extinguerentur. Ita, cum Secundus,
 & Palladius Aquileiense Concilium, quod non
 esset generale ac publicum, repudiarent, Am-
 brosius Episcopus Mediolanensis respondit,
 Non debere illud nouum cuiquam uideri, aut
 peregrinum, si Occidentis Episcopi conuocent
 Synodos, & agant conuentus Prouinciales:
 id. n. antea & ab Occidentalibus Episcopis nō
 raro, & à Gracis sēpē factum esse. Ita Carolus
 Magnus Imperator Concilium habuit pro-
 uinciale in Germania contra concilium Ni-
 cenum secundum, De tollendis imaginibus.
 Ne nobis quidem prorsus inaudita, aut noua
 est ea ratio. Nos enim habuimus aliquando
 in Anglia synodos Prouinciales, & dome-
 sticis legibus Ecclesias nostras ordinauimus.
 Quid multis? Certē concilia illa plenissima

& maxima, de quibus isti solent tantopere
 gloriari, si cum omnibus Ecclesiis, quæ per to-
 tum orbem terrarum agnoscunt, & confitem-
 tur nomen Christi, cõferantur, quid obsecro
 aliud videri possunt, quàm privata quedam
 Epõrum concilia, & synodi Prouinciales? Nã
 et si fortè Italia, Gallia, Hispania, Anglia,
 Germania, Dania, Scotia conueniãt: absit au-
 tem Asia, Græcia, Armenia, Persia, Media,
 Mesopotamia, Aegyptus, Aethiopia, India,
 Mauritania, quibus in locis omnibus, & Chri-
 stiani homines multi sunt, & Epõ: quomodo
 potest cuiquã sano huiusmodi Concilium vi-
 deri Generale? Aut cum tot partes orbis ab-
 sint, quomodo possunt verè dicere, se habere
 consensum orbis terrarum? Aut quale tandẽ
 erat illud Conciliũ proximum Tridentinũ,
 aut quomodo dici potuit Generale, cum ad il-
 lud ex omnibus Regnis & regionibus Chri-
 stianis, 40. tantũ Epõ conuenissent, & ex il-
 lis aliqui ita disertis, ut remittendi esse vide-
 rentur ad Grammaticos: ita verò docti, ut
 nunquã perlegerint sacras literas. Quicquid
 est, veritas Euangelij Iesu Christi nõ pendet
 à Cõcilijs, aut, ut Paulus ait, ab humano die.
 Quod si illi, quibus Ecclesiam Dei curare esse
 oportuit,

oportuit sapere nolint, & officio suo defue-
 rint, atque animos suos contra Deum & eius
 Christum obfirmauerint & rectas vias do-
 mini pervertere perrexerint. Deus lapides
 excitabit, & pueros infantes disertos faciet:
 ut semper existant aliqui, à quibus istorum
 mendacia refutentur. Potest .n. Deus, non so-
 lum sine Concilijs . sed etiam inuitis Concilijs
 & tueri, & promouere regnum suum. Mul-
 ta, inquit Salomon, sunt cogitationes in hu-
 mano corde: sed Domini consilium manet fir-
 mum. Non .n. est sapientia, non est prudētia,
 non est concilium contra Dominum. Huma-
 nis operibus, inquit Hilarius, extructa non
 durant: aliter adificanda, aliter conseruāda
 Ecclesia est. Ea enim posita est in fundamen- Eph. 2.
 tis Apostolorum & Prophetarum, & contine-
 tur vno angulari lapide, Christo Iesu. Multò
 verò clarissimè & ad hæc tempora appositis-
 simè D. Hieronymus: Quoscunq; inquit, Dia In prophe-
tam N. m
cap. 3.
 bolus doceperit, & quasi suavi & pernicioso
 carmine Sirenarum illexerit ad dormiendū,
 eos excitat sermo diuinus, & dicit: Surge qui
 dormis, eleuare, & illuminabit te Christus.
 In aduentu ergò Christi, & sermonis Dei, &
 doctrina Ecclesiastica, & consummationis

Niniua & speciosissima Meretricis, eleuabitur populus & pperabit q sub magistris antea fuerat sopitus: & ibit ad montes Scripturarum: ibi inueniet montes, Moſen, Ieſum ſilium Naue: montes Prophetas, montes Noui Testamenti, Apoſtolos & Euangelistas. Et cum ad tales montes confugerit. & in huiusmodi montium fuerit lectione verſatus: ſi nō inuenierit qui eum doceat, miſſis. n. erit multa, operarij pauci: tamen & populi ſtadium comprobabitur, quōd confugerint ad huiusmodi montes. & magistrorum negligentia coarguetur. Hac Hieronymus ita perſpicue, ut nihil opus ſit interprete: ita ad ea, q nos tā oculis videmus eueniſſe: accommodatē ut nobis quidem videatur, vniuerſum ſtatum temporum noſtrorum, & ornatissima illius meretricis Babylonica ruina, & eccleſie Dei inſtaurationē, & cecitatē, atq. ignauiā Epōrū: & ſtadium atq. alacritatem populi, quaſi ſpiritu propheticō predicere. & ante oculos noſtros cōſtituere voluiſſe. Quis. n. tā cecus eſt, ut nō videat iſtos illos Magiſtros eſſe, a quibus populus. ut Hieronymus ait, in errore inductus ſit. & conſopitus: aut Niniveniſtorū Romanam pulcherrimis aliquādō fucatā colorib.

nunc

nunc detracta persona & melius videri, & minoris fieri, aut homines pios excitatos tãq̃ è graui somno, ad lucem Euangely, & ad vöces Dei, nihil expectatis huiusmodi magistro rü cöcilijs, cötulisse se ad mōtes Scripturarũ?

At saltem (inquit aliquis) iniussu Romani Pontificis ista tentari non oportuit: Illum enim vnum esse nodum, & vinculum societatis Christianæ: Illum vnum esse sacerdotē illum Leuitici generis, quem Deus significauerit in Deuteronomio, a quo consilium in rebus arduis & veritatis iudicium petendum sit: si quis illius iudicio non obtemperet, illum in conspectu fratrum suorum oportere interfici: Illum, quicquid agat, non posse à quoquã mortalium iudicari, Christũ in cælis regnare, illum in terris: Illum vnũ posse, quicquid Christus, aut Deus ipse potest: illius. n. et Christi vnum esse cōsistorium: sine illo nullam esse fidem, nullam spem, nullam Ecclesiam: Qui ab illo discedat, eum abijcere & repudiare salutem suam: Hæc Canonistæ parafiti Pontificum, non nimum modestè illi quidem. Vix enim plura, certè non ampliora potuissent de Christo ipso dicere.

Nos quidem non voluptatis vllius hu-

Reg. 11.

mana, aut commodi causa à Pontifice disces-
simus. Atq; utinam potius ille ita se gereret,
ne opus esset discessione. Verum ita res erat:
Nos, nisi illo relicto, non potuimus ad Chri-
stum peruenire. Neque ille nunc aliud factum
nobiscum ferire vult, quàm quale olim rex
Ammonitarum Naas ferire voluit cum Is-
bensibus, ut illis omnibus dextros oculos effra-
deret. Eripere enim vult nobis Sacras scri-
pturas, Euangelium salutis nostræ, & om-
nem illam spem quam habemus in Christo
Iesu. Alijs enim condicionibus pacem nõ pos-
se conuenire.

Nam quod quidam tantoperè solent præ-
dicare, Papam solum esse successorem Petri
quasi ea causa spiritum sanctum in sinu ge-
rat, & errare non possit, leue ac nugatorium
est. Animo pio, ac Deum timenti promissa est
Dei gratia, non cathedris & successione
diuitia, inquit, Hieronymus, potentiorum
Episcopum facere possunt: omnes tamen E-
piscopi, quicumque sunt, sunt successores Apo-
stolorum. Quod si locus & inauguratio sola sa-
tis est, & Manasses successit Dauidi, & Ca-
phas Aaroni, & Idolū sæpè stetit in Templo
Dei. Archidamus olim Lacedæmonius, mu-
ta

ta de se predicabar, quòd esset ex Hercule oriundus: eius insolentiam ita refutabat Nicostratus: At qui tu ex Hercule oriundus: eius insolentiam ita refutabat Nicostratus: At qui tu ex Hercule oriundus nò videris: nam ille malos homines interfecit, tu ex bonis malos facis. Cumq; Pharisei iactarent successiones suas, & genus, & sanguinem Abrahami, vos, inquit Christus, queritis me interficere, hominem qui veritatem vobis loquutus sum quam audiui à Deo. Hoc Abraham nunquam fecit: vos ex patre Diabolo estis, & eius voluntati vultis obsequi.

Tamen ut aliquid successioni largiamur, An solus Papa successit Petro? Qua ergo in re: qua in religione: in qua functione: in qua parte vite illi successit? Quid unquam aut Petrus Papa simile habuit, aut Papa Petro? Nisi hoc fortè velint dicere: Petrum, cum esset Roma, nunquam docuisse Euangelium: nunquam pauisse gregem: abstulisse claves regnò cælorum, abscondidisse thesauros domini sui tantum sedisse in Laterano, & omnia spatia Purgatorij, & suppliciorum genera digito descriptisse: Animas miseras alias in cruciatum relegasse: alias, accepta mercede, repente pro-

arbitrio exemisse: Missus priuatas, q̄ in om-
 nib. angulis dicerentur, tradidisse: sacra my-
 steria summissa voce, & aliena lingua missi-
 tasse: Eucharistiam in omnibus templis & ab-
 batibus collocasse: eamq̄, ante se, quocunque
 incederet in asturcone gradario cum lumini-
 bus & tintinnabulis circumtulisse: oleum, ce-
 ram, lanam, campanas, calices, templa, alta-
 ria sacro anhelitu cōsecrassse: iubilea, gratias
 immunitates, expectationes, praeuentiones,
 annatas pallia, vsum palliorum, Bullas, In-
 dulgentias, diplomata vendidisse, sese caput
 Ecclesiae, & summū Pōtificem, & Episcopatū
 Pp̄um, & solum sanctissimum appellasse: in
 alienas Ecclesias ius & autoritatē sibi usur-
 passe: Ab omni se civili potestate exemisse: Bel-
 la gessisse: Principes inter se commississe, in au-
 rata sella, corona lemniscata, apparatu Persi-
 co, regali sceptro, aureo diademate, lucētibus
 gemmis, in hominum nobilium ceruicibus e-
 quitasse. Hac scilicet Petrus olim Roma fecit
 eaq̄, successoribus suis quasi per manus tradi-
 dit. Hac enim à Papis hodiè Roma fiunt: atq̄,
 ita fiunt, quasi aliud fieri nihil debeat. Aut,
 nisi hoc malint fortasse dicere, Papam ea nūc
 facere omnia, quae olim scimus fecisse Petrum
 discut-

discurrere in omnes terras, docere Euangelium, non tantum publice, sed etiam privatim. p̄ singulas domos. instare opportunè, importunè. tempestiuè, intempestiuè. opus facere Euangelista implere ministerium Christi esse speculatorem domus Israel: accipere oracula & voces Dei: easq; ut acceperit, ita populo reddere: esse Sal terræ: esse lucem mundi: nō seipsum pascere, sed gregem: non implicare se civilibus negotijs huius vitæ: non exercere dominium in populum Domini: nō id quærere, ut sibi ad alijs ministretur, sed ipsum potius alijs ministrare: omnes Ep̄os putare socios esse suos. & pares: subiectum esse Principibus itaq; a Deo missis: reddere, quod Casaris est, Casari: quodq; veteres Ep̄i Romani sine exceptione fecerunt, Imperatorē Dominum suum appellare: Hæc nisi nunc Pape faciant, & nisi ea, quæ diximus, Petrus fecerit, nihil est, quod de nomine Petri, & de ista successione tantoperè glorientur: quod autem de secessionem nostram querantur, & nos ad societatem & fidem suam reuocent, multò minus. Cobilonem, aiunt, quendam Lacedæmonium, cum fœderis feriendi causa missus esset legatus ad regem Persarum, & aulicos fortè inue-

nisset ludentes aleam: statim re infecta, redi-
 isse domum: Rogatum cur neglexisset ea face-
 re, quæ publicè acceperat in mandatis, respõ-
 disse, quod ignominiosum existimasset id fo-
 re Reipublicæ. si sædus percussisset cum alea-
 toribus. At, si nos ad Pontificem, pontificio sꝑs
 errores redire animum induceremus, & sæ-
 dus non tantum cum aleatoribus, sed etiam
 cum hominibus lōgè nequioribus feriremus
 esset in nobis nõ tantum ad famam ignomi-
 niosam, sed etiam ad inflammandam aduer-
 sus nos iram Dei, & ad opprimendam extin-
 guendamq; conscientiam nostram, pernicio-
 sum. Nam nos quidem discessimus ab illo,
 quem videbamus multa iam secula cecasse
 orbem terrarum: Ab illo, qui nimium insolè-
 ter dicere solebat se errare non posse, & quic-
 quid ageret, non posse se à quoquam mortu-
 alium, non à Regibus, non ab Imperatoribus,
 non à toto clero, non ab uniuerso populo iu-
 dicari: non, si mille animas secum abduceret
 ad inferos. Ab illo, qui sibi imperium sume-
 bat, non tantum in homines, sed etiam in An-
 gelos Dei, ut irent, redirēt, ducerent animas
 in Purgatorium, & easdem reducerent, cum
 ipse vellet: quæ Gregorius clarissimè dicebat
 esse

esse præcursorem & antesignanum Antichristi, & à fide Catholica defecisse. A quo Coryphæi nostri illi, qui Euangelio, atque agnitæ veritati se opponunt, ad unum omnes iam pridem ultrò & libenter discesserunt: & nunc etiam ab eodem non inuiti discederent, nisi eos inconstantia nota, & pudor, & populi de se existimatio impediret. Postremò ab illo discessimus, cui obstricti non eramus, quiq; præter Genium quendam loci, & successionem, quod pro se diceret, nihil habuit. Et nos quidem ab illo longè omnium iustissimè discessimus. Nostri enim Reges, illi etiam, qui auctoritatem, & fidem episcoporum Romanèsum obseruantissimè sequebantur, satis iam olim senserunt iugum & Tyrannidem regni pontificij. Romani enim Episcopi & Henrico regi nostro, eius nominis secundo diadema de capite detraxerunt, eumq; abiecta omni maiestate priuato tantùm habitu, ut esset suis omnib; ludibrio, ad Legatum suum venire demissum, & supplicem voluerunt: Et in regem nostrum Iohannem, Episcopos, & monachos & nonnullam etiam partem Nobilitatis armauerunt & populū omnē iureiurando, quo illi erant obstricti, liberarunt, eūq; postremò nefariè p

*summum scelus, non tantum regno, sed etiã
 vita exuerunt: Et Henricum eius nominis
 octauum: nobilissimum principem, diris &
 fulminibus defixerunt: & in illum modò Ce-
 sare, modò Gallum commouerunt, quodq;
 in ipsis erat, regnum nostrum præda ac dire-
 ptioni exposuerunt: homines insani ac fatui
 qui aut tantum Regem, laruis, & crepitacu-
 lis perterrefieri posse crederent, aut tantum
 Regnum tam facile, vno quasi bolo deuorari.
 Et quasi hæc omnia non essent satis, vniuer-
 sam etiam prouinciam vectigalem habere
 voluerunt: & ex ea quotannis census inui-
 sissimos exigerunt. Tanti, videlicet, nobis
 constitit amicitia vrbis Romæ. Quòd si illi
 nobis ista imposturis, & malis artibus extor-
 serunt, nihil causa est, cur non illis eadem le-
 gitimis rationibus, & bonis legibus possint
 eripi. At sicut illis reges nostri in illa caligine
 superiorum temporum inducti opinione ali-
 qua simulata illorum sanctitatis, Religionis
 ergo, vltro, & liberaliter donauerunt. postea
 animaduorso errore, à posteris Regibus, qui
 eadem potestate sunt, possunt auferri. Irrita
 enim est donatio, nisi donatoris voluntate cõ-
 probetur. Voluntas autem videri non potest,
 quam*

quam error obscurat atq; impedit.

Habes Christiane lector, non esse nouum, <sup>Conclusio
hucus Apo
logia.</sup> si hodie postliminio restituta, & quasi reuasa
eas religio christiana contumelijs, & conui-
tijs accipiatur. Id enim & Christo ipsi, & A-
pосто'is accidisse. Tamen ne tute istis aduer-
sarij nostrorum clamoribus abduci, &
tibi imponi patiaris: exposuimus tibi unuer-
sam rationem religionis nostrae: quid de Deo
patre, quid de eius unico filio Iesu Christo,
quid de spiritu Sancto, quid de Ecclesia, quid
de Sacramento, quid de Ministerio, quid de
sacris Scripturis, quid de Cerimonijs, quid
de omni parte persuasionis Christiana sentia-
mus. Diximus nos omnes antiquas haereses,
quas aut sacrosancta Scriptura, aut vetera
Concilia condemnarunt, ut pestes et perni-
cies animorum detestari: nos disciplinam Ec-
clesiasticam, quam aduersarij nostri prorsus
eueruarunt, quātum maximè possumus reuo-
care: et omnē vitā licentiam et dissolutionē
morū, priscis et auitis legib. et ea qua par est,
quāq; possumus seueritate vindicare: Nos re-
gnorum statum, eo, quo accepimus, loco, sine
imminutione vlla, aut mutatione retinere:
et principib. nostris Maiestatē, quātum ma-

ximè possumus, incolumen, conseruare: Nos
 ab illa Ecclesia. quã isti speluncam latronum
 fecerant, & in qua nihil integrum, aut Eccle-
 sia simile reliquerat, quàm q̄ ipsi fatebantur
 multis in rebus errauisse, ut Lothum olim è
 Sodoma, Aut Abrahamũ è Chaldaa, non cõ-
 tencionis studio, sed Dei ipsius admonitu dis-
 cefsse: & ex sacris libris, quos scimus nõ pos-
 se fallere, certam quandam religionis formã
 quasiuisse, & ad veterum patrum, atq; Apo-
 stolorum primitiuam Ecclesiam, h. e. ad pri-
 mordia atq; initia, tãquam ad fontes redyfs-
 se: Authoritatem autem in ea re, aut consen-
 sum Concily Tridentini, in quo videremus
 nihil rectè, atq; ordine geri, ubi ab omnibus
 in vnus nomen iuraretur, ubi legati princi-
 pũ nostrorũ contēnerentur, ubi nemo nostro
 rũ Theologorũ audiretur, ubi apertè partib.
 atq; ambitioni studeretur, nõ expectasse: Sed
 q̄ olim sancti patres, quodq; maiores nostri
 sæpè fecerunt, puinciali conuentu nostras Ec-
 clesias restituisse, Ep̄i verò Romani, cui obstri-
 cti non eramus, quiq; nihil habebat nec Chri-
 sti, nec Petri, nec Apostoli, nec omninò Epif-
 copi simile, iugum & tyrannidẽ pro eo, ac de-
 buimus, excusasse: Postremò, nos inter nos, de
 omni-

omnib. dogmatib. et capitib. religionis Christiana conuenire, & uno ore, unoq; spiritu colere Deum, & Patrem D. nostri Iesu Christi.

Quare, Christiane accipe lector, cum videas rationes & causas, & restituta apud nos religionis, & secessionis ab istis nostrae: mirari non debes, si Christo nostro obtemperare malimus, q̄ hominibus. Paulus nos admonuit, ne varijs istis doctrinis, nos abduci pateremur: utq; illos inprimis fugeremus, q̄ sererēt dissensiones præter illam doctrinã, q̄ à Christo, & Apostolis accepimus. Iam dudum, ut noctua ad Orientem solem, ita istorum impostura dilabuntur, & fugiunt ad aspectum, & lucem Euangelij: & quamuis ad cælum usq; extructa atq; exaggerata sint, tamē leui momento, & quodammodo sua spē corruunt. Non. n. putare debes ista omnia temerè, aut casu accidisse. Dei hac voluntas fuit, ut inuitis propè omnibus, Euangelium Iesu Christi in orbem terrarum his temporibus spargere-tur. Itaq; diuinis uocibus admoniti homines, sese ultrò ad Christi doctrinam contulerunt. Nos quidē non gloriam ex ea re quaesiuimus, non opes, non voluptates, non otium. Hæc. n. isti habent abundè omnia: & nos ea, cū apud

illos effemus, multò largius & prolixius habebamus. Neq; nos confessionem & pacem fugimus: sed pacis humana causa, cum Deo belligerari nolumus. Dulce quidē, inquit Hilarius, est nomē pacis: sed aliud est inquit Pax, aliud seruitus: Nam ut, q̄ isti querunt, Christus tacerē iubēatur: ut p̄datur veritas Evangelij: ut errores nefarij dissimulētur: ut Christianorum hominum oculis imponatur, ut in Deum apertē conspiretur, non ea pax est, sed iniquissima p̄ctio seruitutis. Est quaedam inquit Nazianzenus, pax inutilis: est quoddam vtile dissidium. Nam paci cum exceptione studendum est, quantum fas sit, quantumq; liceat. Alioqui Christus ipse, non pacē in mundum attulit, sed gladium. Quare si nos Papa secum in gratiam redire velit, ipse prius in gratiam redire debet cū Deo. Hinc, n, inquit Cyprianus, schismata oriūtur, quia caput nō queritur, & ad fontem sacrarum Scripturarum non reditur: & cœlestis Magistri præcepta non seruantur. Non, n, inquit, pax ea est, sed bellum: nec Ecclesie iungitur, qui ab Evangelio separatur. Isti verò, cauponarij tantum solent nomen pacis Pax enim illa, quam tantoperē quarunt, otiosorū tantum est ventrum

trum trāquillitas. Nam hec omnia inter nos facile componi possent, nisi ambitio, venter, luxus impedirēt: hinc illa lachrymæ: animus est in patinis. Id scilicet, clamant, atq; obstrepunt. ut malè parta, fœdus & nequius tueantur. Queruntur enim hodie de nobis Indulgentiarij, Datarij, quæstores, lenones, allyg, qui quæstum putant esse pietatem, nec Iesu Christo seruiunt, sed suo ventri. Olim n. isti generi hominum fuit quæstus uberrimus apud sæculum prius. Nunc autem quicquid Christo accedit, id omne sibi detractum putant. Id hodie Pōtifex ipse q̄ritur, refrixisse, videlicet pietatem: reditus suos argustiores iam esse, quàm solebant. Itaq; nos in odiū rapit, quantum potest, & onerat cōtumelys, & condemnat pro Hæreticis: ut qui causam non intelligant, putent, nullos esse homines negores. Nos tamē interim ea causa nec pudet, nec ceriè pudere debet Euangely. Dei enim gloriam pluri facimus, quàm existimationem hominum. Scimus ista vera esse omnia, quæ docemus: nec possumus aut vim facere conscientia nostra, aut testimoniū dicere contra Deum. Nā si nos negamus partem aliquā Euangely Iesu Christi coram hominibus, MAT. 10.

ille nos vicissim negabit corā Patre suo. Quòd si qui sunt, qui offendi velint, & Christi doctrinam non ferant, cæci sunt, & duces cæcorum: Veritas tamen prædicanda, & præ nobis ferenda est, & patienter expectandum est tribunal Dei: Interim isti videant, quid agant, & de salute sua cogitent, & desinant odiisse ac persequi Evangelium filij Dei, ne illum ali quando sentiant vindicem, & ultorem cause sue. Deus se haberi ludibrio nõ sinet. Iam dudum homines vident, quid agatur. Ista flamma, quanto magis reprimitur, tãtò magis, magisq; erumpit, atq; euolat. Infidelitas istorum non frustrabitur fidem Dei, Quod si duritiam istam animorum ponere, & Christi Evangelium recipere recusabunt: Publicani & peccatores antevertent illis in Regno Dei.

Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi illis omnibus oculos aperiat, ut videre possint beatam illam spem, ad quam vocati sunt: ut una omnes glorificemus unum illum & verum Deum, eumq; quem de cælo ad nos demisit, Iesum Christum: Cui unam cum Patre, & S. Spiritu reddatur omnis honor & gloria in omnem æternitatem.

AMEN.